

Zo zbierok Vojenského historického múzea v Piešťanoch - lietadlo L. 39 Albatros

OBRANA

MESAČNÍK MINISTERSTVA OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ČÍSLO 7-8 / JÚL - AUGUST 2011

/ npor. Mário PAŽICKÝ

/ foto Peter TISCHLER, Donald SPARKS

Lukáš MILAN
šéfredaktor

Panika. To najhoršie, čo sa medzi vojakmi môže stať. Potvrdí to hádam každý normálny veliteľ. Za posledné roky to však vyzerá, že v panikárení sú slovenskí vojaci svetoví preborníci. Teda aspoň určitá časť dôstojníkov, ktorí potom svoju náказu úspešne šíria ďalej.

Hoax. Podľa definície je to elektronicky šírená správa (najmä e-mailová), ktorá napriek svojej nezmyselnosti vyzýva na to, aby bola preposielaná ďalším používateľom systému. Hoaxy najmä varujú pred údajne vážnym (v skutočnosti neexistujúcim) nebezpečenstvom (najmä znížením plátov slovenských profesionálnych vojakov).

Príkladom môže byť raketovo šírená tabuľka o kolko eur prídu vojaci zavedením zákona o superhrubej mzde. Od 20 po 400 eur. Krásne vyzerajúca tabuľka plná nezmyslov. Istý dôstojník generálneho štábu vyplnil tabuľku blábolmi. Možno to nie je jeho chyba, veď posledných 20 rokov na „genštábe“ aj na ministerstve vyplňali tabuľky iba vymyslenými číslami, aby to nevyzeralo až tak zle. Tak pokračoval iba v zabehnutej tradícii.

Posledné rokovania z ministerstvom práce hovoria však o tom, že vojaci by zavedením superhrubej mzdy neprišli ani o euro. Nie je to definitívne riešenie, ale rozhodne to nedopadne tak, ako sa písalo v hoaxe.

Možno by to stálo za seriózny sociologický prieskum, prečo racionálne založení profesionálni vojaci, čo bez papiera s pečiatkou ani nevstanú z postele, tak ľahko veria fámam a nepotvrdeným správam a pri každej zmienke o peniazoch vyťahujú žiadosti do civilu. Podobne aj nezmyselné sťahovanie prešovskej vrtulníkovej základne do Kuchyne. A panika je opäť na svete. A žiadosti sa presúvajú zo spodných šúflíkov smerom hore.

Klasik by povedal: „Kde soudruzi z NDR udělaly chybu?“ Čo a kedy sa urobilo zle, že vojaci tak ľahko podliehajú poverám napriek zdravému sedliackemu rozumu? Kto urobil chybu vo výcviku, v komunikácii s podriadenými, alebo permanentná chyba sa deje pri výbere na riadiace funkcie v horných poschodiach hierarchie?

To posledné, čo aktuálne ozbrojené sily ozaj potrebujú, sú zmätkári, ktorí vyťahujú žiadosti už len pri slove výsluhové dôchodky alebo sociálne istoty bez akéhokoľvek relevantného podkladu.

Veľká česť výnimkám a práci česť panikárom.

Z obsahu

Študentské
bratstvo
neohrozených

str. 12 - 13

Afganský
zápisník

str. 16

Traja
bratia
pod
padákom

str. 34 - 35

Spoločná príprava na ISAF

Minister obrany Ľubomír Galko v sprievode náčelníka generálneho štábu generála Ľubomíra Bulíka navštívil 23. júna jednotky slovenských a amerických špeciálnych síl vo Výcvikovom priestore Vojenského obvodu Lešť. Výcvik jednotiek špeciálnych síl je súčasťou prípravy na spoločné nasadenie v operácii ISAF SOF v Afganistane. Pozreli si výcvik prvej rotácie špeciálnych síl v operácii ISAF, ktorej nasadenie sa predpokladá v septembri 2011. Obsahom sekvencie výcviku bola jedna z možností činnosti tímu – operácia na zadržanie podozrivej osoby, jej identifikácia a ďalšie úkony v súlade s pravidlami boja pre operáciu ISAF a miestnym právom. Prvýkrát v histórii pôjde

v septembri 20 elitných vojakov z 5. pluku špeciálneho určenia zo Žiliny do Afganistanu, kde budú plniť popri hlavnej úlohe, ktorou je výcvik Afganskej národnej armády a postupné odovzdávanie moci do rúk afganských bezpečnostných síl, aj ďalšie úlohy síl pre špeciálne operácie. Vojaci budú pôsobiť pri svojich operáciách mimo základne – teda v najťažších podmienkach. Slovenskí vojaci sú cvičení aj na sprevádzanie konvojov, zadržiavanie nebezpečných osôb, likvidáciu odhalenej munície či likvidáciu skladov munície, plánovanie operácií, taktickú strelbu z vozidiel a ďalšie činnosti, s ktorými sa reálne môžu stretnúť.

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XIX, č. 6/2011
Redakčná uzávierka 16. júna 2011
Do výroby zadane 21. júna 2011

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Kommunikačný a tlačový odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Lukáš MILAN
tel.: 0960 312 950, 0903 824 491
e-mail: lukas.milan@mod.gov.sk

Zástupca šéfredaktora:
PhDr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktor:
Jozef ZIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 338 352, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonóra BUJÁČKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Mgr. Ivan KELEMENT

Tajomníčka redakcie:
Bc. Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MISKOLCIOVÁ
Lydia SEVČIKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Kommunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava

e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane:
KEMP 2011 - foto Lukáš MILAN

© Ministerstvo obrany SR
EČ 41208, ISSN 1336-1910

ŠKOLÁCI SI MEDZI VOJAKMI UŽÍVALI

/ Pavol VITKO

/ foto Ivan KELEMENT

FREKVENTANTI DETSKOJ UNIVERZITY KOMENSKÉHO 18. A 19. OÚLA VYMENILI POSLUCHÁRNE ŠKOLY A ZA ZÍSKAVANÍM NOVÝCH VEDOMOSTÍ SA VYBRALI PRIAMO DO TERÉNU – MEDZI VOJAKMI, ABY SA DOZVEDELI VIAC O PRÁCI REZORTU OBRANY. ŠTUDENTOV PRÍVÍTAL MINISTER OBRANY ĽUBOMÍR GÁLKO SO VŠETKÝMI POCTAMI. „DNES STE BOLI V POZÍCII GÁLKO SO VŠETKÝMI POCTAMI. „DNES STE BOLI V POZÍCII ZAHRANIČNEJ NÁVŠTEVY. TAKMER ROVNAKO SOM VÍTAL NA MINISTERSTVE VIACERÝCH MINISTEROV OBRANY A AO BENE- RÁLNIEHO TACOMNÍKA NÁTO,“ S ÚSMEVOM SA PRIHOTOVIL ŠKOLÁKOM GÁLKO. MALÝM ŠKOLÁKOM POROZPRÁVAL AO O TOM, PREČO SÚ VOJACI ZELENI. VYSVETLIL, ŽE MODERNÉ VOJENSKÉ UNIFORMY VZNIKLI V PODSTATE V STREDOVEKU A AO BOLI ČASTO VEZMI FAREBNÉ. „POSTUPOM ČASU SA UKÁ- ZALO, ŽE FAREBNÉ VOJENSKÉ UNIFORMY SÚ NA POHĽAD LÁKAVÉ, ALE MENEJ PRAKTICKÉ,“ Povedal GÁLKO. AO DO DAL, ODPOVEĎ NA OTÁZKU, PREČO SÚ VOJACI ZELENI, ŽE JEDNODUCHÁ – ABY SPLÝVALI S PROSTREDÍM A NEĽAKALI ZBYTOČNE POZORNOSŤ.

DETI PORIADNE VYOBRAZILI AO MAJORA MILANA ŽILIN- ČÁRA. OSTRIEKANÝ MIEROTVORCA, KTORÝ SLÚŽIL AO V IRAKU A KOSOVE, IM HOVORIL PREDOVŠETKÝM O SVOJOM MI- SII V AFGANISTANE. VZÁPÄŤ ODPOVEDAL NA OTÁZKY O TOM, ČI AO ON BOL POD PALBOU ALEBO AKÉ TYPY ZBRANÍ OVLÁDA. DETI SA DOZVEDELI MNOHO ZAUJÍMAVÉHO O NAŠICH ĎAL- ŠÍCH MISIÁCH.

V SIENI SLÁVY. VOJACI ICH ZÁROVEŇ OBOZNÁMILI S RUČNÝMI ZBRANAMI. NA PRÁVY VOJENSKÝ GULÁŠ LÚŽ ODCHÁDZALI POMALO VANÉ VOJENSKÝMI MASKOVACÍMI FARBAMI... NÁDO- KON – POPOLUDNÍ ICH ČAKAL ZÁSAH PROTI TERORISTOMI, VÝ- CVIK VOJENSKÝCH PSOV A UKÁŽKY BOJA ZBLÍZKA.

DETI FASCINOVALA AO NÁVŠTEVA VOJENSKÉHO LETECKÉHO ZÁKLADNE V KUCHYNI. „AO JA SA CHCEM STAŤ VOJENSKÝM PILOTOM,“ HOVORÍ DESAŤROČNÝ ŠKOLÁK ĽUBO GERLA- CHOVSKÝ Z BERNOLÁKOVA, KEĎ SEDÍ NA KAPITÁNSKOM MIESTE V ANTONOVE AN-24. „VERÍM, ŽE MINISTROVI OBRANY SA PODARÍ UDRŽAŤ VOJENSKÉ LETECTVO. NEVYZERÁ TO S NÍM NAOLEPŠIE,“ DODÁVA S VÁŽNOU TVÁROU. ĽUBO O LIE- NÍM NAOLEPŠIE,“ DODÁVA S VÁŽNOU TVÁROU. ĽUBO O LIE- TADLÁCH VIE VEĽA. DOKONCA NA POČÍTAČOVOM SIMULÁTORE MU ROBÍ O DVA ROKY STARŠÍ VLADISLAV BOŤA Z VYSOKÉO PRI MORAVE. ZODPOVEDNÚ ÚLOHU NAVIGÁTORKY „ANDULY“ SI NA SEBA ZOBRAĽA NAOSTARŠIA Z POSÁDKY 13-ROČNÁ VIKTÓRIA MARKOVIČOVÁ Z BRATISLAVY. PALUBNÁ RADISTKA OE 11-ROČNÁ TIEŽ BRATISLAVČANKA MIROSLAVA VOOTE- KOVÁ.

„DETSKÁ UNIVERZITA KOMENSKÉHO OE PRÍLEŽITOSŤ AKO NAPŤAŤ PROGRAMOVÉ VYHLÁSENIE VLÁDY A OTVORIŤ REZORT OBRANY VEREONOSTI,“ Povedal MINISTER GÁLKO. PODĽA NEHO OE DÔLEŽITÉ, ABY AO DETI VEDELI, AKÉ ÚLOHY PLNÍ ARMÁDA A VIDEĽI TAKTO NAŽIVO ASPOŇ ČASŤ Z VOJE- NSKÉHO VÝCVIKU.

Z poľného parku kúsok nad vododromom na Lešti postupne vychádza dlhá kolóna bojových vozidiel pechoty. Pôda je po nočných dažďoch rozmočená a spod pásov obrnencov odlietavajú veľké kusy blata. Vozidlá sa musia čím skôr presunúť na opačný koniec výcvikového priestoru, na Riečky.

/ Jozef ŽIAK

Prebúdzajúci sa lev na Lešti

Predstavujú hlavnú bojovú silu levicekého mechanizovaného práporu, a preto sa celkom logicky stávajú terčom rôznych útokov. Veliteľ prvej mechanizovanej rotы kapitán Ján Mlynárik sa musí počas presunu umne vyhýbať rôznym pascám a prepadom. Eliminovať ich následky na svoju jednotku. Zároveň je potrebné poskytnúť palebnú podporu v prípade potreby aj pre ďalšiu kolónu, ktorá sa súbežne presúva cez priestor po cestnej komunikácii.

6

Ochránili kolónu

Tá pozostáva z jednotiek logistickej podpory. Okrem nich sú v kolóne aj raketomety Modular z rožňavského raketometného oddielu. Tridsaťštyriročný rodák

zo Zvolena po absolvovaní vojenského gymnázia v Banskej Bystrici vyštudoval vo vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši študijné zameranie tankové vojsko. Po škole pôsobil v bývalej mobilizačnej základni vo Vajnorochoch a následne v levicekom tankovom prápore, neskôr prešiel k mechanizovanému práporu. Kapitán Mlynárik dvakrát pôsobil v operácii KFOR v Kosove. Podľa jeho slov práve prvá mechanizovaná rota sa vrátila v uplynulom roku z Kosova. Po návrate ju čakalo doplnenie najmä o poddůstojníkov a príprava na zladenie rotы.

„Bola to veľmi dôležitá etapa. Sice všetci sme z jedného útvaru, ale predsa len každý veliteľ jednotky má svoj vlastný rukopis, svojský spôsob plnenia úloh.

Bolo potrebné nájsť spoločnú reč. Výsledky ďalších prípravných zamestnaní a koniec koncov aj tohto cvičenia Woken Lion ukázali, že sa nám to celkom dobre podarilo. Z rotы sa vytvoril dobre fungujúci kolektív. Som rád, že sa môžem plne spoľahnúť na svojho zástupcu nadporučíka Gabriela Molnára, veliaceho poddůstojníka nadrotmajstra Zoltána Vargu, veliteľa prvej čaty poručíka Juraja Veliča, ale aj na veliteľov družstiev rotných Adriána Klemana a Rolanda Ovnegela. Zreálneniu celého priebehu cvičenia veľmi pomáha, že môžeme využívať aj jednotlivé súčasti taktického simulátora MILES 2000,“ hovorí unavený, no spokojný veliteľ rotы.

denty, ktoré napríklad v súčasnosti zažívajú vojaci v operácii ISAF v Afganistane. Dokonale preverili reakciu vojakov na prípadný prepád kolóny, nástrahné výbušné systémy, ale aj ich schopnosť vyjednávať s miestnymi obyvateľmi, ich predstaviteľmi, získať si dôveru obyvateľov, čo je v prípade medzinárodných operácií obzvlášť dôležité. Teší ma aktívny prístup príslušníkov levicekého práporu k cvičeniu a ich veľké úsilie splniť čo najlepšie všetky úlohy. Som rád, že to konštatoval aj zástupca náčelníka generálneho štábu generálporučík Jaroslav Vývlek,“ spokojne konštatuje brigádný generál Hirka.

Vytvorili dobrý kolektív

Veliaci poddůstojník rotы nadrotmajster Zoltán Varga pripomína, že pre rotу bolo hádam najzložitejšie marcové vyvedenie na Lešti. Najmä vďaka nepriaznivému počasiu. „Myslím si, že práve vtedy sa kolektív rotы dal dohromady. Poznal, že musí ťahať za jeden koniec povrazu. Vtedy aj dnes na cvičení sa vo veľmi dobrom svetle ukázali napríklad: vodič BVP desiatnik Zsolt Nemes, strelci operátori desiatnici Martin Bombala a Tomáš Eliáš, zástupca veliteľa družstva čatár Ladislav Hinzler, ale aj vodič uazu slobodník Peter Šinkovic. Výcvik bol síce po fyzickej i psychickej stránke náročný, ale zaujímavý. V rozhovoroch s vojakmi som zistil, že ich zaujal. Mali možnosť podstatne zlepšiť ovládanie svojich zbraní i ďalších, ktorými disponuje rota. V nebyvalej miere na súčasnosť, keď je rozpočet rezortu dosť škrtенý, si zaistievali aj z lafetovaných zbraní, mínometov či odstrelovačiek,“ sumarizuje nadrotmajster Varga, ktorý po absolvovaní tankového smeru v nitrianskej vojenskej strednej odbornej škole dlhodobo pôsobil najskôr v štúrovskom tankovom prápore. Neskôr prešiel do Levíc.

Podľa riadiaceho cvičenia, veliteľa topolčianskej mechanizovanej brigády brigádneho generála Ivana Hirku bol výcvik zameraný na plnenie úloh v operáciách medzinárodného krízového manažmentu a na pôsobenie v NRF.

Cvičili to, čo ich reálne čaká

„Jednotky precvičovali široké spektrum úloh, ktoré plnili v súčinnosti s ostatnými vyčlenenými jednotkami pozemných síl. Sústreďovali sa na plnenie úloh, ktoré by reálne plnili počas svojho prípadného nasadenia v rámci NATO v niektorej krízovej oblasti sveta. Preto počas cvičenia boli zámerne nahrávané inci-

Najväčšie cvičenie slovenských ozbrojených síl v roku 2011 i previerka CREVAL tímu dopadli dobre. Levičania budú v priebehu budúceho roka v pohotovosti a budú čakať na prípadné vyzvanie zo strany velenia NATO na plnenie úloh v niektorej z krízových oblastí sveta.

Ochrana presúvajúcej sa kolóny

Práve plnenie úloh v súčinnosti s ďalšími vyčlenenými jednotkami, silami a prostriedkami bolo pre príslušníkov levického práporu jednou z hlavných výziev. Veliteľ práporu podplukovník Ľudovít Valentíny práve preto vysoko oceňuje, že v priebehu cvičenia sa podarilo ďalej postúpiť aj v spomínanej súčinnosti a spoločnom plnení stanovených úloh.

Najväčšie cvičenie

V rámci prípravy deklarovaných jednotiek do NRF 2012 (Sily rýchlej reakcie NATO – NRF – NATO Response Forces) prebiehal vo vojenskom výcvikovom priestore Lešť výcvik predurčených jednotiek z levického mechanizovaného práporu. Jeho vyvrcholením bolo certifikačné cvičenie v dňoch 7. až 9. júna Woken Lion 2011 (Prebúdajúci sa lev). Názov cvičenia nie je náhodný, keďže lev je v znaku levického práporu.

Veliteľsko - štábného cvičenia s čiastočným vyvedením vojsk sa zúčastnilo viac ako

300 profesionálnych vojakov z levického mechanizovaného práporu. Podľa veliteľa útvaru podplukovníka Ľudovíta Valentínyho mali k dispozícii 18 kusov pásovej techniky (BVP-2, OT- 90), 42 kusov kolesovej techniky a 13 prívěsov. Na cvičení sa podieľalo aj chemické prieskumné družstvo z práporu radiačnej chemickej a biologickej ochrany z Rožňavy, žienijné prieskumné družstvo zo žienijného práporu v Seredí a raketometná čata z raketometného oddielu z Rožňavy. Tie majú na Lešti ďalších 56 kusov kolesovej techniky (ženijná technika, prostriedky RCHBO i raketometry Modular).

Logistickú podporu prostredníctvom konštruktívnej simulácie na počítačoch poskytovali príslušníci národného podporného prvku, vyčlenení z veliteľstva Spoločnej logistickej podpornej skupiny v Trenčíne, z Multifunkčného práporu Hlohovec a Opravárenského práporu Martin. Bolo to najväčšie cvičenie slovenských ozbrojených síl v tomto roku.

Na strážnom stanovišti

Obrana campu

Kolóna mechanizovanej roty

Vojaci využívali súťažní baltického simulátora MILES 2000

Galko: Chorý systém sme opravili

Minister obrany Ľubomír Galko 12. júla zhodnotil svoje pôsobenie na poste ministra obrany. Z jeho podrobnej analýzy prinášame „zostrih“ podstatných krokov rezortu, ktorý je väčšinou hodnotený kladne za väčšiu otvorenosť, transparentnosť či snahu vymiesť korupciu z tohto ministerstva.

vať životy a majetok občanov našej krajiny. Spomeniem napríklad záplavy na hornej Nitre v Prievidzi, Handlovej, vojaci pomáhali pri zosuvoch pôdy v Krupine, hasili rozsiahly požiar v Starých Horách a iba teraz nedávno pomáhali pri záplavách v Malých Karpatoch v okrese Pezinok, najmä v obci Píla.

Opatrenia, ktoré pomohli rezortu a Slovensku

- * Racionalizovali sme počet zamestnancov – oproti júnu 2010 v rezorte obrany pracuje o 415 ľudí menej. K tomu si ešte pripočítajte ďalších najmenej 140 prepustených zamestnancov v štátnych akciových spoločnostiach. Teda celkovo sme znížili stav o 555 ľudí.
- * Na ministerstve obrany sme medzi prvými zaviedli elektronické aukcie. Od začiatku roka sme vyhlásili desať aukcií na nákup tovarov a služieb, kde sme vygenerovali sumu milión a 46 tisíc eur, čím sme ušetrili 120 tisíc eur oproti vyvolávacej cene. Pri predaji majetku sme cez 17 elektronických aukcií získali pre štátny rozpočet o 186 tisíc eur; teda v percentách o 11 viac, ako sme očakávali.
- * Z ušetrených peňazí na platoch sme minulý rok presunuli 3,6 milióna eur z plátov na prevádzkové náklady pre ozbrojené sily. Na konci roka sme mohli rozdať 100 miliónov korún na odmenách, ale radšej sme ich presunuli na malé terénne vozidlá, pohonné hmoty, či poistenie áut, aby vojaci mohli riadne fungovať.
- * Pokiaľ ide o vojenské podniky, zatiaľ sme zachránili VOP Trenčín. Hrozil tam konkurz, ale zabezpečili sme reštrukturalizáciu. Teda podnik bude fungovať ďalej. Iný prípad je VOP Nováky. Chceme aby do podniku vstúpil investor, inak budeme nútení túto fabriku zavrieť.
- * Letecké opravovne Trenčín sme prevzali v dezolátnom stave, bez výrobného programu... Naším cieľom je aby sa LOTka viac podieľala na opravách leteckej techniky vo výzbroji ozbrojených síl.
- * Rezort získava peniaze pre štátnu kasu. Za posledný rok sme ukončili odpredaj prebytočného majetku v hodnote takmer štyri milióny eur. Štyri milióny eur sme priniesli do štátneho rozpočtu a ďalšie takmer dva milióny máme momentálne rozpracované.
- * Postupne znižujeme počet spravovaných objektov, čo výrazne znižuje prevádzkové náklady (dodávky energií, vody, služieb, letnej a zimnej údržby a FOQ). Za posledný rok sme ušetrili iba na prevádzkových nákladoch 700 tisíc eur ročne! Sú to ušetrené peniaze každý rok, nie jednorázovo. Do konca roka očakávame, že sa celkové úspory vyšplhajú až na viac ako dva a pol milióna eur (2 519 268 €) ročne. Tým, že sme previedli niektoré nehnuteľnosti, tak nemusíme vynakladať peniaze na ich obnovu a rekonštrukciu. Doteraz sme výčísľili ušetrenú sumu až na 41 miliónov eur (41 183 950 €), ktoré by v opačnom prípade bolo nutné investovať v rámci riadenia životného cyklu nehnuteľností.

Quo vadis, ozbrojené sily?

... Strategické hodnotenie obrany je systémový krok vpred. Doteraz sa vytvárali určité modely, ako by mali vyzerať ozbrojené sily, ale nikdy sa ten model do detailu nevyšlíšil aj finančne.

... Sme na historickej križovatke. Ak nič neurobíme, do dvoch rokov bude 90 percent pozemnej techniky po dobe technickej životnosti. Sice sme stále schopní zabezpečiť výcvik a prípravu našich vojakov na plnenie náročných úloh najmä v misiách v zahraničí, ale robíme to doslova a do písmena na úkor našej budúcnosti. Ozbrojeným silám sa stenčujú zásoby paliva a munície určené na výcvik. Vojaci cvičia podľa znížených noriem hlboko pod štandardmi aké sú obvyklé u našich spojencov, s ktorými chodíme do operácií.

Na obligatórne výdavky ako sú napríklad platy, odvody, poistenie, energie dávajú ozbrojené sily 86 percent svojho rozpočtu. Ďalších 6 percent ide na misie. Zostáva teda iba osem percent na výcvik a modernizáciu. Osem percent na výcvik a obnovu techniky! Naši vojaci potrebujú nové a účinné technológie, ktoré ich budú chrániť napríklad proti improvizovaným nástražným výbušným systémom. Dnes už nemôžete do operácie poslať vojakov bez adekvátnej ochrany. Práve preto nie je ministerstvo obrany a ozbrojené sily schopné samo sa ozdraviť. Jednoducho vláda musí prijať rozhodnutie, aké ozbrojené sily chce a kľo je ochotná na ne dať finančných prostriedkov.

.... V tomto rezorte existovali dve veľké a finančne silné sekcie. Tieto mohli v súlade s vnútornými predpismi podpisovať zmluvy a nakupovať aj bez súhlasu ministra, a tak to aj vyzeralo... Preto sme prijali rad systémových opatrení, ktoré síce nie sú viditeľné navonok, ale pre rezort a najmä pre zamedzenie prípadnej korupcie a pochybných kšeftov sú mimoriadne dôležité. Bez môjho vedomia sa dnes na rezorte obary nič veľké nenakúpi. Jednotlivé sekcie môžu požiadať o vypísanie tendra iba vtedy, ak na tovar alebo služby majú pridelené a vyčlenené peniaze. Je to počítačový systém, ktorý jednoducho požiadavku neschválí, ak na ňu nie sú presne vyčlenené peniaze.

Ozbrojené sily sú vážne chorý pacient

... Pomenovanie vecí pravými slovami považujem za veľký systémový krok vpred. Nehovoríme rozprávky, ale hovoríme fakty o bezpečnosti Slovenska – o krajine, na ktorej nám záleží. Ďalším systémovým krokom je otváranie sa verejnosti a verejnej kontrole. Zverejňujeme všetky zmluvy, objednávky aj faktúry nad rámec zákona. Robíme iba minimum súťaží s priamym zadáním. Ideme nad rámec zákona a verejné súťaže robíme aj tam, kde podľa legislatívy nemusíme. Vyslovene som zakázal priame zákazky hoci by išlo aj o pár centov. Vždy sa musí urobiť cenová súťaž. A výsledky sú badateľné.

Závazky plníme, ale ideme na doraz

Taktiež na Balkáne, v Bosne a Hercegovine v misii EU – ALTHEA sme sa tento rok stali vedúcou krajinou v regióne Juh, čo je mimoriadne zodpovedná úloha. Otázka Cypru je stále otvorená. Zahraničnopolitický prínos misie je nespochybniteľný. My na ňu jednoducho peniaze nemáme, hoci by sme veľmi radi v tejto mierovej operácii zostali. Jej osud bude závisieť od poctivých a zodpovedných politických rokovanií...

Dôkazom nášho dobrého mena je aj schopnosť organizovať veľké medzinárodné podujatia s pozitívnym ohlasom. Minulý rok sme napríklad zorganizovali stretnutie všetkých náčelníkov generálneho štábu členských krajín severoatlantickej Aliancie v Tatrách alebo napríklad zasadnutie ministrov obrany krajín V4 a Ukrajiny v Levoči, kde sme sa dohodli, že vytvoríme spoločnú bojovú skupinu Európskej únie, tzv. Battlegroup krajín V4.

Ozbrojené sily tu však nie sú iba na zahraničnú reprezentáciu, ale svoje úlohy majú aj doma, na Slovensku. Vojaci od minulého leta intenzívne pomáhali na Slovensku zachraňo-

Ondrejcsák: Neškrtáme, ale tvoríme nové a funkčné ozbrojené sily

Ministerstvo obrany predložilo závery Strategického hodnotenia obrany na bezpečnostnú radu štátu. Situáciu okolo SHO vysvetľuje štátny tajomník ministerstva obrany Robert Ondrejcsák. „Upravili sme materiál podľa požiadaviek Bezpečnostnej rady SR a už je pomerne jasné quo vadis ozbrojené sily,“ hovorí Ondrejcsák.

Podľa neho je hlavným cieľom postaviť nový model ozbrojených síl na reálnych základoch, aby mohli dlhodobo riadne fungovať. „Komplexne meníme ozbrojené sily tak, aby boli dlhodobo udržateľné v rámci možností Slovenska,“ dodáva štátny tajomník.

Čo sa stalo, že vláda rokovanie o SHO nakoniec odsunula?

Vznikla požiadavka, aby materiál najprv prerokovala bezpečnostná rada štátu a tam boli prediskutované pripomienky na zapracovanie. Tie sme zapracovali, kompletne SHO už je v riadnom pripomienkovom konaní a 24. augusta bude dokument prerokovaný na vláde.

Za najdôležitejšie považujem, že bola vybraná určitá strategická voľba a aj finančný rámec. Inak povedané, bolo nám garantované, že rozpočet nebude klesať. Zároveň boli určené priority: nadzvukové letectvo, slovenská účasť na zahraničných misiách, záväzky voči NATO a domáci krízový manažment.

Zároveň sme sa dohodli, že súčasťou materiálu bude aj nová, úspornejšia štruktúra ministerstva obrany a ozbrojených síl. Dôležité pre nás je aj zdrojové zabezpečenie. My môžeme kresliť akékoľvek štruktúry: ak to prežniem, tak si môžeme naplávať aj lietadlové lode, ale ak nie sú na to vyčlenené peniaze, tak to ostane naozaj iba na papieri. Taká situácia nastala napríklad s modelom 2010, 2015 a nehovoriac o modeli 2020. Sice tieto modely boli teoreticky funkčné, ale počítali s takým zdrojovým rámcom, teda peniazmi, ktorý bol nereálny. Náš model je naopak z finančného hľadiska reálny.

Prečo je určenie zdrojového rámca, teda množstva peňazí taký dôležitý? Nemali by byť prioritou skôr

úlohy OS SR a až potom sa na to dopasuje rozpočet? Niektorí členovia vlády presadzujú práve takýto model.

Rovnako dôležité sú priority, stratégia, ako aj rozpočet, aby plán rozvoja ozbrojených síl a rezortu na nasledujúce roky bol realistický. My sme vyčíslili, koľko by nás stála obrana, ak by sme plnili všetko, čo sa od OS SR a ministerstva obrany očakáva.

A výsledok?

Vychádza to na 1,56 percent HDP, čo je zhruba 1,17 miliardy eur a k tomu ešte dlhodobé modernizačné projekty mimo rozpočtu MO SR vo výške pol percenta HDP. V súčasnosti sa rozpočet na rezort obrany pohybuje na úrovni 750 mil. eur, čo je okolo jedného percenta HDP.

Takže to vychádza na dve percentá, čo požaduje NATO. Také percento však Slovensko okrem rokov 1994 a 1995 nikdy na obranu nedalo. Nechce sa mi veriť, že by minister financií Ivan Mikloš otvoril štátnu kasu a povedal: Chlapci z obrany, berte si koľko potrebujete...

To nám je všetkým jasné, že v súčasných podmienkach to nie je reálne číslo. Vláda sa vyjadrila jasne. Už číslo 1,1 percenta HDP podľa ministra financií Mikloša znamená, že obrana by bola prioritou vlády. Pre nás však bola povinnosť ukázať vláde, čo by to stálo, aby sme splnili všetky naše záväzky voči NATO. Peniaze sú jednoducho dôležité preto, aby dlhodobé plány mohli byť realistické. Každý vojenský, ale aj civilný plánovač, vám povie, že bez peňazí sa dlhodobo a realisticky plánovať nedá. Rezort obrany jednodu-

cho potrebuje pevnú červenú čiaru, ktorá určí, na aké priority ešte máme a na čo reálne peniaze nemáme.

Nadzvukové letectvo a zahraničné misie sú teda nad červenou čiarou a zvyšok už je pod čiarou?

Pod červenú čiaru sa dostanú všetky spôsobilosti, ktoré nie sú využiteľné v budúcom predvídateľnom bezpečnostnom prostredí a v rámci našich záväzkov. Určite sa teda zrušia tankové jednotky, ale aj bojové vrtuľníky Mi 24 alebo ďalšie typy ťažkých zbraní. Generálny štáb určil, že ich do budúcnosti nebude potrebovať. V súčasnej situácii si nevieme ani len predstaviť, že by sme napríklad tanky nasadili v zahraničnej misii a v domácom slovenskom prostredí je ich využitie tiež málo realistické. Naše ozbrojené sily nikdy nebudú v zahraničných operáciách v takej pozícii, kde by sme my sami zabezpečili tieto spôsobilosti.

Tieto spôsobilosti nám v rámci aliančných misií budú vždy poskytovať naši silnejší spojenci ako sú napríklad Američania, Briti, alebo Francúzi. V špecifických spôsobilostiach sa teda budeme spoliehať na spojencov v NATO. Naše jednotky budú menšie a vyzbrojené ľahšou a stredne ťažkou technikou; práve preto musíme investovať do kolektívnej obrany niekde inde, resp. do prioritných spôsobilostí.

Čím my prispejeme NATO?

V rámci pozemných jednotiek budeme mať jednu brigádu, ktorá bude mať šesť praporev a bude plne kompatibilná so štandardmi Aliancie.

Teraz máme dve brigády po troch praporech. Takže jednu brigádu zrušíme a presunieme pod tú zostávajúcu ostatné prápory?

Áno.

To znamená veľkú zmenu v štruktúrach velenia...

Zmeny v štruktúre velenia sa však neskončia iba pri zrušení velenia jednej brigády. Okrem toho sa zrušia súčasné tri veliteľstvá a vytvorí sa jedno spoločné veliteľstvo. Zanikne tak samostatné veliteľstvo pozemných síl, veliteľstvo vzdušných síl, ale aj veliteľstvo síl výcviku a podpory.

Už vidím ako mnohí velitelia tomuto rozhodnutiu tlieskajú.

Takéto zmeny sú však nevyhnutné. K tomuto kroku by sme s najväčšou pravdepodobnosťou pristúpili aj bez Bielej knihy a strategického hodnotenia obrany. Chcem však opäť zdôrazniť, že súčasný proces nie je iba o škrtaní, ale o systémovej zmene, ktorá bude mať zmysel a ozbrojené sily budú môcť efektívnejšie a lepšie fungovať v prospech občanov tejto krajiny. Chceme aj napraviť niektoré anomálie. Pozrite sa, napríklad pod veliteľstvom síl výcviku a podpory skončilo v minulosti všetko, čo sa nehodilo pod pozemné alebo vzdušné sily, a tak z toho vznikol veľmi nehomogénny celok, ktorý je veľmi náročný na efektívne riadenie a velenie. Spoločným veliteľstvom by sme tieto anomálie mohli odstrániť a zároveň sa veliteľská štruktúra zjednoduší a bude flexibilnejšia, a veríme, že aj lacnejšia. Spoločné veliteľstvo vytvorí priestor na ušetrenie rádovo stoviek miest, podľa prepočtov generálneho štábu sa ušetrí minimálne 300 pracovných miest. Týmto spôsobom posilníme skôr výkonnú zložku na úkor riadiacej, podpornej a zabezpečovacej. Hoci ozbrojené sily prešli reformou, niektoré anomálie zostali, aj čo sa týka pomeru medzi výkonnými a riadiacimi, teda dôstojníkmi.

Ale to nie je zďaleka všetko. V ďalšom kroku plánujeme vytvoriť integrované ministerstvo obrany, kde sa v podstate spojí generálny štáb spolu s ministerstvom obrany a odstránia sa tak niektoré zbytočne zdvojené štruktúry a funkcie. Ak sa to podarí presadiť, opäť sa vytvorí priestor na efektívnejšie fungovanie pre rádovo okolo 250 ľudí z celkového počtu 1700 ľudí na ministerstve obrany a generálnom štábe. A to už je reálna úspora okolo 15 percent.

Ak sa to podarí presadiť...

V súčasnej situácii asi iné východisko neexistuje. Výraznou zmenou prejdú aj pozemné sily, okrem spojenia sa do jednej brigády so šiestimi prapormi. Jednotlivé prápory sa budú pripravovať na zahraničné misie podľa sta-

noveného životného cyklu: výcvik - príprava na nasadenie - samotné nasadenie - oddych..

To znamená, že pozemné sily sa v podstate budú špecializovať na zahraničné misie?

Áno, aj tak sa to dá povedať.

No dobre, ale keď sa pozemné sily budú špecializovať na zahraničné operácie, čo s domácim krízovým manažmentom? Kto nám pomôže doma na Slovensku v prípade potreby?

Samozrejme, ozbrojené sily si musia ponechať niektoré spôsobilosti aj pre domáci krízový manažment. Aj preto posilníme ženijný prápor v Sereďi. Armáda má jedinečné postavenie a niektoré spôsobilosti nemá na Slovensku nikto iný, ide napríklad o viacúčelové vrtuľníky, ktoré sú nasaditeľné aj v nedostupnom teréne. Aj u nich však bude musieť prebehnúť modernizácia, na ktorú budeme potrebovať financie. Lebo ak ich nebudeme mať, tak spôsobilosť nevyhnutne stratíme.

A čo vzdušné sily? Keď už sú prioritou?

Nepočítame s tým, že by nadzvukové vzdušné sily boli niekedy nasadené mimo Slovenska. Vzdušné sily, ktoré plánujeme mať, sa budú výlučne pripravovať na ochranu slovenského vzdušného priestoru. Zároveň zostane aj Letecká patrícia a záchranná služba.

Už teraz je jasné, že niektoré lokality, ako napríklad Prešov, kde sú vojaci, sa budú rušiť, lepšie povedané presunú sa. Nestretne sa to s odporom nielen vojakov, ale aj ostatných ľudí, ktorí sú na vojakov naviazaní?

Sme si vedomí, že v niektorých lokalitách sú ozbrojené sily významný zamestnávateľ, ale nemôžeme si jednoducho dovoliť držať niektoré spôsobilosti iba zo sociálnych dôvodov. To je to isté ako niektoré vojenské podniky. V minulosti sa nepristúpilo k ráznym, ale nevyhnutným opatreniam iba preto, lebo tam je zamestnaných niekoľko stoviek ľudí. Samozrejme, nie je to príjemné, ale jednoducho keď na to nemáme, tak nemôžeme držať ľudí u nás nasilu. Inými slovami, takýchto neefektívne dotovaných niekoľko stoviek ľudí drží a mína zdroje, ktoré sú oveľa potrebnéjšie niekde inde.

Okrem zložitej a širokej štruktúry OS SR je však problém s výzbrojou. Ľudia sa dajú vycvičiť, ale už pomaly nie je na čom...

Trend postupného starnutia zbraňových systémov je známy už desiatročie, napriek tomu sa neinvestovalo do systémového prezbrojovania organických jednotiek.

Ale veď sa tu stále niečo nakupovalo, kde sa podeli všetky tie nákupy?

Problém bol v systéme. Nmodernizovali sa jednotky ako celok, ale čiastočne sa nakupovali bojové systémy, ktoré v podstate nič neriešili, lebo napríklad jednotka aj s najmodernejšími vysielačkami nebola nasaditeľná. Metaforou by mohlo byť, keď napríklad máte supermoderné nové koleso, ale zvyšok auta je nefunkčný; s autom sa aj tak nikam nepohne.

No a teraz bude čo nasledovať?

Obrazne povedané - z tých desiatich nepojazdných vozidiel štyri zrušíme a tie zvyšné postupne budeme modernizovať. Nie však po častiach, ale ako celok. Meníme aj filozofiu modernizácie. Model postavený na SHO ráta s tým, že na modernizáciu pôjde z rozpočtu dvadsať percent...

Ako dvadsať percent? To sa bude dať?

Jednoducho zo súčasných sedem percent rozpočtu sa na modernizáciu vyčlení dvadsať percent. Aj preto pôjdu dole početné stavy. Súčasná situácia v oblasti výzbroje a techniky je jednoducho neudržateľná, hoci nie je ideálny čas na investície do moderných zbraňových systémov: hospodárska kríza a silná konkurencia donútila veľké zbrojárske firmy ísť s cenami tak dole, o čom sa pred tromi rokmi nikomu ani len nesnívalo.

Drž hubu!!! Pohni rítou!!! A s úsmevom!!! Band of Brothers po slovensky. Hrá 146 študentov stredných škôl. Keď prišli, boli sebavedomí, vyfešákovani, drzí a nevedeli nič. Po štyroch dňoch otlakov, strachu, bez riadneho spánku, v prachu, blate a smrade ponožiek sú z nich iní ľudia. Špinaví, unavení, zničení, ale šťastní. Šťastní, že prežili. A chcú to znova!

/ Lukáš MILAN

KEMP 2011

Študentské bratstvo neohrozených

Filmové štúdiá Lešť uvádzajú: KEMP 2011 – Študentské bratstvo neohrozených

Pribeh založený na skutočných udalostiach každodenného vojenského výcviku sa začal pred siedmimi rokmi, keď vtedajšie regrutačné strediská hľadali spôsob, ako mladým ľuďom priblížiť, o čom je vojenský život a že „zelené gumy“ nie sú gumy, ale iba zelené a aj to nie všetci.

Tak vznikol KEMP. Miesto, kde sa zlý sen stáva realitou. „Študenti sa na štyri dni stanú vojakmi. Okúsia, čo je to naozajstné cvičenie, čo je to nedostatok spánku, zima, špina, strach z výšok pri zlaňovaní, nočné pochody v lese,“ uviedol hlavnú myšlienku veliteľ a režisér major Norbert Hrib z Personálneho úradu ozbrojených síl.

Séf výcviku Patrik Novotný hovorí, že sa snažili všetko nastaviť čo najrealnejšie. „Napríklad trojhodinový pochod vojaci musia bežne absolvovať aj v plnej poľnej. Týchto trochu ušetríme, ale na druhej strane aj keby chceli, tak veľa toho nenaspia,“ dodáva Novotný.

Podľa neho je výcvik postavený tak, aby sa ukázal najmä tímový duch jednotlivých družstiev zo všetkých krajov. „Práve v strese a vo vyčerpaní musia

niektorí potiahnuť ostatných, inak ostanú na chvoste alebo ešte horšie, nesplnia si úlohu, čo je pri naozajstných vojakoch neprijateľné,“ dodal.

Kanady bez mejkapu

Druhý deň skoro ráno čakalo pre 146 študentov neprijemné prekvapenie. Ako píše dvaja protagonisti Band Of Brothers Kristián Grell a Juraj Lichvár z Trnavy. „Ráno sa začalo veľmi nevinne, keď rotmajster svojím nežným hlasom prerušil naše sny o pohodlnej domovskej posteli a pišťalkou nás postavil do pozoru. Poplach! Každý jeden z nás si zbalil veci do veľkej poľnej a všetky čaty šli na orosené párky s úsmevom na tvári. Tri párky s horčicou a rožkami, čo viac si želať? Plné bruchá sme zatiahli opaskom a na chrbát sme si hodili veľkú poľnú. Hrudník všetkých vystrelil ako na povel, i keď rotmajster žiadny nevydal.

Keď sme sa povzniesli nad hmotnosťou tašky, bolo už všetko jednoduché a mali sme len dve úlohy: Po prvé, šliapať, šliapať, šliapať a po druhé, s úsmevom na tvári. Našu radosť po nájdení prvej indicie ihneď skrotil výbuch dymovnice a palba samopalov. Netušili sme, že slepé náboje dokážu odtrhnúť nohu alebo spôsobiť priestrel hrudníka, lenže v tomto KEMPE je

možné všetko. Čarovným mávnutím nepriateľovho prútika odtrhlo nohu jednej sympatickej vojačky z čaty.

Pre zmenu na treťom stanovišti lusknutím prsta jedného z veliteľov jej odtrhnutá noha opäť akoby zázrakom dorástla. S počtom pribúdajúcich krokov na našom konte sa zvýšil aj počet ranených. Diagnóza: otlaky. Každá zastávka bola pre nás ako vykúpenie. Tolko zatiaľ autentická sponď dvoch „kempákov.“ A to hovoria iba o prvom ráne... a deň pokračoval ďalej, ďalej, ďalej... až do nekonečna.

Stanovište v Jakub Village všetkých vyslilo, a to ich ešte čakal pochod na skaly pri Via Ferrata. KEMP – miesto, kde sa zlé sny stávajú skutočnosťou.

Keď študent zabudne, že civilom bol...

„Pán rotmajster, čo máme vykonať? Máme sa odstrojiť?“ zablúšil študentský vojak svojmu veliteľovi. Ešte chvíľu a už bude aj rozmýšľať ako vojak, potom je už len krok, aby prišiel na skupinu personálneho doplnňovania s príhláškou do ozbrojených síl a ani nebude vedieť, prečo tam ide. Inštruktori z Martina a veliteľia čiat odvádzali dobrú prácu.

Z Jakub Village asi ostane všetkým v pamäti chemické cvičisko, kde nadrotmajster Marek Gondek nacytľal každé družstvo. „Na môj povel chemický poplach si nasadíte masky! Rozumiete? Ste pripravení? Teraz!“ A všetci poslušne nasadzovali masky. „Čo to robíte? Povedal som chemický poplach? Tak ešte raz! Pripravení? Štart!“ A zase zle. Masky nasadené, ale

chemický poplach nikto nevyhlásil.

Norbert Hrib tvrdí, že pre vojakov je dôležité, aby porozumeli všetkému na prvý raz. „Na bojisku nie je čas na nedorozumenia. Zle pochopený rozkaz môže spôsobiť veľa zbytočnej škody. Občas sa stáva, že sa dvaja vojaci nepochopia a môže dôjsť k ohrozeniu života vlastným človekom,“ vysvetľuje major Hrib.

Presne ako počas výcviku v systéme MILES 2000. V priebehu boja jeden študent pribehol od chrbta k druhému a namieril na neho samopal. „Prosím ťa, ty si modrý alebo červený?“ zdvorile sa opýtal. Druhý ostal radšej ticho. Asi tiež nevedel, či na neho mierí priateľ alebo nepriateľ a nechcel dostať dávku zblázna. Iba taktne mlčal a spolu útočili proti ďalšiemu, hoci možno boli nepriatelia. „Presnosť a jasnosť je základom vojenského remesla,“ uzatvára major Hrib.

Asi preto vojaci hovoria takou čudnou rečou, ktorej nikto nerozumie. Obyčajní ľudia sa radi rozprávajú aj o ničom. Vojaci nerozprávajú. Vojaci konajú.

Ešteeeeeee....

Ďalšie dni prebiehali v podobnom duchu. Odcvičiť a presunúť sa. „Veliteľ a ako je to ďaleko?“ padne otázka v čate. „Asi tristo metrov!“ zhlási veliteľ čaty. „Milujem, keď vojak povie 300 metrov... vždy je to iba 300 metrov,“ skormútené sa

opäť ozve z čaty po asi desiatom presune.

Vo štvrtok prebiehalo veľké finále. Teda skôr behali študenti. Po brannom preteku cez riadnu prekážkovú dráhu, ak neodpadli hneď na začiatku pri behu s plynovými maskami, tak padali ako jablká zrelé na calvados na konci hrádze vododromu. Dostali sa do cieľa. Prežili v zdraví. A niektoré šesťčlené družstvá dokonca v kompletnom zložení.

A to je koniec... Ako by povedali Východniari, čo vyhrali na KEMPE takmer všetko.

Počas KEMPu to bolo neustále: Dajte mi pokoj! Chcem ísť domov! To nemyslite vážne, ešte? Chodte do... (doplniť podľa chuti). Človek by povedal, že toho majú dosť. Ale na slávnostnom nástupe pri otázke, kto by chcel ešte zostať dlhšie, vyletelo viac ako polovica rúk hore. Ešteéééé chceme!

Tak o rok v ďalšom pokračovaní dramatického filmu KEMP.

Filmové štúdiá Lešť uvádzajú:

KEMP 2011 - Študentské bratstvo neohrozených.

KEMP – miesto, kde sa zlé sny stávajú skutočnosťou a chcete to znova!

Námet: Lenka Halaszová
Scenár: Personálny úrad OS SR a SkPD
Výroba: Ozbrojené sily
Produkcia: Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
Réžia: Norbert Hrib

Študenti o armáde

Literárnu súťaž Ministerstva obrany SR na tému Prečo (ne)potrebujeme armádu? vyhrali gymnazista z Levíc a vysokoškolák z Prahy. Spomedzi 163 hodnotených prác porota vyhodnotila ako najlepšieho v stredoškolskej kategórii Radovana Potočára z Gymnázia Andreja Vrábla v Leviciach. Medzi vysokoškolskými zaujal porotu najviac Ján Búza, ktorý študuje v Prahe medzinárodný obchod na Fakulte medzinárodných vzťahov Vysoké školy ekonomickej. Druhé miesto medzi stredoškolskými obsadil Filip Balla z Gymnázia Opatovská 7 v Košiciach a tretie Vladimír Fábry zo Strednej priemyselnej školy Levica, odbor strojárstvo. Striebro v kategórii vysokoškolských získal Bohumil Petrik, študent Katedry žurnalistiky Filozofickej fakulty UK v Bratislave a bronz patrí Kristíne Leškovej, študentke odboru Ochrana osôb a majetku na Vysoké škole bezpečnostného manažérstva v Košiciach. Špeciálne ceny udelili Richardovi Čapovi zo ZŠ Májové námestie 1, Prešov, Matejovi Mihalíkovi a Jakubovi Tamaškovičovi (Gymnázium, Bernolákova 37, Šurany) a Márii Rošteckej (Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre).

Trojici najlepších autorov v každej kategórii odovzdal ceny minister obrany Ľubomír Galko. Spolu s oceneniami získali po 300, 250 a 200 eur.

Publikujeme víťaznú prácu stredoškolského R. Potočára, ktoré pútala svojou originalitou i štýlom.

Karačica

V rodine na to asi máme čuch.

Celé sa to začalo, keď v marci 1939 prišla na svet moja stará mama. Treba uznať, že zaujímavejší rok si mohla vyhladiť len ťažko. Nemala ešte ani týždeň, keď do jej moravských vrškov napochodovali cudzí vojaci a zo zvyškov Slovenska urobili štát. Mladé republiky bolo amen.

Takmer o tridsať rokov neskôr to malé dievčatko porodilo svoje druhé dieťa. DCéru. Pri príležitosti jej narodenia prijala KSC svoj Akčný plán. Naozaj akčný bol však až august. Taký hrmot bársaké mimino rozhodne nezažije. Keby bola mamina chlapec, a ešte k tomu o nejaký ten ročik staršia, z okna by mohla pozorovať vojakov, obdivovať obrnené autá a kopec tankov. Popoludní by zobrala kamarátov von a s drevenými puškami by sa hrali na bojovníkov.

Rodinná mágia sa, samozrejme, nezaprela ani v deväťdesiatom tretom. A najlepšie to vystihol zrejme môj starý otec. „Kde máte toho malého Karaďiča?“ volal už od dverí, keď sa starí rodičia prišli prvýkrát pozrieť na svojho vnúčka. „Pst. Radovan ešte spí,“ ozvalo sa spoza kamery. Prvé stretnutie si čerstvý otecko nahrával na video.

„A mami? Čo je to Karačica?“ spýtal som sa, keď sme sa na video pozerali o 6 rokov neskôr: Mamina sa nad nevinnou otázkou musela na chvíľu zamyslieť. Karačica... „Karadžič? To bol taký zlý ujo. Zlý ujo, čo robil zle, keď si sa narodil. Ale neboj, starý len žartoval.“

Starý otec však nehovoril do vetra. V tom čase zúrila skutočná vojna len kúštik od nás. Srbi strieľali do Chorvátov, Chorváti zabíjali Srbov. Od besného zabíjania vtedy mojich rodičov a mňa – malý batôžtek uložený v postielke, delilo len niekoľko stoviek kilometrov.

V rodine na to asi máme čuch.

V krajine zlého uja

Do Chorvátska som sa s rodičmi nacestoval veľa. Spočiatku sme sa trmácali iba po úzkych cestičkách - niekedy v kopcoch, inokedy v dolinách; cez opustené dediny, pomedzi dostrielené domy. Cesta sa potichu tiahla zjazvenou krajinou.

Ako som však starol ja, starla aj vojna. Chorváti postavili diaľnice, vykopali tunely a stopy po bojoch zahľadili na pobreží peniaze turistov. Na dostrieľa-

né fasády, zadenbené okná a domy bez ľudí si pamätám len matne. A nebyť niekoľkých dní v Sarajeve, možno by som na ne zabudol celkom.

Rozstrieľané a vypálené. Neobývané. Takýchto budov je v Sarajeve aj dnes ešte stále dosť. Starobylá Vječnica, symbol mesta, vypálená srbskými vojakmi je len čerešničkou na torte. Spomedzi všetkých dedičstiev však jedno akosi vyniká. To miesto volajú tunel Spása.

Sarajevčania obklúčení zo všetkých strán mali jedinou šancu. Kopat. A oni kopali. Vďaka niekoľkokilometrovému tunelu dokázali bojovú líniu, takpovediac, „podliezť“. Potrebovali zbrane. Munície. Mužov. Lieky. Potrebovali utiecť. Potrebovali spásu.

Začiatok Spásy bol dobre schovaný na pozemku istého Bosniaka. Počas obliehania tunel zachraňoval životy, dnes by sa dal otočiť na biznis. Starý pán to dobre vie a pýta peniaze. S vysvetlením, že nie sme Nemci, cenu zjednávame o dve tretiny a vchádzame dovnútra.

Bezzubý Sarajevčan rád spomína. Vojna v ľuďoch čosi zmenila. Ľudské sny, túžby, chutky, ambície, plány sa zredukovali na jediný cieľ. Prežiť. Nájsť cestu von. Utiect. Chytiť za ruku svoje dieťa a bežať. Je jedno ako dlho, je jedno kam. Hlavne sa dostať z tohto pekla.

Vychádzame von a ja nemám chuť usmiať sa do fotoaparátu.

Sarajevo, jún 2010.

V krajine malého Karačica

Žijeme v dobe, na ktorú, povedzme si na rovinu, nadávame dosť často. Hrozná a zlá a ťažká a nespravodlivá a násilná doba. Avšak len čo sa obzrieme dozadu, prideme k jasnému záveru: v láske, mieri a hojnosti nežili ani naši starí rodičia. A ani ich starí rodičia.

Keď na svet prišla moja starká, jedni vraždili druhých, lebo sa cítili nadradení. Krátko po narodení mojej mamy na demonštrantov v uliciach mierili hlavne tankov a samopaly. Keď som sa narodil ja, hneď za rohom zúrila vojna. Násilie vonkoncom nie je fenoménom súčasnej doby. Násilie píše dejiny ľudstva od jeho počiatku až po dnešok. A je možné, že práve násilie napíše posledné slová do denníka ľudstva.

Na mieste preto nie je otázka, ako vymazať násilie zo sveta, ale ako ho účinne eliminovať. Proti povodniam ľudia stavajú hrádze. Proti vetru a erózii vysádzajú medze. Ako sa však brániť voči nebezpečenstvu zbraní v ne-

správnych rukách? Ak chceme chrániť ľudí pred záplavami, nerobíme to tak, že do nádrže lejeme ďalšiu a ďalšiu vodu. Rovnako ani násilie nemožno poraziť ďalším násilím.

Odpovedou spoločnosti na všetky aktuálne hrozby musí byť spoľahlivá armáda. Armáda, ktorá neútočí, ale bráni. Armáda, ktorá neničí, ale pomáha budovať. Armáda, ktorá ochraňuje ľudí a vlieva istotu do globálneho poriadku. Armáda, na ktorú sa dá spoľahnúť. Na brehoch riek staviame hrádze, lebo sa môžu vyliať. Znamená to však, že po tých povodniach, nebudaj, niekto túži? Mať armádu je čosi podobné. Po vojne netúži nikto, po istote túži každý. Armáda je preto zrejme jedinou vecou na svete, ktorú budú ľudia vždy ochotne platiť len preto, aby ju jedného dňa nemuseli naozaj použiť.

Vysoké kanady, vojenské maskáče či prilby. Nič z toho by ľudí nemalo strašiť. Naopak, prítomnosť armády by mala v ľuďoch utužiť pocit bezpečia. Iste, už veľakrát armády zabíjali, plienili, ničili. Strašnú skazu dokonca prinášali i vlastným národom; ľuďom, ktorým mali slúžiť. Kvôli krvavej minulosti sa však nesmieme celkom vzdať svojho sna o bezpečnom svete.

Keď chceme jesť chlieb, neprosíme len o slniečko, ktoré je nám príjemné, ale aj o nevyhnutný dážď. Takisto nemôžeme kvôli bezpečnému svetu žiadať svet bez armád a zbraní. Dokonca ani vtedy, keď sa nám zdá, že tú armádu nikomu nie je treba...

Rozprávka o bubline

Možno je to šťastí pravda. A možno si to len snažíme nahovoriť. Žijeme vo vákuu. V bezpečnej bubline. Krajiny Európy spolu pactive spolupracujú, o každom probléme prebieha dlhá diskusia. Od druhej svetovej vojny sa Európu smršť podobných rozmerov už nikdy neprehnala. Gumujú sa hranice. Rozdielne peniaze nahrádza spoločná mena. Mierová idylka! Vážení občania, nie je sa čoho báť. Prajem vám príjemné sny.

Ale nie je to náhodou iba pár rokov, odkedy v Juhoslávii stavali ľudí do radov, po jednom ich strieľali a hádzali do masových hrobov? (Alebo som už, nebudaj, taký starý?)

A nie je to náhodou iba chvíľa od času, keď sme mali nasadnúť do tankov a zrovnať hlavné mesto našich susedov? A nie je to náhodou dnešok, keď sa čudní chlapíci navliekajú do čudných uniforiem a pokrikujú čudné heslá?

Bezpečná bublina nie je bezpečný štít. Bublíny totiž zvyknú prasknúť.

Poradte si sami!

„Dám ti jednu radu. Porad si sám!“ opakuje mi otec vždy, keď čelím nejakému problému. Na prvý pohľad iba úsmevná anekdota. Štipka múdrosti v nej však predsa len je.

Ochrana vzdušných priestorov

Presne pred päťdesiatimi rokmi (1. júla 1961) vznikol Integrovaný systém protivzdušnej obrany NATO (NATINADS – NATO Integrated Air Defence System). Jeho podstatou je nepretržitá ochrana národných vzdušných priestorov európskych členských štátov NATO. Člen systému musí mať kompatibilné velenie a riadenie s ostatnými členmi, zároveň sa stará o nepretržitý

Keď v tridsiatom deviatom Nemci našu republiky načisto rozbili, situácia bola zaujímavá. Naši spojenci si na pohreb vlastného partnera pripili. Keď mala moja starká, mladá dejepisárka, takmer tridsať a v škole svojim žiakom vysvetľovala, ako odporne nás tí nechutní kapitalisti zradili, situácia bola ešte paradoxnejšia. Naši spojenci nás napadli.

Mať za sebou silné spojenectvá, Severoatlantických priateľov či Spoločenstvo národov je super vec. Život v izolácii a cupkanie s dlhým nosom zo Západu na Východ sme si už vyskúšali. Avšak pocit, že existuje akási sila, akási bariéra, posledná opora v čase, keď všetko ostatné zlyháva, je úžasný. A v čase, keď občiansky poriadok prestáva fungovať a krajina sa topí v zmätku, je to pocit na nezapltenie.

Svoje ozbrojené sily Slováci nemohli mať vždy. Ak by ste výraz ako „slovenská armáda“ použili za čias Československa, ľudia by vám zrejme nerozumeli. A ak by ste čosi také spomenuli v Uhorsku, poslali by vás rovno do blázince. Svoj štát sme nemali vždy, presnejšie povedané - takmer nikdy. Na právo mať vlastné ozbrojené sily preto musíme byť hrdí.

Malá armáda však nemá význam. Akékoľvek vojsko je Slovensku zbytočné. Tých pár vojakov predsa aj tak nič nezmože! Ľuďom, čo zmyšľajú takto, treba navrhnúť, aby bojovali aj za zrušenie polície a súdov. Slovensko je malá krajina. My sa tu vlastne navzájom poznáme a dáme na seba pozor...

Prečo zdôrazňovať našu malosť, keď sme schopní vybudovať síce malú, ale kvalitnú armádu? Príkladom schopností takejto armády môže byť, trebárs, počinanie fínskych vojakov voči sovietskym agresorom počas 2. sv. vojny. Húževnatý a profesionálny prístup Finov dokázal, že mamutia veľkosť armády nemusí byť zárukou jej sily.

A presne takú armádu potrebujeme aj my, Slováci. Malú, dobre organizovanú, dobre vyzbrojenú, bojaschopnú armádu. Dobrá armáda, to však nie je len dobrý vojak. Dobrá armáda je aj dobrý hospodár. Ozbrojené sily nesmú byť válovcekom pre politikov a skorumpovaných úradníkov. Každý cent treba využiť, akoby mal hodnotu dvoch. Každé euro nasmerovať tam, kam má z daní občanov naozaj tiecť.

Žijeme v krajine, kde ľudí takmer každoročne ohrozujú povodne. Žijeme v krajine, kde sa zosúvajú svahy a opakujú veterné smršti. Ruky, ktoré držia zbrane, dokážu oveľa viac, než len strieľať. Lenže ak naša armáda nebude fungovať efektívne, svoju primárnu úlohu naplňať nedokáže. V deravých ponožkách na člnoch bez motorov sa toho totiž veľa narobiť nedá.

Od doby, keď malého Karačica prvýkrát ukázali šťastnému dedkovi, prešlo sedemnášť rokov. Veľa som toho ešte neprežil a pochopil som toho len málo. Jednu vec som sa však už naučil určite. A preto tým našim vojakom chcem dať len jednu radu. Poradte si sami!

/ kpt. Peter MICHNICA

/ foto archív

radarový prieskum vzdušného priestoru. V prípade neštandardnej situácie vo vzdušnom priestore vydá veliteľstvo pokyn pohotovostným lietadlám k okamžitému vzletu (tzv. Alpha Scramble) s cieľom vizuálne identifikovať sporný cieľ. Najčastejším dôvodom takýchto ostrých štartov býva strata rádiového spojenia medzi pilotmi civilného lietadla a miestom

riadenia letovej prevádzky. Na precvičenie týchto postupov nielen vo vzduchu, ale aj na zemi, slúžia cvičné vzlety, tzv. „Tango“. Slovenská republika je členom systému od svojho vstupu do NATO v roku 2004. Naši vojaci aj napriek obmedzeným zdrojom dlhodobu plnia úlohy ochrany vzdušného priestoru na vysokej úrovni. Dokazujú to aj vyjadrenia našich partnerov.

Vitajte v slovenskom tábore

Ako vyzerá životný priestor našich vojakov v Afganistane? Ako spia? Kde po službe a práci relaxujú? Aké je to bývať uprostred najväčšej základne NATO na svete? Pozývam vás na prehliadku hlavného tábora slovenského kontingentu na základni KAF v Kandaháre.

Nachádzame sa priamo na Alabama Road 520 pred bránou do Slovak Compound, ako tu nazývajú tábor, kde trávi svoju polročnú misiu necelá pätina slovenských vojakov slúžiacich v operácii ISAF v Afganistane. Hlavný tábor je umiestnený asi sto metrov od populárneho „boardwalku“ (obchodného korza) a asi o ďalšiu stovku metrov do najbližšieho stravovacieho zariadenia. Na prvý pohľad je jeho poloha v samom srdci základne výhodná aj preto, že rakety povstalcov svojim obmedzeným doletom ohrozujú väčšinou okrajové časti rozsiahlej základne. Celý tábor je oplotený a po obvode zatemnený maskovaciami sieťami. Pootvorme preto bránu a pozrieme sa čo sa ukrýva vnútri.

Účelná architektúra

Na pravej strane vašej pozornosti určite neunikne na veľkej doske upevnený terč. Vo voľných chvíľach nám slúži na cibrenie pevnej ruky pri hode šípami. Vľavo je tabuľa, ktorá informuje o aktuálnych bezpečnostných kódoch platiacich na celej základni. Je to dôležité pre bezpečnosť vojakov, pretože práve tu nájdú informácie o tom, či si pri opustení tábora musia obliecť nepriestrelnú vestu, nasadiť prilbu, či musia mať pri sebe zbraň a či musí byť nabitá. Po vašej ľavej ruke stoja vedľa seba tesne uložené prvé ubytovacie korímky (kontajnery), z ktorých každý poskytuje životný priestor až pre štyri osoby. Cez deň rozpálené korímky od horúceho slnka sa večer snažíme chladit vstavanými klimatizačnými jednotkami. Ešte pohľad vpravo, a neďaleko od vás je jedno z troch miest v celom tábore, kde je fajčiarom dovolené ukojiť svoju nezdravú vášeň.

Centrom kempu je kancelária veliteľa slovenského kontingentu (SLOVCON). Je zložená z viacerých kontajnerov, aby poskytla dostatočný priestor na porady celého národného podporného prvku a veliteľov jednotiek s príslušníkmi veliteľstva SLOVCON-u. Keď zabočíte vpravo, v „tuneli“ tvorenom dvoma súvislými radmi ubytovacích korímekov a zhora prekrytého maskovacou sieťou, narazíte na malú betónovú terasu so stolmi a lavicami. Večer po práci tu takmer vždy nájdete relaxovať pracovníkov žienistov. Počas dňa terasa živa prázdnotou, pretože ženijných prác na základni a v jej okolí je neúrekom a projektov stále pribúda. Tunel na opačnom konci ústi do

betónového bunkra, ktorý je najdôležitejšou stavbou celého tábora. V jeho vnútri sú popri stenách drevené lavice, aby sme si počas raketových útokov, na ktorých ukončenie čakáme dlhé desiatky minút, mohli posadať a počkať na príjemný zvuk signálu „ALL CLEAR“ (všetko čisté). Bunker je vybavený nočným osvetlením a dostatočnými zásobami pitnej vody.

Práca i relax

Chodníkom medzi bunkrom a korímekmi voľne prechádzame do zadnej časti tábora. Priamo pred nami sa však hrdlo vypína drevená stavba, ktorú nikto inak nenazve, ako SLOVAK HOUSE. Veľká miestnosť má kapacitu asi 60 osôb, konajú sa tu rôzne poučenia, prednášky súvisiace s teoretickou prípravou. Výhodou je blízka vzdialenosť od zadného vchodu do bunkra. Blízko do krytu má aj náš zdravotnícky personál, ktorý má svoju ambulanciu hneď za altánkom. Blížime sa k posledným kontajnerom, ktoré som si nechal na koniec prehliadky. Ide o „sociálne korímky“, ktorých prízemnú časť tvoria nádrže na odpadovú vodu. Dreveným schodišťom sa dostanete na „poschodie“. Vnútro je rozdelené na tri časti – vstupná predsienka, časť pre toalety a kúpeľňová časť. Medzi dvoma sprchovacími boxmi je automatická prčka.

Je nesmierne dôležité, aby vojaci mali kde zregenerovať svoje sily pred plnením svojich stále náročnejších úloh. Studený nápoj v tieni maskovacej siete je ten najväčší luxus, ktorý je pre niektorých doma len ťažko predstaviteľný a pochopiteľný. Sme ľudia z mäsa a kostí. Od civilistov sa líšime iba tým, že sme dobrovoľne prevzali na seba zodpovednosť za bezpečnosť našich občanov, ktorí aj vďaka nášmu nasadeniu v Afganistane poznajú terorizmus iba z novin či televíznych obrazoviek, vzdialený od našich hraníc. Nikto sa nestažuje na sťažené podmienky služby, patria k našej profesii. Životné podmienky v táboroch základne berieme ako vojenskú realitu, v ktorej tu žije takmer 30-tisíc vojakov z rôznych kútov sveta.

Verím, že „virtuálna návšteva“ slovenského tábora, ako aj ďalšie články Afganského zápisníka, pootvorí pomyselnú bránu nielen do vojenských táborov, priestorov, kde plníme ťažké a nebezpečné úlohy, ale aj do našich duší, aby bola viditeľnejšia naša snaha robiť všetko pre bezpečnosť Slovákov doma v bezpečnej Európe.

TECHNIKA

NOVINKY • TRENDY • VÍZIE

Po roku financovania z vlastných firemných zdrojov dostalo konzorcium spoločností Eurofighter a EuroRadar jasnú silnú podporu krajín, ktoré sa podieľajú na programe stíhacieho lietadla Eurofighter, že budú podporovať v celej šírke vývojový program budúcej generácie pa-

lubných radarov s aktívnym elektronickým snímaním. Konzorcium tak potvrdilo, že nový radar typu AESA (Active Electronically Scanned Array - s plošnou fázovanou anténou a aktívnym elektronickým snímaním) pre Eurofighter bude k dispozícii pre použitie podľa plánu v roku 2015. S podporou Nemecka, Španielska, Talianska a Veľkej Británie začal vývoj nového radaru Captor-E v júli 2010.

Nový radar si podľa výrobného konzorcia nielen udrží kľúčové charakteristiky Captor-M, ale ponúkne množstvo výhod, ktoré pre-

kračujú možnosti doterajšieho radaru. Captor-E popri zvýšenom výkone (detekcia a sledovanie cieľov na väčšie vzdialenosti, zlepšené pôsobenie proti pozemným cieľom, vylepšená ochrana proti elektronickému rušeniu) ponúkne nové prevádzkové režimy, bude spôsobilý nielen v boji proti vzdušným i pozemným cieľom, ale perspektívny tiež v oblasti elektronického boja či utajeného prenosu údajov.

foto: rak

AESA radar pre Eurofighter v roku 2015

Spoločnosť Boeing oznámila 15. júna, že indické ministerstvo obrany a americká vláda podpísali dohodu, ktorá umožní dodávku 10 dopravných strojov C-17 Globemaster III. Predaj vojenského materiálu odobril už americký kongres v máji 2010. India, ktorá dostane lietadlá v rokoch 2013 až 2014, sa tak stane najväčším zahraničným používateľom dopravných C-17. Stroj je možné použiť na taktickú i strategickú prepravu, má celkovú hmotnosť 74 797 kg a dokáže pristáť a vzlietnuť na dráhe dlhej 914,4 m i menej. Doteraz firma Boeing dodala celkovo 232 kusov C-17, z toho 22 mimo USA. Medzi zahraničných používateľov patrí vojenské letectvo Austrálie, Kanady, Kataru, Spojených arabských emirátov, Veľkej Británie a zoskupenie 12 štátov NATO a PzM v rámci strategickú prepravnej spôsobilosti.

Alenia Aeronautica oznámila 22. júna, že talianske vzdušné sily ju požiadali o vypra-

Čínske internetové stránky publikovali na začiatku júla prvé fotografie bezpilotného prostriedku domácej výroby. Nesie označenie „Xianglong.“ Hoci Čínska ľudová republika ukázala model stroja na leteckej výstave už v roku 2006, je to prvý raz, čo bol stroj viditeľný v reálnom vyhotovení. Kde bola fotografia urobená nie je známe. Čínsky stroj sa podobá americkému Global Hawk, je dlhý 14,3 m a 24,9 m široký, nemá však smerové kormidlo v tvare V, ale horizontálne. Zdroje uvádzajú, že môže operovať vo výške 18 - 20 km nad zemou pri rýchlosti 750 km/h. Má mať pritom nižšiu pozorovaciu schopnosť ako americký stroj, ktorý dokáže identifikovať 30 cm objekt na zemi z výšky 20 km.

covanie štúdie realizovateľnosti na možnosť prestavby viacúčelového taktického dopravného lietadla C-27J Spartan na úderný systém, ktorý by mohli používať ich jednotky na špeciálne operácie. Program nesie označenie „Pretorian“ a bude sa v rámci neho skúmať zabudovanie integrovaných zbraňových systémov, prostriedkov spojenej a priekumu (COMINT), optoelektronických a infračervených senzorov na vyhľadávanie pozemných cieľov a riadenie palby.

Budúca americká jadrová útočná ponorka USS California (SSN 781) ukončila na začiatku júla úspešne počiatočné skúšky na mori. Íslo o tzv. Alfa test, pri ktorom sa skúšalo maximálne ponorenie, núdzové vynorenie a práca pohonnej sústavy. Druhý Bravo test za účasti inšpektorov z námorníctva sa uskutoční na konci júla. Nová ponorka by mala byť odovzdaná americkému námorníctvu v Norfolku na

jesen tohto roka, o deväť mesiacov skôr, ako sa pôvodne plánovalo. Rovnako aj ostatné zostávajúce útočné plavidlá triedy Virginia by mali prísť k US Navy skôr, ako je zazmluvnené.

Nemecký Bundeswehr opustili k 1. júlu poslednú branciu. Po 55 rokoch je tak vstup do nemeckých ozbrojených síl na dobrovoľnej báze. Koniec vojenskej povinnosti je súčasťou reformy nemeckej armády, ktorá má za cieľ zníženie počtu na 185 tisíc vojakov. Nemecká branná povinnosť síce naďalej zostáva zakotvená v ústave, uplatniť ju však bude možné iba v čase vojny, a to na základe hlasovania poslancov Spolkového snemu a Spolkovej rady. Nemecký minister obrany Thomas de Maizière chce pritom dosiahnuť podľa publikovaných správ regrutáciu 5 000 dobrovoľníkov ročne.

Prvé snímky SBIRS GEO-1

Spoločnosť Lockheed Martin informovala, že jej satelit včasnej výstrahy SBIRS (Space Based Infrared System) GEO-1 (geosynchronous) úspešne odoslal 21. júna obrazové údaje pre pozemnú vyhodnocovaciu stanicu. Prvý nový satelit včasnej výstrahy, ktorý bude súčasťou systému americkej protiraketovej obrany BMD, vynesla na obežnú dráhu Zeme z mysu Cape Canaveral 7. mája raketa Atlas V 401. Satelit SBIRS GEO-1 na monitoring povrchu Zeme a detekciu a sledovanie dráhy letu balistických rakiet využíva vysoko sofistikované snímanie a sen-

zory, ktoré majú zvýšenú citlivosť v infračervenom pásme. Skupinu, ktorá má na starosti zavádzanie a prevádzku nových satelitov, vedie riaditeľstvo infračervených vesmírnych systémov amerických kozmických síl. Spoločnosť Lockheed Martin je primárny kontraktor, spoločnosť Northrop Grumman integruje systémy satelitov a veliteľstvo vzdušných a kozmických síl prevádzkovateľ systému satelitov. Podľa pôvodného kontraktu mal Lockheed Martin dodať dva satelity spolu s pozemným zabezpečením, tento sa rozšíril na ďalšie dva s ešte lepším vybavením.

Ilustrácia Lockheed Martin

Gul'omety naše a od susedov

/ PhDr. Ján DOLINAY

/ foto archív autora

História

Za prvý mechanický gulomet sa považuje rotačný Gatling z konca americkej občianskej vojny (1861 – 1865), ale ako gulomet možno označiť aj Ager (uvádza sa tiež ako Alger či Agar), ktorý použili vojaci Únie pri Fair Oaks už v máji 1862. Konštrukčne pripomínal revolver s jednou hlavňou a otočným valcom s komorami, do ktorých sa vsúvali náboje padajúce z lievikového zásobníka. Nie však pevné náboje, ale krátke trubky nabité vopred ako perkusné zbrane, teda spredu prachom, upchávkou a strelou a zozadu perkusnou zápalkou. Ager sa aktivoval kľukou, takže dostal prezývku Coffee Mill (mlynček na kávu). Mal kaliber .58 (14,7 mm) a strieľal rýchlosťou 120 rán za minútu. Táto kadencia je dnes možno úsmevná, ale vtedy mnohonásobne prevyšovala schopnosti prvých opakovacích pušiek na pevné náboje, o perkusných zbraniach ani nehovoriac.

Aj Richard J. Gatling spočiatku koketoval s revolverovým princípom, ale napokon zvolil systém so zväzkom hlavní rotujúcich okolo centrálneho hriadeľa, z ktorých každá mala vlastnú nábojovú komoru na pevný náboj. Prvých 12 šesťhlavňových gulometov Gatling kalibru .58 kúpil pre svoje jednotky generál Únie Benjamin F. Butler z Marylandu a v júni 1864 ich úspešne použil pri obliehaní Petersburgu vo Virginii. Americká armáda však zbraň prijala do výzbroje až v roku 1866. Vtedy už vylepšený Gatling M1865 bez problémov strieľal kadenciou 300 rán za minútu.

Gatlingov gulomet bol geniálne jednoduchý. Zväzok šiestich a neskôr i desiatich hlavní sa kľukou otáčal okolo hriadeľa v smere hodinových ručičiek. Do otvorenej komory hlavne na 12. hodine vpadol zhora zo zásobníka náboj a na 3. hodine sa komora zamkla. Na 6. hodine bici mechanizmus náboj odpálil a na 9. hodine sa komora otvorila a vypadla z nej prázdna nábojnica. Hlaveň putovala ďalej ku 12. hodine a celý cyklus sa opakoval. „Ručný pohon“ mal pochopiteľne svoje limity a nemohol konkurovať neskorším automatickým gulometom, ale v 2. polovici 20. storočia spojením zväzku hlavní s elektrickým pohonom a dokonalejším zásobovaním vznikli rotačné gulomety i kanóny s kadenciou až 6-tisíc rán za minútu!

V 2. polovici 19. storočia sa objavili aj ďalšie mechanické gulomety, pričom niektoré Gatlinga výkonmi i prevýšili, no jeho popularitu nikdy nedosiahli. Takým bol napr. Montignyho francúzsky 11 mm mitrailleuse z roku 1867 s 37 hlavňami v jednej veľkej trubici. Nabíjal sa doskou s 37 nábojmi rozloženými rovnako ako hlavne, ktoré sa odpaľovali naraz. Dobrá obsluha vystrelila až 12 sálv (takmer 450 rán) za minútu! Z ostatných mechanických gulometov spomeňme 5-hlavňový 37 mm revolverový gulomet či skôr kanón Američana Hotchkissa z roku 1871 s kadenciou 60 rán za minútu, alebo gulomet systému Gatling-Gardner kalibru .45 (11,43 mm) z roku 1874, ktorý bol síce neohrabaný, lebo päť hlavní nabíjaných zhora a odpaľovaných postupne mal vedľa seba, ale dosahoval kadenciu až 800 rán za minútu!

V piatej časti seriálu o zbraniach vo výzbroji OS SR, našich susedov a niektorých spojencov sú na rade gulomety, zbrane s veľkou palebnou silou, ktoré slúžia nielen v pechote, ale aj v iných druhoch vojsk. Ich rodina je veľmi široká, takže niektoré spomenieme len stručne.

Mechanické gulomety sa napriek nedostatkom udržali vo výzbroji armád aj po nástupe automatického gulometu. Turci dokonca švédske Nordenfely použili ešte v roku 1915 pri Gallipoli! Ich koniec sa však neúprosne začal v roku 1883 s príchodom Hirma S. Maxima z amerického Mainu.

Technický exkurz

Maxim (1840 – 1915) sa dlho zaoberal myšlienkou využiť na opätovné nabitie palnej zbrane spätný ráz výstrelu. Za pobytu v Londýne v roku 1883 takúto pušku skonštruoval a prevratný vynález zabezpečil britským patentom. Na jeho základe ešte v tom istom roku zostrojil a patentoval prvý automatický gulomet – jednohlavňovú zbraň kalibru .303 (7,7 x 56 mm) zásobovanú z nábojového pásu. Jej menom Forerunner (Predbežec) akoby signalizoval, že ide len o začiatok. A skutočne, už koncom januára 1884 predstavil model Prototyp na náboj .45 Gatling s kadenciou asi 600 rán za minútu, akú vtedy dosahoval 10-hlavňový rotačný Gatling. Jediná hlaveň, nesúca na rozdiel od Gatlinga celú záťaž palby, sa však prehrievala. Preto vznikol masívny vodný chladič obklopujúci hlaveň, ktorý sa stal pre Maximove gulomety i ďalšie zbrane tohto druhu charakteristickým.

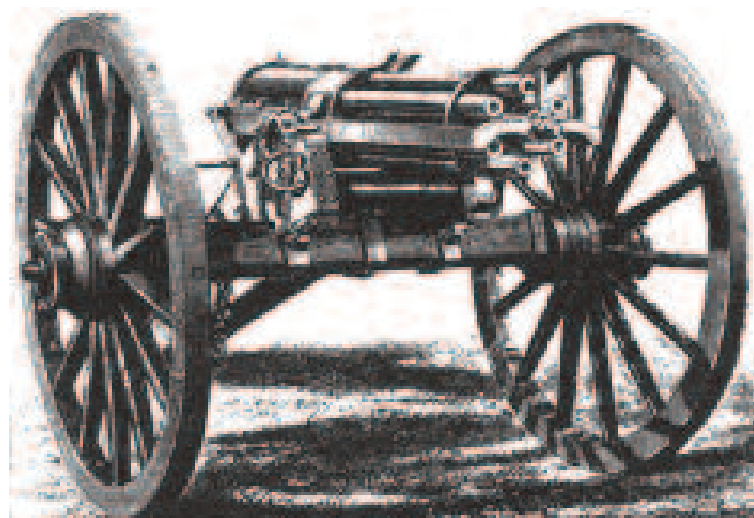
Maximov gulomet M1885 pracoval na princípe krátkeho záklzu, pri ktorom sa hlaveň aj záver po výstrele posúvali dozadu asi o jeden palec (25,4 mm). Vtedy sa ich spojenie (zamknutie) kľbovým mechanizmom prerušilo a ďalej sa kĺzal len záver otvárajúci nábojovú komoru,

vyhadzujúci nábojnica a natiahajúci vratnú pružinu.

Tá potom opäť tlačila záver dopredu, pričom sa natiahol úderník, do komory vsunul nový náboj, záver sa opäť zamkol s hlavňou a nasledoval ďalší výstrel.

Maximove gulomety do roku 1890 prijali armády Veľkej Británie, Nemecka, Rakúska-Uhorska, Talianska, Švajčiarska i Ruska. Nemci napr. svoj 7,92 mm Maxim MG08 používali ešte v 2. svetovej vojne a v ZSSR 7,62 mm Maxim vz. 1910 vyrábali až do roku 1950! Rakúšania však s Maximom neboli spokojní a zaviedli vlastný gulomet Schwarzlose M-7/12 na náboj 8 mm Mannlicher, ktorý strieľal z otvoreného dynamického záveru, brzdeného len vlastnou hmotnos-

ťou, vratnou pružinou a kľbovou pákou. Jeho výroba sa skončila v roku 1918, ale vo výzbroji Maďarska a Talianska zostal až do roku 1945. Slovenská armáda za 2. svetovej vojny používala Schwarzlose M-07/24 na náboj 7,92 x 57 mm, ktorý zdedila po predvojnovnej čs. armáde.

Vyrcholením vývoja automatických gulometov boli zbrane pracujúce na princípe odberu časti plynov z hlavne. Tie cez plynovú trubicu pôsobili na piest, ktorý zabezpečoval opätovné natiahnutie záveru a automatickú strelbu. Prvým takýmto gulometom bol Colt-Browning M1895 amerického konštruktéra Johna M. Browninga, najskôr na náboje 6 mm Lee Navy a potom aj na municiu .30-40 Krag, 7 x 57 mm Mauser a .30-06 Springfield. Do 1. svetovej vojny vstúpil Colt-Browning M1895/14, pričom britskí, kanadskí a francúzski vojaci ho používali vo verzii na náboj .303 British a pre ruskú armádu bol upravený na náboj 7,62 x 54 mm R.

Ako kategorizovať gulomety? Nemá zmysel vychádzať z kalibru, pretože viaceré ľahké, univerzálne i ťažké môžu mať kaliber rovnaký, napr. 7,62 mm alebo .303. Lepšie je najskôr ich rozdeliť podľa použitia na gulomety pechotné, tankové, letecké, lodné a pevnostné. Pechotné ďalej delíme na ľahké (podporná zbraň družstva, na obsluhu stačí jeden vojak, strieľa krátkymi dávkami), ťažké (podporná zbraň čaty a roty, obsluha minimálne dvojlenná, ťažká hlaveň umožňuje vystreliť viac nábojov dlhšími dávkami a na väčšiu vzdialenosť), univerzálne (výmenou ľahkej hlavne za ťažkú a dvojnožky za podstavec je možná transformácia z ľahkých na ťažké), protiletadlové (spravidla ťažké s vysokou kadenciou) a protitankové (spravidla veľkokalibrové, ktoré však s nástupom reaktívnych protipancierových zbraní stratili význam). K tankovým gulometom patria spriahnuté, resp. koaxiálne (osadené v jednej osi s kanónom tanku ako sekundárna zbraň), protiletadlové (umiestnené na veži tanku) a trupové (zvyčajne v čelnom pancieri korby tanku). Letecké gulomety sú spravidla ťažké s vysokou kadenciou a môžu byť synchronizované (strieľajúce cez okruh vrtule), krídlové a trupové (vstavané pevne do krídla alebo trupu lietadla či uložené v podvesných kontajneroch) a pohyblivé (lafetované v streleckých stanovištiach). Lodné gulomety (spravidla ťažké, často i niekoľkohlavňové a rotačné) sa lafetujú na plavidlá. Pevnostné (spravidla tiež ťažké), zasa do stálych či prechodných opevnení. Dnes sa pre obmedzený priestor zameriame iba na pechotné gulomety, ostatné predstavíme v ďalších častiach seriálu o ťažkej bojovej technike pri popisovaní jej výzbroje.

„Naše“ gulomety

Štandardným gulometom pechoty OS SR je univerzálny gulomet UG vz. 59 na náboj 7,62 x 54 mm R, zavedený ešte do spoločnej čs. armády začiatkom 60. rokov 20. storočia. Zbrojovka Všetín v rokoch 1960 – 1975 vyprodukovala 37 000 kusov tejto na obsluhu nenáročnej, odolnej a vysoko účinnej zbrane, pričom vyrábala aj exportnú verziu na náboj 7,62 x 51 mm NATO.

UG vz. 59 je automatická zbraň pracujúca na princípe odberu časti plynov z hlavne plynovým kanálom s reguláciou. Výmenou ľahkej hlavne (550 mm) za ťažkú (650 mm) a upevnením na trojnohý podstavec sa ľahký gulomet, z ktorého možno strieľať i z chodu (z nosného popruhu), zmení na ťažký, schopný dlhými dávkami vystreliť až 500 rán s účinným dostrelom 1 500 m. Z ľahkej hlavne možno bez prestávky vystreliť 350 rán s účinným dostrelom 600 m. Ľahká verzia sa zásobuje z 50-nábojového kovového pásu v schránke, ťažká z 250-nábojového pásu. Na strelbu z tohto gulometu sa okrem cvičných používajú náboje s ocelovým jadrom (7,62-59), svietiace, resp. so stopovkou (7,62-Sv 59), priebojno-zápalné (7,62-PZ 59) a redukované (7,62-Rd 59).

Gulomety vo výzbroji susedov

Aj Armáda ČR rovnako ako OS SR ešte stále používa univerzálny gulomet UG vz. 59, hoci od konca 80. rokov sa v Čechách diskutuje o jeho náhrade iným systémom. V určitom období bol horúcim kandidátom gulomet z testovaného českého kompletu CZ 2000 LADA. Jeho zavedenie do výzbroje sa však neuskutočnilo a dnes, keď AČR svoju pechotu prezbrouje novou domácou útočnou puškou CZ 805 BREN, bude sa pravdepodobne hľadať iné riešenie.

Polsko síce v posledných rokoch svoju armádu pomerne intenzívne vybavuje novými, najmä domácimi zbraňami, no v oblasti gulometnej výzbroje pechoty ešte stále zachováva zbrane sovietskej proveniencie, a to najmä ľahký gulomet RPK a univerzálny gulomet PK.

RPK (Ručnoj pulemjet Kalašnikova) na náboj 7,62 x 39 mm M43 je zbraň legendárneho Michaila Kalašnikova, ktorú zostrojil po útočnej puške AK-47, o čom svedčí nielen rovnaký náboj, ale aj jej takmer identický vzhľad. Od pušky sa líši najmä tvarom pažby, dĺžkou a ťažšou hlavňou s dvojnožkou a väčším schránkovým zásobníkom na 40 nábojov, pričom môže používať aj bubnový zásobník na 75 nábojov. Verzia RPKS má sklopnú pažbu. Po roku 1974 Poliaci zaradili do výzbroje aj modernizovanú verziu RPK-74, resp. RPKS-74 na náboj 5,45 x 39 mm.

V 2. polovici 60. rokov minulého storočia dostala poľská pechota univerzálny gulomet PK (Pulemjet Kalašnikova) a PKS so sklopnou pažbou na náboj 7,62 x 54 mm R a neskôr aj modernizovanú verziu PKM, resp. PKSM, ktorá mala oproti pôvodnej hmotnosť nižšiu o 1,5 kg. Po roku 1990 sa v Poľsku nevelmi úspešne pokúsili prerobiť tento gulomet na náboj 7,62 x 51 NATO s názvom PKM-NATO. Podarilo sa im to až po vstupe do aliancie v roku 1999, kedy do výzbroje začali zavádzať nový univerzálny gulomet UKM-2000, ktorý však svoj pôvod v PKM nezaprie.

Ukrajina ako bývalá zväzová republika ZSSR z jeho bývalej armády zdedila obrovský arzenál zbraní, takže aj jej pechota stále používa osvedčené gulomety sovietskeho pôvodu, najmä RPK (RPKS), RPK-74 (RPKS-74) a PKM (PKSM). Ekonomické možnosti, ako aj rezignácia krajiny na vstup do NATO zrejme ani v tejto oblasti v dohľadnej budúcnosti neprinesú podstatnejšie zmeny.

Univerzálny gulomet PKM sovietskeho pôvodu má vo svojej výzbroji dodnes aj maďarská pechota. V kategórii ľahkých gulometov však už používa americký M249 SAW (Squad Automatic Weapon). Tento mimoriadne príručný nevelký gulomet na náboj 5,56 x 45 mm NATO je americkou verziou belgického 5,56 mm ľahkého gulometu FN Minimi a v roku 1984 v USA vyhral konkurz na podpornú automatickú zbraň malých jednotiek. Hoci pri menšej dĺžke hlavne neláme rekordy v dĺžke efektívnej strelby, čo v dnešných konfliktach ani nepotrebuje, patrí k moderným gulometom s najvyššou kadenciou (pozri tabuľku základných parametrov a výkonov).

Pechota rakúskeho Bundesheeru ako ľahký gulomet používa zástupcu uceleného systému ručných automatických zbraní Steyr AUG s označením HBAR (Heavy Barrel – ťažká hlaveň) na náboj 5,56 x 45 mm NATO, ktorý má konfiguráciu bull pup a podobný dizajn ako

ostatní členovia tejto rodiny, ale líši sa dlhšou a ťažšou hlavňou s dvojnožkou a zásobovaním 30 a 42-nábojovými schránkovými zásobníkmi alebo 100 nábojovým dvojitým bubnovým zásobníkom. Od roku 1974 používa Bundesheer ako univerzálny guľomet produkt firiem Steyr Mannlicher/Beretta MG 74 na náboj 7,62 x 51 mm NATO. Je to azda posledný potomok slávneho nemeckého guľometu MG 42 z čias 2. svetovej vojny, na ktorý sa až neuveriteľne podobá. Je síce o 100 mm dlhší a aj o čosi ťažší, ale za svojím vojnovým predkom, ktorý mal neuveriteľnú kadenciu 1 200 rán za minútu, výrazne zaostáva, keďže za minútu dokáže vystreliť „iba“ 850 rán.

Najzaujímavejšie a najrozšírenejšie guľomety spojencov

Aj nemecký Bundeswehr má od roku 1960 vo výzbroji pokračovateľa vojnového MG 42 – univerzálny guľomet Rheinmetall MG 3. Tento sa však vydaril viac ako rakúsky MG 74 a z hľadiska kadencie (1 300 rán/min) nemá vo svojej kategórii konkurenciu. Za vynikajúci možno označiť aj ľahký guľomet nemeckej pechoty Heckler a Koch MG4 zavedený do služby v roku 2005. V porovnaní s ostatnými modernými guľometmi má síce o niečo väčšiu hmotnosť, ktorá však zároveň zvyšuje jeho stabilitu pri strelbe a presnosť. Britská pechota ako ľahký guľomet používa člena rodiny bull pup zbraní označených ako SA-80 (Small Arms Family), a to L86A1 – SA-80 Light Support Weapon na náboj 5,56 x 45 mm NATO. Výkonmi je blízky rakúskemu Steyr AUG HBAR, ale má väčšiu hmotnosť. Štandardným univerzálnym guľometom britskej armády je 7,62 mm L7A1 GPMG (General Purpose Machine Gun – univerzálny guľomet), zvaný „Gimpy“, licencia belgického FN MAG (Mitrailleuse d'Appui Général – univerzálny guľomet) s podobnými parametrami i výkonmi. Najmenšie jednotky US Army, ako sme už spomenuli, od roku 1984 používajú ľahkú 5,56 mm podpornú zbraň

M249 SAW. Pre americké veliteľstvo špeciálnych operácií (US Special Operation Command – USSOCOM) začala belgická firma FN Herstal v roku 2003 dodávať 7,62 mm ľahké guľomety Mk 48 vyvinuté na báze 7,62 mm verzie FN Minimi. Mk 48 napr. v špeciálnych silách námorníctva nahradili univerzálne guľomety M60E4, odľahčenú verziu amerického veterána M60. Univerzálny 7,62 mm guľomet M60 začal svoju dlhú kariéru v roku 1957 a vo Vietname mu vojaci dali prezývku „Pig“ (Prasa), vraj aj preto, že jeho rozpalená hlaveň sa dala vymeniť len s pomocou azbestových rukavíc! V polovici 80. rokov 20. storočia začali M60 v US Army nahrádzať 7,62 mm univerzálnym guľometom M240, ktorý ja takisto licenciou belgického FN MAG. Ten sa intenzívne využíva nielen v jednotkách pechoty, ale lafetujú ho i do tankov, bojových vozidiel, helikoptér, ako aj na bojové plavidlá. Do dôchodku sa zďaleka nechystá ďalší americký veterán – ťažký guľomet Browning M2 HB prijatý do výzbroje v roku 1933! Pojmom sa stal i jeho náboj 12,7 x 99 mm (.50 BMG – Browning Machine Gun). Tento guľomet používa US Army ako strednú podpornú zbraň pechoty, ale aj ako protiletadlovú zbraň (AA – anti-aircraft), sekundárnu koaxiálnu zbraň tankov, primárnu zbraň bojových vozidiel, ako súčasť výzbroje lietadiel, plavidiel a dokonca aj ako odstrelovačskú pušku. Vo výzbroji ho majú armády 89 krajín celého sveta (19 z 28 členských štátov NATO), z tranzitívnych krajín napr. Bulharsko, Chorvátsko, Litva a Rumunsko.

Historická bodka č. 1: Maxim pomstil Gordona
V roku 1883 vypuklo v Sudáne veľké povstanie proti britsko-egyptskému protektorátu, ktoré viedol Mohamed Ahmed ibn Abdulláh (1845 – 1885). Ten sa vhlásil za nového islamského proroka, prijal meno Mahdí (Ten, ktorého vedie Boh) a hodlal zo Sudánu vytvoriť teokratický štát ako základňu pre celosvetový Džihád,

Tabuľka základných parametrov a výkonov (Hmotnosť znamená hmotnosť samotnej zbrane bez nábojov, dvojnožky či podstavca; v stĺpci Zásobník SZ znamená schránkový zásobník, D diskový zásobník, B bubnový zásobník a P nábojový pás)

Model	Náboj	Zásobník	Hmotnosť	Celková dĺžka	Dĺžka hlavne	Úst'ová rýchlosť/kadencia	Efekt. Strel'ba
Ľahké guľomety							
M1918A2 BAR	.30-06 Springfield	20 SZ	8,8 kg	1 215 mm	610 mm	860 m/s 650 rán/s	1 300 m
ZB vz. 26	7,92 x 57 mm Mauser	20 SZ	10,5 kg	1 150 mm	672 mm	744 m/s 500 rán/min	1 000 m
BREN	.303 British 7,7 x 56 mm	20, 30 SZ	10,35 kg	1 156 mm	635 mm	744 m/s 520 rán/min	600 m
RPK	7,62 x 39 mm M43	40 SZ, 75 B	4,8 kg	1 040 mm	590 mm	754 m/s 600 rán/min	1 000 m
RPK-74	5,45 x 39 mm M74	45 SZ, 100 B	4,7 kg	1 060 mm	590 mm	960 m/s 600 rán/min	1 000 m
FN Minimi	5,56 x 45 mm NATO	100 P, 30 SZ	6,85 kg	1 040 mm	465 mm	925 m/s 1 150 rán/min	1 000 m
M249 SAW	5,56 x 45 mm NATO	200 P	7,5 kg	1 041 mm	521 mm	915 m/s 1 000 r/min	910 m
Steyr AUG HBAR	5,56 x 45 mm NATO	30, 42 SZ, 100 B	3,9 kg	900 mm	621 mm	970 m/s 750 rán/min	800 m
H&K MG4	5,56 x 45 mm NATO	100 P	8,15 kg	1 030 mm	482 mm	920 m/s 885 rán/min	1 000 m
L86A1 – SA-80	5,56 x 45 mm NATO	30 SZ	7,3 kg	900 mm	646 mm	980 m/s 775 rán/min	800 m
Mk 48	7,62 x 51 NATO	M13 P	8,2 kg	1 000 mm	502 mm	810 m/s 760 rán/min	800 m
Univerzálne guľomety							
UG vz. 59 L	7,62 x 54 mm R	50, 250 P	8,67 kg	1 115 mm	550 mm	810 m/s 800 rán/min	1 000 m
PK	7,62 x 54 mm R	100 – 250 P	9 kg	1 203 mm	658 mm	825 m/s 850 rán/min	1 500 m
PKM	7,62 x 54 mm R	100 – 250 P	7,5 kg	1 192 mm	645 mm	825 m/s 850 rán/min	1 500 m
MG 42	7,92 x 57 mm Mauser	50, 250 P	11,57 kg	1 120 mm	533 mm	755 m/s 1 200 r/min	1 000 m
MG 74	7,62 x 51 mm NATO	250 P	12 kg	1 220 mm	565 mm	820 m/s 850 rán/min	1 000 m
MG 3	7,62 x 51 mm NATO	50, 100 P	10,5 kg	1 225 mm	565 mm	820 m/s 1 300 r/s	1 200 m
FN MAG	7,62 x 51 mm NATO	DM1, M13 P	11,79 kg	1 263 mm	630 mm	840 m/s 1 000 r/min	800 m
M60	7,62 x 51 mm NATO	M13 P	10,5 kg	1 105 mm	560 mm	853 m/s 600 rán/min	1 100 m
M240	7,62 x 51 mm NATO	DM1, M13 P	11,79 kg	1 263 mm	630 mm	853 m/s 950 rán/min	800 m
Ťažké guľomety							
Maxim M1910	7,62 x 54 mm R	250 P	23,8 kg	1 107 mm	720 mm	860 m/s 600 rán/min	1 200 m
Colt-Browning M1895	6 mm Lee 7 x 57 Mauser .30-06 Spring	250 P	16 kg	1 040 mm	711 mm	400 rán/min	1 200 m
Browning M2 HB	12,7 x 99 mm .50 BMG	M2, M9 P	38 kg	1 656 mm	1 143 mm	887 m/s 635 rán/min	2 000 m
ZB-53 TK vz. 37	7,92 x 57 mm Mauser	225 P	21 kg	1 105 mm	736 mm	800 rán/min	1 500 m
BESA	7,92 x 57 mm Mauser	225 P	21 kg	1 105 mm	736 mm	800 rán/min	1 500 m

teda zničujúcu vojnu s „neveriacimi“. V januári 1885 obrovská presila Mahdího povstalcov dobyla hlavné mesto Chartúm a zmasakrovala jeho britsko-egyptskú posádku. Padol aj jej veliteľ britský generál Charles Gordon. Britské posily, ktoré viedol major Horatio Kitchener, už katastrofe zabrániť nedokázali. Zo Sudánu sa stal islamský štát, v ktorom vládol zákon šarije. V nasledujúcich rokoch sa jeho hospodárstvo zrútilo a polovica obyvateľov zomrela, väčšinou od hladu. Už v júni 1885, údajne na týfus, zomrel aj Mahdí. V roku 1895 sa Briti rozhodli Sudán získať späť. Na čele ich zboru stál už poľný maršal Kitchener a mal aj palebnú prevahu, pretože disponoval delostrelectvom i novinkou – automatickými guľometmi! K rozhodujúcemu stretu prišlo 2. septembra 1898 pri sudánskom Omdurmane, kde proti 23-tisícom britských a egyptských vojakom stálo 50-tisíc mahdistov! Prvá brigáda britskej pechoty nasadila šesť guľometov, pravdepodobne typu Maxim M1891 kalibru .45, druhá štyri. Vypálili z nich dovedna 34-tisíc rán. Zatiaľ, čo Briti stratili 5 dôstojníkov a 85 vojakov, mahdisti mali podľa niektorých prameňov 11-tisíc, podľa iných až 15-tisíc mŕtvych a približne rovnaký počet ranených. Viac ako tri štvrtiny týchto strát vraj spôsobili guľomety...

Historická bodka č. 2: Briti z Brna!
Nie je to síce vec úplne neznáma, ale možno mladší čitatelia ešte nevedia, že jeden z najslávnejších guľometov všetkých dôb, označovaný aj za najlepší ľahký guľomet 2. svetovej vojny, britský BREN, mal kolísku na území nášho spoločného štátu v Brne.

Začiatkom 20. rokov minulého storočia sa Briti rozhodli do výzbroje zaviesť nový ľahký guľomet. Náročný výber sa začal v roku 1922 a v prvom kole zvíťazil americký Browning M1918 BAR (Browning Automatic Rifle), ale tvrdé súťažné požiadavky nesplnil žiadny z uchádzačov. V roku 1930 sa pri nových testoch stretli guľomety BAR, Madsen, Vickers-Berthier, KE7, Darne a zbraň tvorca vynikajúceho čs. guľometu ZB vz. 26 Václava Holeka z Čs. zbrojovky Brno – zdokonalený ZB vz. 27. Ako jediný nepoužíval požadovaný náboj .303 British, a predsa zvíťazil! V záverečných zničujúcich testoch druhý guľomet Vickers-Berthier porota označila za „sľubný, ale potrebujúci ďalší vývoj“, zatiaľ čo ZB vz. 27 získal ohodnotenie: „Po všetkých stránkach skvelý!“ Briti si však vyžiadali úpravy. Išlo najmä o prestavbu na britský náboj, ktorý nemal drážku ale okraj, takže bolo treba vymeniť priamy zásobník za segmentový. Britské korditové strelivo na rozdiel od čs. nitrocelulózového tiež viac zanášalo kanál plynovej trubice pod hlavňou, takže ju skrátili a opatrili novým regulátorom. Neobstála ani pôvodná rebrovaná hlaveň lepšie odvádzajúca teplo a nahradili ju hladkou. Napokon sa nová zbraň s označením ZGB 33 začala v roku 1937 vyrábať v Royal Small Arms Factory v Enfielde a do histórie sa nezmazateľne zapísala ako BREN, podľa začiatočných písmen názvov miest Brno a Enfield. A podobne, hoci inými cestami, sa z vynikajúceho čs. ťažkého guľometu ZB-53, zavedeného do výzbroje čs. armády v roku 1937 ako TK vz. 37, stala britská BESA (Brno Enfield Small Arms). Tu už Briti na zmenách tak tvrdšieje netrvali a obe zbrane sú najmä výkonmi takmer totožné.

Zbrane v SNP

Nemecký 9 mm samopal MP-40 používali často aj povstalcí

Povstanie, ktoré vypuklo na Slovensku 29. augusta 1944 a do histórie vošlo ako Slovenské národné povstanie (SNP), bolo jedným z najväčších protifašistických vystúpení v Európe pred koncom 2. svetovej vojny a rozsahom sa dozaista vyrovnalo Parížskemu či Varšavskému. To už uznávajú aj jeho najväčší neprajníci, hoci niektorí mu národný charakter stále upierajú.

/ PhDr. Ján DOLINAY

/ foto archív autora

SNP sa, žiaľ, začalo v menej výhodnom variante. Pôvodný plán ilegálneho vojenského ústredia totiž predpokladal vyhlásiť ho vo chvíli, kedy sovietske vojská zatlačia ustupujúcich Nemcov ku Karpatom a dve východoslovenské divízie otvoria karpatské priesmyky. Druhý variant sa mal uplatniť, ak by Nemci začali nečakane obsadzovať Slovensko, čo sa napokon aj stalo. Navyše, Nemcom sa podarilo odzbrojiť aj dve východoslovenské divízie, ktorých ťažké zbrane a lietadlá potom povstalcami kriticky chýbali.

Nerovný boj tankov

Začiatok povstania, hoci vynútený, sa niesol v optimistickom duchu a zbraní, najmä ľahkých, bolo dosť. Povstalecké územie zaberalo vyše 30 vtedajších okresov Slovenska s rozlohou asi 20 000 km² s približne 1,7 milióna obyvateľov, pričom na severe a juhu siahalo až k štátnym hraniciam, na východe k Levoči, Spišskej Novej Vsi a Dobšinej a na západe k Žiline, Bánovciam nad Bebravou a Topoľčanom. Povstalecká 1. čs. armáda na Slovensku mala po mobilizácii asi 47 000 vojakov a dôstojníkov a približne 12 000 ďalších bojovníkov bolo v partizánskych oddieloch, ktoré čs. exilová vláda v Londýne 30. augusta tiež vyhlásila za súčasť čs. armády a spojeneckých vojsk.

Nemci síce povstanie označili iba za vzburu ozbrojených bánd, ktorú chceli potlačiť maximálne do týždňa, ale nenechali nič na náhodu a z Protektorátu Čechy a Morava, Poľska, Rakúska a Maďarska na Slovensko vyslali dobre vyzbrojené jednotky. Okupáciu od Žiliny začali bojové skupiny SS pomenované podľa veliteľov Ohlen a von Junck, z východu zaútočila 1. tanková armáda generála Heinriciho zo Skupiny armád Severná Ukrajina, od Malaciek postupovala 708. divízia tankových granátnikov a od Topoľčian na Hornú Nitru sa presúvala 271. divízia granátnikov a úderná skupina SS Schill. Už od 3. septembra na severovýchode pôsobila bojová skupina Schäfer z formujúcej sa 18. dobrovoľníckej SS divízie tankových granátnikov Horst Wessel a začiatkom októbra nový nemecký veliteľ generál Höffle, ktorý nahradil neúspešného generála Bergera, vrhol proti povstalcami celú túto divíziu, ako aj 14. SS divíziu granátnikov.

Ako z uvedeného vyplýva išlo väčšinou o mechanizované a tankové jednotky. Najsilnejšie nemecké tanky (Panzerkampfwagen) typu PzKpfw V Panther a PzKpfw VI Tiger síce proti SNP nenasadili, tie sa tu objavili až neskôr s nemeckými frontovými jednotkami ustupujúcimi z Ukrajiny a Maďarska, ale napriek tomu mali Nemci okolo 200 tankov, väčšinou stredných PzKpfw III (s 50 mm kanónom) a PzKpfw IV (so 75 mm kanónom), ako aj útočných samohybných diel (Sturmgeschütz) Stug III a Stug IV (so 75 mm kanónmi) a stíhačov tankov Hetzer a Marder III (takisto so 75 mm kanónmi).

Povstalcí proti nim mohli postaviť len asi 18 ľahkých tankov LT-35, LT-38 a LT-40 s 37 mm kanónmi, sedem nemeckých tankov PzKpfw III s krátkymi 75 mm kanónmi, dva až štyri nemecké stíhače tankov Marder III s dlhými 75 mm kanónmi a tri improvizované pancierové vlaky. A hoci neskôr Sovieti aj Američania dodali povstalcami značné množstvo protitankových zbraní, prišli už neskoro a chýbali práve v prvých najprudších zrážkach a obranných bojoch, kedy Nemci dosiahli najväčšie územné zisky. Bilancia tohto nerovného zápasu to potvrdzuje. Kým Nemci pri potlačení SNP prišli o šesť až sedem stredných tankov PzKpfw III a PzKpfw IV, šesť útočných diel Stug III a

Stug IV, sedem ľahkých tankov PzKpfw 35(t), PzKpfw 38(t) a PzKpfw II L a o 10 až 15 kolo-pásových obrnených transportérov, na strane povstalcov boli zničené všetky ťažké zbrane!

Ako pikantériu spomeňme, že Nemci (bývalí príslušníci údernej skupiny Schill) dlho po vojne tvrdili, že povstalcí proti nim nasadili aj niekoľko ľahkých tankov Renault FT s 37 mm kanónmi a dokonca jeden tank T-34/76, ktorý vraj Sovieti priviezli rozobraný lietadlami a na Slovensku ho poskladali. Nič z toho nie je pravda! Renaulty si zrejme „v zápale boja“ splietli s LT-35, ktoré sa na ne trochu ponášali. A účasť „tážka“ v SNP ani Sovieti ani naši pamätníci nikdy nepotvrdili.

Pancierové vlaky

Deficit ťažkých zbraní sa povstalecké velenie rozhodlo už začiatkom septembra 1944 kompenzovať stavbou troch improvizovaných pancierových vlakov – IPV. Dostali mená IPV I „Štefánik“, IPV II „Hurban“ a IPV III „Masaryk“. Technicky práce vo Zvolene riadil Ing. Hugo Weinberger-Velan, vojenský dozor mal veliteľ martinského pluku útočnej vozby plk. Štefan Čányi.

Základom všetkých IPV boli bežné dvojnápravové železničné vagóny Vd a lokomotívy radu R 320. Tie boli na „Štefánikovi“ a „Hurbanovi“ opancierované 7 mm kotlovým plechom a na „Masarykovi“ 10 až 15 mm ocelovým plechom, ktorý vyrobili v Podbrezovej pôvodne pre nemecké ponorky. Základná bojová zostava IPV mala šesť jednotiek. Vpredu na dlhej spojovacej tyči bol predsunutý tzv. tykadlový plošinový vagón ako ochrana pred prípadným podminovaním trate. Nasledoval delový vagón s delom či húfnicou vo veľkej strieľni v čelnej stene a dvoma 7,92 mm ťažkými guľometmi ZB 53 (TK vz. 37) na bokoch v zadnej časti, tretí bol tankový vagón s kanónom a spriahnutým ťažkým guľometom vo veži, za ním opancierovaná lokomotíva, potom druhý tankový vagón a napokon guľometný vagón s piatimi ťažkými guľometmi na bokoch a vzadu a jedným guľometom na streche proti lietadlám.

Tankový vozač a lokomotíva pancierového vlaku „Štefánik“

Exot v SNP – americký samopal Marlin UD-42

Rozdielna bola len výzbroj delových vagónov. „Štefánik“ mal vo svojom 75 mm horské delo vz. 15, „Hurban“ 100 mm poľnú húfnicu vz. 14/19 a „Masaryk“ 80 mm poľné delo vz. 17. Tankové vagóny na plošine niesli pevne ukotvené a opancierované nepojazdné ľahké tanky LT-35 zo zásob martinského pluku útočnej vozby s funkčnou vežou s 37 mm kanónom vz. 34 a ťažkým guľometom. Bežne IPV nastupovali do akcie v spomínanej šesťčlennej zostave, ale v núdzi mohli „Štefánik“ a „Hurban“ pribrať po jednom záložnom tankovom vagóne a „Masaryk“ dokonca až dva!

Bojová kariéra povstaleckých IPV, ktoré boli prioritne určené na podporu pechoty, síce netrvala dlho, ale svoje poslanie splnili a povstalcov posilnili nielen zbraňami, ale aj psychicky. Keď sa ich ďalší boj stal nemožným, posádky ich v horských údoliach zničili a zbrane nefunkčné alebo zakopali na tajných miestach.

Pomoc povstaniu zo zahraničia

Prvá etapa zásobovania SNP vzdušným mostom zo ZSSR trvala od 5. do 18. septembra 1944. Počas nej lietadlá B-25H Mitchell, ktoré aj so strojmi Douglas C-47 Skytrain Sovieti získali od USA, zhodili na letisko Tri Duby na padákoch asi 80 ton zbraní, streliva a ďalšieho materiálu. Potom zhadzovanie presunuli na záložné letisko Rohozná pri Brezne a letisko Tri Duby uvoľnili pre pristávanie sovietskych lietadiel Li-2 Lisunov a C-47. V rámci 1. a 2. zásobovacej etapy až do konca októbra 1944 „Mitchelly“ 4. gardovej Brianskej leteckej divízie uskutočnili 498 letov (z toho 352 úspešných) a na Tri Duby a Rohoznú zhodili asi 260 ton vojenského materiálu.

Už súbežne so zhadzovaním zásielok z „Mitchellov“ pristávali na Troch Duboch ojedinele aj sovietske lietadlá Li-2, teda licenčne vyrábané a upravené Dakoty (DC-3) a takisto upravené stroje C-47. Pravidelné hromadné nočné pristátia sa začali až po presune zhodov na Rohoznú. Od 4. septembra do 24. októbra 1944 letci 4. gardového Gomelského bombardovacieho leteckého zboru a 5. Orelského bombardovacieho leteckého zboru

uskutočnili 1 065 letov (z toho 701 úspešných) a na Slovensko dopravili 2 074 osôb (z toho 1 928 príslušníkov 2. čs. paradesantrnej brigády) a 610 ton materiálu. Celkovo išlo o 2 050 pušiek (najmä 7,62 mm Mosin-Nagant), 1 500 karabín (najmä Mosin-Nagant),

3 550 samopalov (7,62 mm PPS-41 Špagin a PPS-43 Sudajev), 461 guľometov (7,62 mm Maxim vz. 1910 a Degťarev), 150 protitankových pušiek 14,5 mm PTRD (Degťarev), 50 mínometov a 7 miliónov kusov streliva.

Počas zásobovania SNP pri 19 zdokumentovaných haváriách týchto vzdušných „furmanov“ na území Slovenska, Poľska a Ukrajiny zahynulo 74 príslušníkov sovietskeho diaľkového letectva.

Dvakrát – 17. septembra a 7. októbra 1944 – na Troch Duboch pristáli aj americké bombardéry Boeing B-17G z talianskych základní, aby zo Slovenska evakuovali zachránených spojeneckých letcov a na povstalecké územie dopravili príslušníkov styčného a spravodajského tímu OSS. Priviezli aj 24 ton zbraní a ďalšieho materiálu, a to ako „spojenecký dar povstaniu“, pretože právo na vojenské dodávky si striktnie vyhradil ZSSR. V prvej 8-tonovej dodávke, ktorú priviezli dve B-17G, bolo o. i. 12 protitankových reaktívnych 60 mm zbraní Bazooka M1 so 192 raketami a 120 samopalov Marlin UD-42 s 84 000 nábojmi kalibru 9 mm. Druhá zásielka s hmotnosťou 16 ton na palubách šiestich bombardérov bola väčšia a obsahovala 150 bazúk s 2 800 raketami, 100 ďalších samopalov Marlin so 100 000 nábojmi, 99 guľometov Bren so 75 000 nábojmi kalibru .303 a sedem debien výbušnín s rozbuškami.

Obe návštevy Boeingov sprevádzali americké stíhačky P-51 Mustang. A tak sa na slovenskej oblohe

popri viacúčelových dvojplôšníkoch Letov Š.328 a stíhacích dvojplôšníkoch Avia B 534 povstaleckej kombinovanej letky, sovietskych stíhačkách Lavočkin La-5FN, s ktorými na pomoc SNP priletel 1. čs. samostatný stíhací pluk v ZSSR a, pochopiteľne, ich súperoch najčastejšie v podobe stíhačiek Messerschmitt Bf 109, strmhlavých bombardérov Junkers Ju 87 Stuka a prieskumných „rámov“ Focke-Wulf Fw 189 Uhu, ako aj ďalších už spomenutých lietadiel, objavili aj tieto vynikajúce stroje. Práve o nich na jar 1945 ríšsky maršal letectva Hermann Göring vyhlásil: „Keď som ich uvidel sprevádzať ťažké bombardéry nad Berlínom, pochopil som, že sme vojnu prehrali!“

Sovietsky samopal PPS-43 bol obľúbený medzi prieskumníkmi

/ Pavol VITKO

Slávnostný sprievod mestom Anduz

Odhodlanie ODOLAŤ

- Na 60. medzinárodnom stretnutí vojakov s protestantským vyznaním, ktoré sa
- 23. až 26. júna konalo vo francúzskom Méjannes Le Clap a v Anduze, sa
- zúčastnilo aj 24 príslušníkov rezortu obrany a šesť členov Policajného zboru SR.

„Prosím trochu tichšie – pomodlíme sa,“ oslovil autobus s pútnikmi major Miroslav Táboorský. Rozprávanie vtipov sa skončí v polovici. Aj pointy zážitkov z minulého roka chvíľku počkajú.

Nepoddajná Marie

Generálny duchovný Ozbrojených síl SR a Ozbrojených zborov SR skloní hlavu a ďakuje za šťastnú cestu do Francúzska. Do Provensálskeho mierne kopcovitého a kamenistého regiónu Cévennes, kde v rokoch 1771 – 1776 žila Marie Durandová. Hugenotka, ktorá bola od svojich devätnástich rokov dlhých 38 rokov väzená vo veži opevnenia Aigues – Mortes. Za panovania absolutistického kráľa Ľudovíta XIV., ktorý presadzoval politiku „jeden kráľ, jeden zákon, jedna viera“, sa totiž odmietla zriecť svojej protestantskej viery. A práve Marie Durandová, hrdá a nepoddajná žena, vyrýla do obruby kamennej studne slovo RESISTER, teda ODOLAŤ...

„Občianske práva vrátil protestantom vo Francúzsku po vyše storočí tvrdého prenasledovania až Tolerančný edikt v roku 1787. Svojím spôsobom takto aj Marie Durandovej napomohla obhajovať právo na slobodu vierovyznania. No a aj jej pamiatke je venované 60. medzinárodné stretnutie vojakov s protestantským vyznaním, ako aj policajtov a zamestnancov silových rezortov,“ hovorí major Táboorský – niekdajší zborový kaplán v Starej Turej a farár Zemianskom Podhradí a v Liptovskom Hrádku. Po šiestich rokoch služby v uniforme dnes v rámci armády, polície aj väzensťva zodpovedá za spoluprácu a činnosť desiatich protestantských denominácií a Židovskej obce. Dodáva: „Slovo RESISTER je pritom na našom stretnutí vnímané v zmysle brániť sa voči všetkým ideológiám a nepriateľským silám, ktoré stoja proti slobode, rovnosti a bratstvu medzi ľuďmi a národmi.“

Duchovné naštartovanie

„Tak ako nedávno počas udeľovania medailí za humanitárnu pomoc povedal minister obrany Ľubomír Galko, aj z nášho medzinárodného stretnutia cítiť, že vojakov netreba vnímať ako nejakých Rambov, ale ako ľudí, ktorí ostatným prinášajú pocit bezpečia a pokoj,“ hovorí plukovník v zálohe Jaroslav Balocký, Táboorského predchodca vo funkcii, dnes riaditeľ jeho Úradu. Uvedené medaily za humanitárnu pomoc chudobným Afgancom získal pritom podplukovník Milan Gajdoš a vojaci okolo. Spolupracovali pritom aj s Evanjelickou diakoniou na Slovensku. Práve pplk. Gajdoš sa ťažiskovo podieľal na zabezpečení putovania slovenských vojakov. Má organizačný talent, ako mladý major už veľil útvaru, no veliteľskú kariéru vymenil pred piatimi rokmi za pomoc pri budovaní Ústredia ekumenickej pastoračnej služby. Dnes je riaditeľ jej správy. Hovorí: „Viera mi dáva pokoj, rozvahy, oporu aj istotu. No ak ostatní vojaci vedia, že ste veriaci, o to viac si vás všimajú, ako žijete, ako sa správate. Nie je to vždy jednoduché. No ak by človek neprinášal svedectvo svojím životom, všetky slová sú márne,“ hovorí dávnu pravdu pplk. Gajdoš. Nadväzuje aj slobodník Miroslav Fojtík, ktorý slúži v Seredi: „Bez porozumenia manželky, ktorá sa stará o naše dve deti, a bez našej spoločnej viery, by som taký život, aký žijem, žiť alebo nemohol, alebo by sa naše manželstvo už dávno rozpadlo.“ Vie, o čom hovorí – veď na vojenských misiách v krajinách bývalej Juhoslávie, v africkej Eritrei alebo v Afganistane strávil päť a pol roka. No a aj dnes dochádza z Púchova do svojho vojenského útvaru na týždňovky. A ešte niečo: Fojtikovci sú štyria bratia, všetci slúžili v misiách v zahraničí, pričom na medzinárodné stretnutie protestantských vojakov vycestovali traja: Miroslav, Jaroslav a najstarší Vladimír. Ten dokonca už tretí raz. Prečo? Rotný Vladimír Fojtík, tiež ženista zo Serede, odpovedá: „Pre mňa je to také duchovné naštartovanie do ďalšieho roka.“

A je tu výborná kamarátska atmosféra...“ Tú oceňuje aj nadporučička Viera Kučerová, ktorá slúži na letisku v Kuchyni. Nie je pritom protestantka, ale katolíčka: „Ten, ktorý je nad nami, ten je spoločný a ten nás spája,“ dodáva. Podobne to vníma aj podplukovník Milan Gajdoš, evanjelik: „Jeden z mojich najlepších zážitkov v duchovnej oblasti je o tom, ako som pešo prešiel s katolíckymi vojakmi 300-kilometrovú púť z Varšavy do Čenstochovej.“ No a možno dodať, že medzi slovenskými vojakmi neboli len veriaci: „Okrem historických pamiatok na mňa zapôsobilá najmä perfektná atmosféra a aj to, ako ma všetci prijali medzi seba,“ oceňuje rotný Jaroslav Mokoš zo Zemianskych Kostolian.

Oškvary, bryndza, hrdosť a kamarátstvo

Méjannes Le Clap je malá dedinka s 300 obyvateľmi. Sústreďuje sa na nie luxusný turizmus. Vojaci spia po šiestich, postele sú poschodové. To však nikomu neprekáža. Napokon – cestou do Provensálska a späť boli vo francúzskych a švajčiarskych kasárňach cez noc ubytovaní aj po desiatich. V každom prípade dôležitá je nálada. A tá je úžasná.

„Tej bryndze je tak akurát. Teraz papriku a cibulku,“ ochutnáva z pripravovanej bryndzovej nátierky rotná Erika Malová z letiska Kuchyňa. Aj ona sa v rámci účastníckeho poplatku spolu s ostatnými zložila na nákup tak, aby tiež Slováci mohli na „večeri národov“ pohostiť svojich kolegov. Veď sem prišli z viac ako dvadsiatich krajín. Ešte predtým však Poliakov aj Američanov, Kanadanov aj Rakúšanov či protestantských vojakov z Konga a Pobrežia Slonoviny čakajú vo veľkej sále miestneho kultúrneho centra slávnostné služby Božie. Na ich začiatku prichádzajú na pódium vlajkonosiči s národnými zástavami. Tú našu nesie rotmajster Ján Horka, ktorý pricestoval z Rožňavy aj s piatimi kolegami. Pol tisícky prítomných cíti atmosféru zblíženia. Následne po skončení služieb na nádvorí pred budovou Švajčiari aj Holanďania ponúkajú syry i sladkosti. Nemci slané ryby a pivo, Slováci oškvary a posúchy a iní iné... Naozajstná spoločná večera! Slováci majú však aj niečo navyše! Majú muzikantov Jaroslava Balockého, Jána Benku, Milana Gajdoša či Milana Petrulu, majú harmoniku, gitaru aj fujaru, majú i kroje a slovenské ľudové pesničky. Tie až do tmy niektorých roztancujú a všetkých ostatných zaujmú. Naša výprava má úspech aj nasledujúci deň. Jej dynamické folklórne vystúpenie je korením spoločného kultúrneho programu. Zapôsobí aj na francúzskeho vojenského kaplána Jeana Philipa Isozeza. Borca s výsadkárskeho odznakom na hrudi. Džibuti, Kosovo, Macedónsko, Stredoafrická republika, Libanon, Kongo, Pobrežie Slonoviny či Afganistan – spolu 14 zahraničných nasadení za 16 rokov služby. Pekná vizitka! Neprekvapuje, že hlavné poslanie armádných duchovných vidí práve vo vojenských misiách. „Máme spoločné hodnoty, ceníme si našu európsku civilizáciu – a to nás spája nielen na tomto medzinárodnom stretnutí,“ zdôrazňuje baptista Isozez.

„Tak ako som bol s bratmi hrdý na našu krajinu vo všetkých vojenských misiách, tak sme na Slovensko hrdí aj tu, medzi protestantskými vojakmi z troch kontinentov,“ teší sa slobodník Fojtík. Aj na neho zapôsobili „poľné“ služby Božie v dedine Mialeť, kde navštívil aj Múzeum „Púšte“. Obdobím púšte totiž francúzski protestanti nazývajú storočie svojho prenasledovania. Vtedy tiež v regióne Cévennes boli ženy dlhodobo žiaľované, muži odvečení na galeje a deti odobraté rodičom na „prevýchovu“. Treba však ešte raz zopakovať – stretnutie vojakov s protestantským vierovyznaním sa absolútne nenesie v dajakej atmosfére „bolestinstva“ či vyčleňovania sa. Opačkovane: RESISTER – na stretnutí znamená obrana proti ideológiám útočiacim proti slobode, rovnosti a bratstvu medzi ľuďmi a národmi. Pôsobivý je aj slávnostný sprievod mestečkom Anduz. V tamjšom chráme sa končí nedelňnými službami Božími. Zúčastňuje sa na nich aj náčelník Generálneho štábu ozbrojených síl Francúzska admirál Édouard Guillaud. A tretí raz na nich je aj nadporučík Jozef Vagaský z Prešova. Hovorí: „Naše stretnutie býva o vzťahu k Bohu a tiež o možnosti podeliť sa s vojakmi našej a iných armád so svojimi zážitkami či s podmienkami služby v uniforme. Sú to pre mňa mimoriadne vzácne dni. Verím, že nie posledné...“

Admirál Édouard Guillaud (druhý zľava), generálny duchovný major Miroslav Táboorský a hlavný kaplán protestantských cirkví v ozbrojených silách Francúzska Bernard Delannoy. Celkom vľavo slovenský vlajkonosič rotmajster Ján Horka.

Rotná Erika Malová a nadporučička Viera Kučerová počas služieb božích v Anduze

Miroslav, Vladimír a Jaroslav Fojtikovci (zľava) na poľných službách božích v Mialeť

Ekumenická pastoračná služba Ozbrojených síl SR a Ozbrojených zborov SR zastrešuje desiatku protestantských cirkví a Židovskú náboženskú obec (druhou štruktúrou duchovných v ozbrojených silách a zboroch je ordinariát, ktorý zastrešuje rímskokatolíkov a gréckokatolíkov). Ekumenickú pastoračnú službu zastupuje v armáde sedem vojenských duchovných. Ďalší piati slúžia v Policajnom zbore SR a dvaja v Zbore väzenskej a justičnej stráže. Z protestantských cirkví má najviac „uniformovaných“ duchovných Evanjelická cirkev augsburského vyznania – osem.

Na porovnanie : vo Francúzsku pôsobia vo všetkých typoch ozbrojených síl štyri štruktúry duchovnej služby: katolícka, protestantská, moslimská a židovská. Podľa hlavného kaplána protestantských cirkví v ozbrojených silách Francúzska Bernarda Delannoya protestantských kaplánov slúži vo vojenskej uniforme na „plný úväzok“ 34. Toľko isto je moslimských duchovných. Vojenských kaplánov katolíkov je 85 a židov 16. Ďalšie desiatky duchovných majú v jednotlivých posádkach dohodnuté s ozbrojenými silami čiastočné úväzky. Vojenská kapláni vo Francúzsku nemajú hodnosti.

Úspešný a uznávaný Albatros

/ **Miroslav MIHÁLIK**

/ **VHÚ – VHM Piešťany**

Svojimi vlastnosťami lietadlo umožňuje vykonávať základný výcvik vojenských pilotov. Ich zdokonaľovanie v technike pilotáže, vo dne aj v noci, a to ako v jednoduchých, tak aj v zložitých poveternostných podmienkach.

S lietadlom L-39 je tiež možné uskutočňovať nácvik bojových prvkov pri dobrej viditeľnosti a predovšetkým nácvik bojových situácií, k čomu slúži výzbroj lietadla. Výzbroj umožňuje mierenú palbu neriadenými raketami na pozemné ciele v zostupnom lete, simuláciu odpálenia samonávádzacích rakiet pri vzdušnom boji s možnosťou kontroly zásahov, mierené bombardovanie a fotostreľbu na vzdušné aj pozemné ciele fotogulometom.

Lietalo v Košiciach i vo výskumnom ústave

V československej armáde sa lietadlo používalo v rokoch 1971 – 1992. V Ozbrojených silách SR sa lietadlá L-39 Albatros po modernizácii na normy ICAO a IFF používajú dodnes.

Lietadlo s výrobným číslom 13 0004 bolo vyrobené v n. p. Aero Vodochody 29. 12. 1971. Zástupca vojenskej správy lietadlo prevzal v podniku 30. decembra 1971. Prvým užívateľom lietadla sa stal vojenský útvar VÚ 9957 Košice. Prelet lietadla z podnikového letiska na letisko v Košiciach vykonal piloti Ľahký a Kos 14. januára 1972. Let s jedným pristátím trval 1 hodinu a 10 minút. Prvý let v Košiciach uskutočnili tí istí piloti 15. marca 1972. Vo vojenskom útvere v Košiciach do 10. mája 1973 lietadlo nalietalo 81 hod. 42 minút. Potom lietadlo bolo preletené do výrobného podniku a odtiaľ 1. augusta 1974 do Výskumného a skúšobného strediska O31 Praha – Kbely. Vo Výskumnom streisku lietadlo pôsobilo až do vyradenia z letovej prevádzky. V máji 1975 bolo z lietadla demontované krídlo. Lietadlo na automobile previezli do Vojenského leteckého učilišťa v Prešove, kde bolo zmontované a používané pri výučbe pozemných leteckých špecialistov, až do októbra 1996, keď bolo odovzdané do Vojenského múzea v Trenčíne. Na prelome rokov 2008 -2009 Letecké opravovne Trenčín lietadlo zrekonštruovali a v apríli 2009 previezli do expozície Vojenského historického múzea v Piešťanoch.

Lietadlo druhej generácie

V polovici 60. rokov konštrukčná skupina Aera Vodochody vedená Ing. J. Vlčekom na základe stanovených technicko-taktických požiadaviek (TTP) pre C-39 od technického oddelenia štábu čs. letectva, skúseností s prevádzkou lietadla L-29 v ČSĽA a v ZSSR, začala s vývojom nového prúdového cvičného lietadla II. generácie, nástupcu lietadla L-29 Delfín. Nové cvičné lietadlo malo spĺňať komplexné požiadavky výučby vojenských pilotov na novú modernú leteckú techniku druhej a tretej generácie sovietskej konštrukcie s

Jednomotorové prúdové dvojmiestne podzvukové ľahké cvičné lietadlo L – 39 Albatros, československej výroby s leteckým dvojprúdovým motorom AI-25W (TL). Lietadlo je celokovovej konštrukcie, dolnoplošník s lichobežníkovým krídlom, tandemovým usporiadaním kabíny posádky a so ťažahovacím trojbodovým podvozkom čelového typu.

plynulým prechodom pilotov z cvičného typu na bojové lietadlá. Vývoj cvičného prúdového lietadla 2. generácie prebiehal v spolupráci so sovietskym ústredným aerohydrodynamickým ústavom (CAGI) v Moskve. Pre nové lietadlo bola vybraná pohonná jednotka - sovietsky dvojprúdový motor Ivčenko AI-25, ktorý sa neskôr vyrábal v licencií v n. p. Motorlet v Prahe – Jinoniciach.

Štvrtého novembra 1968 Ing. R. Duchoň pilotoval prvý let nového lietadla označeného L-39X-02. Bol to druhý z prototypov, ktorých v rokoch 1966 – 1977 celkom vzniklo 11 kusov. V roku 1971 n.p. AERO Vodochody začal sériovú výrobu lietadiel L-39 Albatros s motorom AI-25 s ťahom 16,87 kN (1 720 kp). Prvé sériové lietadlá L-39C prevzalo čs. vojenské letectvo v roku 1972. Ich prevádzkovateľom sa stala Vojenská letecká škola v Košiciach. V roku 1977 bolo lietadlo L-39X-11 (OK-HXA) prvýkrát predstavené zahraničnej verejnosti na 32. aerosalóne v Paríži.

Export do celého sveta

Okrem základnej cvičnej verzie L-39C vznikla aj modifikácia L-39V na včlenenie cvičných terčov KT-04, ďalej verzia L-39ZO a L-39ZA , určených na pokračovací výcvik a bojové nasadenie ako ľahké bojové lietadlo. Do konca roku 1993 bolo vyrobených 2 796 kusov týchto lietadiel. V nasledujúcich rokoch vývoj lietadla pokračoval ďalej radom L-39MS, L-59, L-139 a L-159.

Lietadlo L-39 Albatros získalo zlaté medaily na Medzinárodných strojárenských veľtrhoch v Brne v roku 1973 a v Lipsku 1979. Albatrosy boli exportované do mnohých krajín celého sveta. Najväčším užívateľom bol Sovietsky zväz. Vyvezené a prevádzkované boli aj v Afganistane, Bulharsku, Etiópii, Iraku, Kube, Líbyi, NDR, Nigérii, Rumunsku, Sýni, ZAR (Egypte) a Vietname. Vela lietadiel L-39 lieta v týchto krajinách alebo v ich nástupníckych krajinách dodnes. Ale obľúbenými sa stali aj pre leteckých nadšencov v USA a v západnej Európe.

Poručík Miroslav IRINGH (pseudonym „Stanko“)

: **vojenské osobnosti**

/ **pplk. Mgr. Miloslav ČAPLOVIČ, PhD.**

Vojenský historický ústav

Narodil sa 28. februára 1914 vo Varšave, v rodine slovenského obchodníka Stanislava a poľskej matky Heleny, rod. Perzanowskej. Jeho otec, rodák zo stredného Slovenska, sa ešte pred prvou svetovou vojnou usadil vo Varšave a pracoval v takých významných firmách ako Orszagh či Chowanczak.

Svoje stredoškolské vzdelanie začal na Gymnáziu Stanisława Kostki vo Varšave. Vzhľadom na zložitú finančnú situáciu, v ktorej sa rodina ocitla v prvej polovici tridsiatych rokov 20. storočia, musel štúdium prerušiť. V čase nacistickej okupácie Poľska sa opätovne vrátil k štúdiu (korešpondenčne) a vo februári 1944 zložil matúritné skúšky na gymnáziu v Trenčíne.

Vypuknutie druhej svetovej vojny zastihlo Miroslava Iringha vo Varšave. Bezprostredne po vydaní dekrétu poľským prezidentom Ignacym Mościckim o vytvorení Legionu Čechov a Slovákov, 3. septembra 1939 spolu s otcom Stanislavom vstúpili ako Slováci do tejto prvej čs. vojenskej jednotky v zahraničí. O dva dni neskôr jeho otec zahynul. Väčšina príslušníkov tejto jednotky ustúpila na východ a 18. septembra 1939 prešla na územie okupované Červenou armádou, kde boli internovaní. Iringh zostal vo Varšave a na základe rozkazu gen. Stanisława Białachowicza sa hlásil na jeho štábe vo Wilanove. Bol zaradený do formujúcich sa občianskych dobrovoľných jednotiek Strazy Obywatelskiej, kde vykonával službu do konca októbra 1939. V nacistami okupovanej Varšave sa Iringh živil rôznymi remeselníckymi prácami. Popritom sa zapojil do činnosti poľských podzemných odbojových organizácií, ako Komenda Obrony Polski (KOP), Tajna Armia Polska (TAP) a neskôr Związek Walki Zbrojnej – Armia Krajowa (ZWZ-AK). Ako Slovák mal povolenie vlastniť rádioprijímač a na vtedajšej ulici Mariensztat č. 3 namontoval zariadenie na odpočúvanie rozhlasového vysielania z Toulouse a Londýna. Informácie, ktoré získaval z odpočúvania, prepisoval na stroji a odovzdával predstaviteľom poľského podzemného hnutia odporu.

Po uzatvorení dohody medzi poľskou a čs. exilovou vládou v Londýne v januári 1942, začal svoju konšpiračnú činnosť Slovenský národný výbor (Slowacki Komitet Narodowy), združujúci Slovákov žijúcich v Poľsku, najmä však vo Varšave. V jeho vedení stál ako predseda Miroslav Iringh (pseudonym Stanko z Nitry), podpredseda Adam Chalupiec (Janko), ďalej Jozef Janík (Veličan), Róbert Marek (Oraviak), tajomník komitétu Zbigniew Jakubowski (Jánošík) a za poľskú stranu ako vojenský poradca pplk. Mieczysław Szczudłowski (Lotník) a Mieczysław Wojciechowski (Milan). Slovenský národný výbor pod vedením Miroslava Iringha nadviazal spoluprácu s poľskou ilegálnou tlačou, ako napríklad Pobudka, Środkowa Europa a iné. Vydal dve čísla konšpiračného časopisu Nad Tatrou sa blýska a taktiež letáky v slovenskom jazyku, ktoré boli kolportované medzi Slovákov v okupovanom Poľsku a ilegálnou cestou cez Tatry na Slovensko, kde medzi ich odberateľov patrili mnohí slovenskí dôstojníci, ktorí sa neskôr stali hlavnými aktérmi Slovenského národného povstania.

Po dohode s predstaviteľmi Armie Krajowej (AK) sformoval Slovenský národný výbor pododiel Slovákov na báze kádrovej armády. Jeho príslušníci následne prešli vojenským i zdravotníckym výcvikom, vykonávali rôzne diverzné a sabotážne akcie, vytvárali body rádiového odpočúvania, prepravovali zbrane a muníciu. Túto jednotku začlenili do organizačnej štruktúry Armie Krajowej a na začiatku operácie Burza (Búrka), vypuknutie Varšavského povstania 1. augusta 1944, dostala evidenčné číslo 535. Tak vznikla Čata 535 Slovákov (Pluton 535 Slowaków), ktorá operačne pôsobila v rámci práporu mjr. Czesława Szymanowského „Korwina“ v prvom rajóne varšavského obvodu V. Od začiatku až takmer do konca Varšavského povstania trvajúceho 63 dní, jej velil ppor. Miroslav Iringh „Stanko“. V okamihu jeho vypuknutia tvorilo čatu 28 Slová-

kov, 18 Poliakov, 6 Gruzíncov, 3 Maďari, 1 Ukrajinec a 1 Čech. Ako jediná jednotka AK mohla používať svoje vlastné symboly: slovenskú vlajku, ktorú podľa Iringhovo návrhu ušila v apríli 1944 Janina Santorek-Szczudłowska, spojka tejto slovenskej jednotky. Takisto jej príslušníci mohli nosiť na rukávoch pásku s národnými farbami (trikolóru) a všitým poľským orlom, čo bola vo Varšavskom povstaní výnimočná výsada. Čata rozdelená do troch družstiev vstúpila 1. augusta 1944 do hrdinského boja o Varšavu. Zúčastnila sa na ťažkých bojových akciách v strede mesta, na Żoliborze, na Mokotówe, na Hornom Czerniakówe a neskôr aj v pravobrežnej štvrti Praga. Mnohí jej príslušníci v ozbrojenom boji obetovali svoje životy a jej celkové straty dosiahli až 70 percent stavu mužstva. V konečnej fáze Varšavského povstania organizoval Iringh prepravu ranených vojakov svojej čaty na pravý breh Visly, kde sa nachádzali jednotky Červenej armády a Poľského vojska (WP). Pri jednom z týchto transportov bol sám ranený. Napokon zostal v štvrti Praga, kde vstúpil do Poľského vojska. Po doliečení zranenia ho preložili do Lublina, kde sa hlásil do ďalšej vojenskej služby u gen. Michała Roli-Żymierského. Stal sa vojnovým korešpondentom. Na základe rozkazu z 3. novembra 1944 ho s účinnosťou od 11. novembra 1944 povýšili do hodnosti poručíka WP. Pôso-bil v redakcii Polski Zbrojnej a časopisu Zwycięzmy. Mal odvahu hovoriť a písať o Varšavskom povstaní a na túto tému spracúval rozhlasové relácie. Zdravotný stav sa mu však natoľko zhoršil, že musel byť hospitalizovaný v lublinskej nemocnici. V januári 1945 ho poslali na nútenú dovolenku a krátko nato bol prepustený z WP.

Vrátil sa do ruín Varšavy, kde mu bol na základe lekárskeho nálezu priznaný štatút vojnového invalida. V roku 1948 začal štúdium na Vysokej škole novinárskej. Krátky čas pôsobil v Zakopanom, kde pracoval ako korešpondent Gazety Krakowskiej. V roku 1950 sa vrátil do Varšavy a ako „reportér v teréne“ sa zamestnal v redakcii týždenníka Przyjaźń. Začiatkom roka 1951 bol bez uvedenia dôvodu, ako bývalý dôstojník Armie Krajowej, prepustený zo zamestnania a vylúčený z Poľskej zjednotenej robotníckej strany. Nemohol pracovať v pôvodnom povolani a ťažké materiálne podmienky ho prinútili hľadať rôzne príležitostné práce. K pôvodnému povolaniu sa mohol vrátiť až v októbri 1956. Pracoval v Kuriorze Polskim a spolupracoval aj s časopisom Čechov a Slovákov žijúcich v Poľsku Żivot. V roku 1972 sa Iringh zamestnal na polovičný úväzok v Ústrednej fotografickej agentúre (CAF). Ako fotograf bol tiež iniciátorom a organizátorom mnohých výstav. Zomrel 28. mája 1985 vo Varšave. Na túto neobyčajne skromnú osobnosť slovenská historiografia takmer zabudla. Za významné zásluhy o ľudské práva v boji proti fašizmu, vyznamenal prezident Slovenskej republiky Miroslava Iringha 31. júla 2007 Radom Ľudovíta Štúra II. triedy in memoriam. Pochovaný je na varšavskom cintoríne Powązki, v sektore 286, rad 4.

Nórska trieda Skjold

Posledný júnový deň si kráľovské nórske námorníctvo (RNN) prevzalo tretie plavidlo novej triedy rýchlych hliadkových člnov s raketovými strelami (PCFG) triedy Skjold. Nesie taktické označenie P963 a meno Steil. V rámci moderného nórskeho programu relatívne malých, ale cenovo dostupných plavidiel s výraznou palebnou silou a charakteristikou stealth, sa má dodať celkovo šesť PCFG.

/ Roman KMENT

/ foto Naval Technologies

Hlavným dodávateľom hliadkových člnov sú nórske lodenice Umoe Mandal AS, ktoré pri projekte spolupracujú s francúzskou lodenicou DCNS a nórskym výrobcom zbraňových systémov Kongsberg Defence & Aerospace. Program vývoja novej triedy plavidiel sa začal na základe požiadaviek nórskeho námorníctva v druhej polovici 90-tych rokov. To si stanovilo požiadavku na väčší počet plavidiel, ktoré by boli schopné viesť efektívne hladinové operácie v pobrežných vodách a zároveň sa v prípade potreby zúčastňovať i na spoločných medzinárodných námorných operáciách.

Požiadavky na plavidlá

Charakterizovať ich mala: cenová prijateľnosť, výrazný pomer podielu účinných zbraňových systémov voči relatívne malým rozmerom člna, vysoká rýchlosť, charakteristiky stealth – lámanie a absorpcia radarových signálov, znížené infračervené a elektromagnetické vyžarovanie, ťažšie optické rozpoznanie, nízky ponor pre pobrežné vody, nízka hmotnosť, ekonomická spotreba paliva, zredukovaný počet členov posádky a vynikajúce ovládanie a stabilita plavidla na mori.

Ako prvé z novej triedy bolo postavené a nórskym námorníctvom prevzaté v roku 1999 plavidlo P960 Skjold (Štit), pri ktorom výrobca využil svoje skúsenosti s výstavbou mínoloviek triedy Oksoy, ktoré charakterizovali prvky ako dvojité trupy – katamaran s využitím pohonu vznášadla a vzduchového vankúša medzi časťami trupu, podobne ako sa uplatňujú aj pri triede Skjold. Nórska vláda napokon v roku 2003 objednala ďalších päť plavidiel novej triedy: Storm (P961), ktoré bolo RNN dodané 9. septembra 2010, Skudd (P962), dodané 28. októbra 2010, Steil (P963), dodané 30. júna 2011, Glimt (P964) a Gnist (P965).

Rýchly raketový čln Skjold mal zaujímavú púť. Ešte v auguste 2001 odišiel na 13-me-

sačný pobyt do Spojených štátov, aby americkému námorníctvu umožnil sledovať nový koncept v praxi. Nórsky P960 sa zúčastnil viacerých námorných cvičení a množstva skúšok a testov pod dohľadom amerických pracovníkov NAVSEA a Úradu pre námorný výskum. Bilaterálna dohoda medzi Nórskom a USA tak umožnila, že Skjold slúžil ako inšpirácia pre americký projekt bojových pobrežných lodí LCS (Littoral Combat Ship). V septembri 2003 bol Skjold vyradený zo služby nórskeho námorníctva, vrátil sa do lodeníc Umoe Mandal, kde sa podrobil modernizácii (zmeny) pohonného reťazca. Kombinovaný systém CODAG (Combined Diesel and Gas Turbine) s pohonnými jednotkami Rolls-Royce Allison 571KF nahradil systém plynových turbín COGAG (Combined Gas Turbine and Gas Turbine) s jednotkami Pratt & Whitney, ktorý majú aj zvýšené postavené plavidlá novej nórskej triedy PCFG. Na more sa Skjold vrátil v novembri 2006, do služby RNN v druhej polovici roku 2008, pričom je klasifikovaný ako skúšobná platforma.

Dizajn

Významnou črtou nových nórskeho rýchlych člnov je schopnosť vznášadla, ktorá plavidlu v podmienkach pobrežných fjordov a ostrovčekov ponúka schopnosť dostať sa nepozorovane na blízku vzdialenosť k nepriateľskému plavidlu bez toho, aby zostalo odhalené. Ponor od 0,9 do 2,2 m pritom umožňuje plaviť sa aj tam, kde iné lode nemôžu. Plavidlo má dvojtrupové usporiadanie, netradičný plochý tvar prednej časti trupu, kde je zástena, ktorá uzatvára vzduchový vankúš, ktorý sa vytvára pri podtlaku vzduchu pri využití efektu vznášadla.

Podobné riešenie umožňuje plavidlu nielen dosahovať vysoké rýchlosti, ale aj tichý chod a riešenie kolísania a nestability plavidla na mori v porovnaní s klasickou jednotrupovou konštrukciou. Plavidlo je tiež menej zraniteľné pri účinkoch mín a pod. Systém

Plavidlo nemá celokovovú konštrukciu, využíva vo výraznej miere kompozitové materiály. Trup je laminovaný zvonka i zvnútra zosilnenými sklenenými a uhlíkovými vláknami. Nadstavba má modernú koncepciu s čistými hladkými líniami, kde sa použili materiály, ktoré absorbujú radarové žiarenie.

Vybavenie a výzbroj

Veliteľský a riadiaci systém Senit 2000 pre nové rýchle hliadkové člny pochádza zo spolupráce DCNS a Kongsbergu. Vyznačuje sa celkovo malou zástavbou a nízkou hmotnosťou. Je určený pre špecifické použitie v podmienkach boja v pobrežných vodách a je interoperabilný s taktickými datalinkami Link 11/16. Systém dokáže veľmi rýchlo vyhodnotiť hrozby, ktoré pred plavidlom stoja a aktivovať vhodné zbraňové systémy. Plavidlá triedy Skjold sú vyzbrojené ôsmimi protilodnými riadenými strelami NSM (Nye Sjømaals Missiler – nórska úderná raketa) s dielne Kongsbergu, ktoré sa používajú aj na nórske fregaty triedy Fritjof Nansen.

Systém NSM, ktorá bola zavedená do sériovej výroby v júni 2007, kombinuje využitie GPS v strednej fáze letu strely a dvojkanálové infračervené navedenie na vzdialenosť cieľa viac ako 150 km. Z riadenej výzbroje majú nórske PCFG ešte k dispozícii proti vzdušným cieľom na krátku vzdialenosť prenosné rakety Mistral od MBDA s infračerveným navádzaním. Dvojité odpaľovacie zariadenie sa môže aktivovať kdekolvek na palube alebo z pevného zariadenia. Strely Mistral majú 3 kg bojovú hlavicu a do-

TECHNICKO-TAKTICKÉ ÚDAJE TRIEDY SKJOLD	
Všeobecné	
Kategória	Rýchly hliadkový čln s riadenými strelami (PCFG)
Určenie	Ochrana pobrežných teritoriálnych vôd a ekonomickej zóny
Posádka	15 - 18 osôb (ubyt. 21)
Rozmery a hmotnosti	
Celková dĺžka / šírka	47 m / 13,5 m
Max. výška pri použití vzduchového vankúša	15 m
Ponor bez použitia (s použitím) vzduchového vankúša	2,2 m (0,9 m)
Celkový výtlak	274 t
Výkon a pohonné jednotky	
Maximálna rýchlosť pri vlnách a vetre: 0 m, 0-2 km/h (0,5-1,25 m, 13-19 km/h)	110 km/h (83 km/h)
Dosah	1 482 km
Plynové turbíny	2 x 4 000 kW a 2 x 2 000 kW Pratt & Whitney
Motory na vytváranie vzduchového pretlaku	2 x 700 kW MTU 183
Vodné dýzy	2 x Rolls-Royce S-80
Výzbroj	
Protilodné rakety (SSM)	8 x Kongsberg NSM
Hlavné delo	1 x Oto Melara 76/62 SRGM
Protiletadlové strely	Mistral
Zdroj: Umoe Mandal AS	

kážu zasiahnuť cieľ do vzdialenosti 4 000 m. V prednej časti plavidla v pozícii A je umiestnená hlavná výzbroj – 76 mm rýchlopalné delo z talianskej dielne Oto Melara. Palebný prostriedok má ústovú rýchlosť strelby 120 kusov munície za minútu, využíva 6 kg náboje, ktoré sú účinné proti plavidlám i vzdušným cieľom do vzdialenosti 16 000 m.

Riadenie palby zbraňových systémov má na starosti optoelektronický systém Ceros 200 od spoločnosti Saab. Hladinový a vzdušný prehľadový viacúčelový radar MRR-3D-NG dodáva nórskym rýchlym člnom spoločnosť Thales. Ide o systém pracujúci v G-pásme spojený s IFF modulom, disponuje plošnou fázovanou anténou s nízkou hmotnosťou a dokáže operovať a automaticky sa prepínať vo viacerých módoch. Pri móde vyhľadávania cieľov na hladine môže MRR-3D-NG detegovať malý a stredný cieľ na vzdialenosť do 140 km a v

móde vyhľadávania vzdušného objektu cieľ do vzdialenosti 180 km. V režime vlastnej ochrany môže identifikovať radar hrozbu v dosahu 60 km.

Trieda Skjold využíva tiež taktický systém celokruhového 360° elektronického prie-skumu a výstrahy pred radarovým zachytením RSS CS-3701 od americkej EDO Antenna and Technologies. Navigačný radar je Litton. Člly sú vybavené aj výmetnicami klamných cieľov MASS (Multi-Ammuntion Soft-Kill) od nemeckého Rheinmetallu, ktoré dokážu vypúšťať mnohospektrálne projektily na obranu pred útokom protilodných rakiet a riadených striel s rôznym typom navádzania [radarové, infračervené, elektro-optické, laserové].

stability rýchleho člna dodala spoločnosť VT Maritime Dynamics a zahŕňa aj systém ovládania riadenia nadnášacieho zariadenia, kde sa sleduje a reguluje potrebný tlak vzduchu.

Hlavný pohon zabezpečujú dve vodné dýzy Rolls-Royce S-80, ktoré poháňa kombinácia štyroch plynových turbín Pratt & Whitney, dve ST18M s výkonom po 4 000 kW a dve ST40M s výkonom po 2 000 kW. Pohon vodnými dýzami, ktoré sa dajú natáčať, umožňuje plavidlám aj v plytkých pobrežných vodách výbornú manévrovateľnosť. Rýchle člny Skjold môžu vykonávať aj prudké manévry pri vysokých rýchlostiach. Vytvorenie vztlaku a vzduchový vankúš medzi časťami trupu zabezpečujú zasa dva 12-valcové motory MTU 183 s výkonom každý po 700 kW. Všetky dôležité systémy plavidla sú z hládiska prežitia na bojisku zálohované, a trieda Skjold tak dokáže pôsobiť aj len s jednou pohonnou sekciou.

Vrtulník NH-90 NFH

Na starom kontinente existuje spolupráca krajín NATO vo viacerých projektoch v leteckej oblasti. Ide napríklad o viacúčelové stíhacie lietadlo Eurofighter, strategické dopravné lietadlo A400M, riadenú leteckú strelu Meteor či viacúčelový stredný vrtulník NH-90, ktorý si v námornej verzii NFH predstavíme.

Stroj NH90 patrí k vojenským typom vrtulníkov, ktoré boli vyvinuté podľa požiadaviek NATO, ktoré mu majú umožniť dlhodobé operačné použitie. Prvý vrtulník NH-90 vstúpil do služby v roku 2006 a dodnes si tento typ stredného viacúčelového stroja vybralo 14 krajín. Je dostupný v dvoch základných verziách TTH (Tactical Troop Transport) na prepravu osôb a NFH (NATO Frigate Helicopter) v námornej verzii.

Základné črty

Charakteristickou črtou stroja je, že je koncepcia je založená na dvoch motoroch, štvorlistovom kompozitovom hlavnom rotore, ktorý má novú konštrukciu poskytujúcu viacúčelové využitie, trupu s využitím kompozitov z uhlíkových vlákien s dvomi dverami a zadnou nakladacou rampou, modulárnym avionickým systémom, ktorý ponúka plne „presklené“ pracovisko pilotov, systémy ovládania stroja fly-by-wire s autopilotom vyrovnávania v štyroch osiach, vyspelých systémoch a možnosťami vykonávania špeciálnych úloh, na ktoré je vybavený, či moderných palubných záznamových systémoch a diagnostike.

NH-90 ponúka najnovšie bezpečnostné štandardy a je schopný operovať v akomkoľvek náročnom prostredí vojenských operácií nad zemou i morom, počas dňa aj v noci, za normálnych i sťažených poveternostných podmienok. Verzia NFH má spoločný systém misií „všetko v jednom“, ktorý umožňuje pôsobiť autonómne a zároveň plniť aj napríklad protilodnú (ASuW), protiponorkovú (ASW) operáciu alebo úlohy pátrania a záchrany (SAR) bez zmeny úlohy.

Z histórie

Na počiatku bola štúdia poradnej skupiny Severoatlantickej aliance v oblasti priemyslu, ktorá na začiatku 80-tych rokov hovorila o vývoji nového stredného viacúčelového vrtulníka, ktorý by bol schopný plniť úlohy v každom počasi. Bol označený ako NH-90, čo znamenalo skratku pre vrtulník NATO pre 90-te roky (NATO Helicopter 90s). Kvôli už v tej dobe predpokladaným výrazným nákladom na vývoj a výrobu sa na účely jeho realizácie spojilo pôvodne päť štátov – Francúzsko, Nemecká spolková republika, Taliansko, Holandsko a Veľká Británia. Aj keď posledne vymenovaná ostrovná krajina od participácie na projekte v roku 1987 odstúpila.

Začiatok nového moderného stroja sa datuje do roku 1990, kedy Francúzsko, Nemecko, Taliansko a Holandsko podpísali zodpovedajúce dohody o spolupráci. O dva roky neskôr si krajiny vytvorili medzivládnu riadiacu organizáciu NAHEMA (NATO Helicopter Management Agency). V novom podniku mala najväčšie zastúpenie spoločnosť Eurocopter (62,5 %, pobočka EADS), potom talianska AgustaWestland (32 %) a holandská firma Fokker Aviation (5,5 %). V neskoršom období sa k zoskupeniu krajín pripojilo aj Portugalsko (v júni 2001).

Kontrakty

Celkovo je objednaných 529 strojov NH-90 a 60 vrtulníkov je v opcii zákazníkov. V júni 2000 účastníci programu podpísali kontrakt na výrobu 243 NH-90: Francúzsko na 27 NFH, Nemecko 80 TTH (s opciou na ďalších 54), Taliansko 46 NFH a 70 TTH a Holandsko 20 NFH. Nemecko v roku 2007 zmenilo 42 v opcii na priamu objednávku (30 TTH pre pozemné sily a 12 TTH pre vzdušné sily). V septembri 2001 si NH-90 ako spoločný stroj vybrali severské krajiny pre fínske, nórske a švédske námorníctvo. Štokholm si objednal 18 vrtulníkov (13 TTH, 5 NFH), Helsinki 20 TTH a Nórsko 14 NFH.

Prvý sériovo vyrobený vrtulník na prepravu osôb mal zálet v máji 2004 a stroj námornej verzie NFH v auguste 2007. V novembri 2007 si Paríž objednal ďalších 12 TTH verzii. Prvá dodávka vrtulníkov NH-90 sa realizovala 13. decembra 2006, keď

si tri dopravné verzie TTH prevzal Bundeswehr na základe nemeckého typového schválenia. Prvú verziu NFH si prevzalo slávnostne 21. apríla 2010 holandské námorníctvo. Prvú dopravnú verziu pre Švédsko, ktorá má väčší vnútorný priestor (označená Hkp 14), odovzdal výrobca v júni 2007. Stroj označovaný aj HCV (High-Cabin Version) má vnútornú výšku 1,82 m (v porovnaní s 1,58 m v štandardnom vyhotovení). V júli 2004 si 20 vrtulníkov NH-90 objednal Omán, v auguste Austrália, ktorej upravená verzia na základe požiadaviek austrálskych ozbrojených síl nesie označenie MRH-90. Stroje si objednali tiež Belgicko, Grécko, Španielsko a Nový Zéland.

Opis stroja

Hlavnou úlohou námorných NH-90 NFH je samostatná protiponorková a protilodná činnosť. Pri typickej úlohe „zásahu

na vyžiadanie“ vrtulník strávi: 35 minút na dosiahnutie priestoru, 20 minút aktivácia sonaru a bôj, dve hodiny sledovania v priestore zásahu, 30 minút na prácu s torpédami a 35 minút na návrat na palubu materského plavidla, pričom mu zostáva záloha 20 minút. Pri typickej štvorhodinovej prieskumnej úlohe vrtulník strávi: 15 minút na dosiahnutie priestoru, tri hodiny tridsať minút v priestore sledovania, pričom vykoná 11 na seba nadväzujúcich cyklov s 10-minútovým sonarovým prieskumom, 15 minút na návrat na plavidlo a 20 minút má zostať v rezerve. Pri plnení protilodnej misie je vrtulník schopný nájsť, sledovať, vyhodnotiť, identifikovať a zaútočiť na hladinový cieľ za hladinou vizuálnej viditeľnosti. Okrem týchto úloh môže plniť aj úlohy boja so vzdušnými cieľmi, misie typu VERTREP, pátrania a záchrany (SAR), prepravy osôb či zaminovávanie.

NH-90 NFH je vybavený 360-stupňovým taktickým radarom Thales Ocean Master alebo Telephonics AN/AP-143B(V)3 Ocean Eye. Vrtulník s dĺžkou 19,56 m a výškou 5,26 m poháňa dvojica turbohriadelových motorov Rolls Royce/Turbomeca RTM322-01/9 s kontinuálnym výkonom 2 388 kW alebo v talianskom prípade dva americké GE/FIAT Avio T700/T6E s kontinuálnym výkonom 2 115 kW, v oboch prípadoch vybavených systémom FADEC. Tie prenášajú ťah na štvorlísty hlavný kom-

/ Roman KMENT

/ foto AgustaWestland, Eurocopter

pozitívny rotor s priemerom 16,3 metra a zadný vyrovnávací rotor, pričom umožňujú vrtulníku dosiahnuť maximálnu rýchlosť 300 km/h. Maximálny dostup predstavuje 3 200 m a dosah 982 km.

Aj v trupe sú vysokým podielom zastúpené kompozitové materiály vystužené uhlíkovými vláknami, čo je výhodné v námornej verzii nielen z hľadiska hmotnosti, ale aj údržby. Drak má koniec technického života 10 000 letových hodín alebo 30 rokov. Konštrukcia obsahuje niektoré technológie stealth. Šikmé steny trupu znižujú pravdepodobnosť zachytenia radarom. Do úžitkového priestoru sa vchádza buď bočnými zatahovateľnými dverami s rozmermi 1,6 x 1,5 m, alebo cez zadnú rampu. Maximálna vzletová hmotnosť predstavuje 10 600 kg, alternatívne 11 000 kg a pri námornej verzii umožňuje prepravu štrnástich vyzbrojených vojakov, pri plnení protilodnej alebo protiponorkovej operácii aj prepravu ďalších siedmich vojakov, prípadne deviatich zranených na nosidlách v prípade medicínskej evakuácie alebo 4 000 kg nákladu v podvесе.

Vrtulník má zväčša trojčlennú posádku v zložení pilot, taktický dôstojník/navigátor a operátor senzorov, alebo môže byť aj v štvorčlennej konfigurácii s ďalším operátorom. Pracovisko pilotov má plne presklený kokpit, obsahuje päť veľkorozmerných viacúčelových LCD displejov, prílbové displeje HMSD (TopOwl) a zameriavače vrátane termovízneho systému nočného videnia (NVG), poveternostný radar Honeywell Pri-

mus 701A, vyhľadávací rádiolokátor, sonar (Flash Sonics od Thalesu alebo HELRAS od ELAC Nautik), digitálny mapový generátor, Data Link 11, systém výstrahy a protipatrení, či protizrážkový systém. Elektronické vybavenie je prepojené cez duálne zbernice štandardu MILSTD-1553B. NH-90 sa stal prvým vrtulníkom na svete, ktorý je ovládaný iba pomocou systému fly-by-wire (Goodrich Actuation Systems and Liebherr Aerospace) bez mechanickej zálohy. NFH nesie buď dvojicu protilodných riadených rakiet Marte Mk2/S alebo dve torpéda (MU90, Mk46 alebo Stingray), pričom môže ísť aj o ich kombináciu.

Modernizácia US Army 2012

foto US Army

Pozemné sily USA predstavili na začiatku júla Modernizačný plán na rok 2012, dokument, ktorý hovorí ako sa využije dostupný rozpočet na moderné vybavenie jednotiek. Obsahuje tri priority – zosieťovanie jednotiek, ochranu a zvýšenie palebnej sily vojaka a potieranie hybridných hrozieb – z ktorých sa črtá sedem konkrétnych systémov. Cieľom stratégie v dokumente je zabezpečiť, aby americké pozemné sily dokázali čeliť súčasným i budúcim hrozbám na bojisku najlepšou možnou dostupnou výzbrojou. Príslušníci US Army by v budúcom roku mali dostať najmä komponenty taktického komunikačného systému JTRS (Joint Tactical Radio System), ktorý umožní súčasne prenos údajov, obrazu i hlasu rozptýlených vojakov (v poli, vozidle, lietadle či číne). Pôjde najmä o širokopásmové vysielачky typu GMR a malé prenosné vysielачky jednotlivca. Realizovať by sa mala modernizácia bojových vozidiel pechoty na úrovni ťažkých mechanizovaných jednotiek či zaviesť integrovaný manažment samohybných húfnic Paladin, ktorý by mal zvýšiť ich schopnosti reakcie, ochrany a pripravenosti na bojisku. Nemenej významný je aj zámer modernizácie vrtulníkov OH-58 Kiowa Warrior, ktorý by mal D verzie upgradovať na F verzie s vylepšenými senzormi a prístrojmi v kokpíte stroja.

Polský výrobca PZLSwidnik podpísal memorandum o porozumení (MoU) so španielskou spoločnosťou INAER, ktorého výsledkom by mala byť spolupráca v oblasti dodávky a servisu vrtulníkov W-3A Sokol vo verzii na hasenie požiarov v horizonte desiatich rokov na trhoch ako Španielsko, Portugalsko, Taliansko a Francúzsko. Dvojmotorové vrtulníky W-3A Sokol strednej hmotnostnej kategórie by mali rozšíriť modernizáciu flotily INAER a reagovať na dopyt po službách hasenia požiarov. INAER patrí ku globálnym poskytovateľom služieb vrtulníkov, má flotilu 360 strojov a zamestnáva viac ako 2 500 ľudí. Podľa AgustyWestland, majiteľa PZL, sa doteraz predalo 150 strojov Sokol pre 20 zákaznikov v ôsmich krajinách.

Tím vedený spoločnosťou Northrop Grumman sa podieľal 22. júna na úspešnom teste odpálenia operačnej medzikontinentálnej balistickej jadrovej rakety

(ICBM) Minuteman III z kalifornskej leteckej základne Vandenberg. Podľa oficiálnych informácií sa odpálenie rakety označené ako Glory Trip 204GM uskutočnilo podľa plánu a strela za 30 minút prekonal vzdialenosť 8 890 km a dopadla v priestore atolu Kwajalein v západnej časti Marshallových ostrovov. Minuteman III niesol jednu skúšobnú hlavicu, ktorá bola určená na meranie rôznych parametrov rakety.

Francúzsko a Veľká Británia oznámili, že sa rozhodli odložiť rozhodnutie o spoločnom vývoji bezpilotného lietadla novej generácie o 12 až 18 mesiacov, počas ktorých si obe krajiny môžu zvážiť aj iné možnosti. Podľa francúzskeho ministra obrany si potreba Paríža, ktorého ozbrojené sily nemajú vyzbrojený bezpilotný prostriedok k dispozícii, z hladiska nasledujúcich troch až šiestich rokov vyžiada „možno vlastné vnútorné riešenie“. Napätie vzniklo, keď sa BAE Systems

(účastník projektu Eurofighter) a Dassault Aviation rozhodli po zverejnení zámeru Paríža a Londýna minulý november užšie spolupracovať na vývoji ozbrojeného bezpilotného prostriedku. Pričom vznikla rivalita s francúzskou spoločnosťou EADS, ktorá sa tiež podieľa na výrobe Eurofighteru.

Thajské vzdušné sily 8. júla oficiálne deklarovali, že ich pohotovostný systém zložený zo stíhacích strojov JAS-39 Gripen a lietadla včasnej výstrahy a prieskumu Saab 340 Erieye je plne operačne spôsobilý. Slávnostná udalosť sa uskutočnila na leteckej základni Surat Thani. Nová éra thajského letectva sa začala v roku 2008, kedy krajina podpísala dohodu o dodávke 6 viacúčelových strojov Gripen C/D a jedného lietadla Saab 340 Erieye vo verzii AEW, jedného Saab 340 na prepravné účely. Ďalších 6 lietadiel Gripen C a jeden Saab 340 Erieye boli objednané v roku 2010. Dodávka bude ukončená v roku

2013. Výcvik thajského personálu sa začal v roku 2009 vo Švédsku a zahŕňal štyroch pilotov a 20 osôb technického personálu. Prvé stroje Saab 340 boli Thajsku dodané v decembri 2010 a Gripeny vo februári 2011.

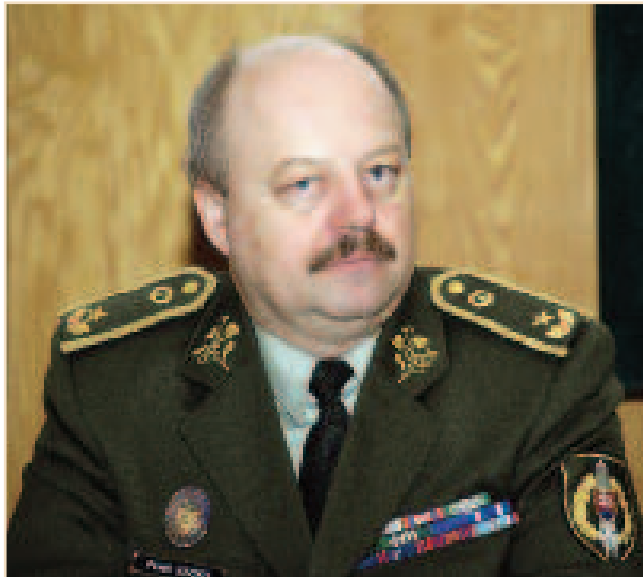
Francúzska agentúra pre vyzbrojovanie (DGA) prevzala podľa informácií z júna dva ďalšie systémy protivzdušnej obrany stredného dosahu SAMP/T (Mamba), čím sa počet dodaných systémov pre francúzske vzdušné sily zvýšil na päť. SAMP/T je výsledkom francúzsko-talianskeho programu, v ktorom je objednaných celkovo 15 systémov (10 pre Francúzsko, 5 pre Taliansko). Paríž by mal posledný systém dostať v roku 2013 a poslednú raketu v roku 2016. Systém prevádzkuje obsluha 14 ľudí, skladá sa z radaru Arabel od Thalesu, odpalovacích zariadení na automobilovom podvozku a riadených rakiet Aster 30 Block I.

Spoločnosť Eurofighter ukončila súbor skúšok, pri ktorých sa testovalo odpálenie riadených rakiet typu vzduch-vzduch Meteor z dielne MBDA za hranicu vizuálneho kontaktu (BVRAAM). Nové riadené rakety by mali rozšíriť najmä možnosti pôsobenia viacúčelového stíhacieho lietadla Eurofighter Typhoon. Prvé zo série testov, ktoré mali potvrdiť schopnosti riadenej strely v celej charakteristike letovej obálky, vykonala spoločnosť BAE Systems na skúšobnom stroji Typhoon IPA 1 na leteckej strelnici Aberporth vo Veľkej Británii. Raketa typu vzduch-vzduch novej generácie s jedinečnou technológiou Ramjet (vylepšuje pohyb strely) je veľmi očakávaná pre svoje schopnosti vysporiadať sa s modernými vzdušnými hrozbami – má mať ťažko detekovateľné odpálenie z vodiacej lišty, zvýšený dosah oproti súčasným raketám podobnej kategórie, výbornú schopnosť zachytiť a ničiť vysoko manévrovateľné ciele a silnú odolnosť proti rušeniu navedenia. Vývin strely Meteor je medzinárodný priemyselný projekt, do ktorého je zapojená Veľká Británia, Nemecko, Švédsko, Francúzsko, Taliansko a Španielsko. Meteor by mal byť primárnou strelou nielen pre Typhoon, ale aj pre všetky moderné európske bojové lietadlá.

foto Boeing

Prvá fáza testov Meteorov

Pán generálmajor, 29. apríla 2011 ste prevzali velenie nad Výcvikovým centrom spoločných síl NATO v poľskej Bydgoszczi. Je to najvyššia pozícia, akú doteraz zastával slovenský vojak v rámci aliančných štruktúr. Koľko ľudí riadite priamo a ktoré sú najdôležitejšie spolupracujúce organizácie a štruktúry?

Podľa počtu stálych kmeňových zamestnancov je toto centrum relatívne malé, tabulkami počtov máme autorizovaných 105 osôb a navyše tu stále pracuje vyše 30 tzv. kontraktorov, t. j. poskytovateľov odborných služieb na zmluvu o dielo. K tomu treba prirátat zhruba 60-člennú jednotku pre zabezpečenie podpory komunikačných a informačných systémov a viac ako 90-člennú poľskú zabezpečovaciu jednotku. Lenže počas samotných cvičení je tento počet podstatne väčší, pretože prichádzajú zmluvní externí špecialisti na jednotlivé odbornosti a mentori priamo z priestoru vedenia operácií, ktorí spolu s kmeňovými príslušníkmi bežne tvoria riadiaci štáb cvičenia väčší ako 300 ľudí. K tomu potom treba prirátat cvičiaci štáb a ľahko sa tak dostaneme nad 500 ľudí. Našími najbližšími kooperantmi sú Hlavné veliteľstvo NATO pre transformáciu (ACT), Hlavné veliteľstvo NATO pre operácie (ACO) a jeho podriadené veliteľstvá, veliteľstvo a štruktúry ISAF a, samozrejme, naše partnerské výcvikové centrum NATO v nórskom Stavangeri (Joint Warfare Centre) a partnerské simulačné a výcvikové centrum v USA. Dôležitá je aj spolupráca s centrami výnimočnosti NATO vrátane nášho slovenského, ktoré nám môžu pre potreby výcviku poskytnúť špičkovú expertnú podporu vo svojej oblasti. Kombináciou vnútorných a uvedených externých kapacít môžeme tak poskytovať spoločný taktický výcvik na absolútnej svetovej špičke. JFTC je zároveň jedným z hlavných iniciátorov rodicej sa tzv. „elektronickej výcvikovej federácie NATO“, ktorej cieľom je postupne prepojiť výcvikové centrá NATO a centrá jednotlivých členských krajín, a umožniť tak viacúrovňové distribuované cvičenia viacerých štábov a veliteľstiev na rôznych miestach v rovnakom čase a s rovnakým operačným námetom. Pokiaľ ide o partnerov, tými hlavnými sú, pravdaže, naši „zákazníci“, t. j. cvičiace medzinárodné veliteľstvá a štáby, ako aj operačné zoskupenia jednotlivých členských krajín.

Aký dlhý čas ste mali na to, aby ste sa „rozhládli“?

Prakticky žiadny. Nastúpil som na začiatku mimoriadne intenzívneho výcvikového obdobia, kde jedno cvičenie nasleduje za druhým. Po nástupe nebol čas na nejaké zoznamovacie posedenie, hneď som musel vypočítat jednotlivé rozhodovacie a konfirmačné brífingy pre celú sériu nadchádzajúcich cvičení a konferencií a začať rozhodovať, respektíve vydávať pokyny a usmernenia pre jednotlivé plánovacie konferencie. Bez predchádzajúcich hlbokých skúseností so štruktúrami NATO, mechanizmami ich fungovania, poznania výcviku, terminológie a doktrínálneho prostredia NATO, ale aj bez porozumenia charakteru prebiehajúcich operácií v Afganistane by sa na takúto funkciu nedalo vôbec nastúpiť. Na nejaké učenie sa po nástupe na funkciu veliteľa tu jednoducho nie je čas. Centrum má za úlohu cvičiť a „učiť“ veliteľov a štáby vrátane vysoko postavených generálov s bohatými skúsenosťami z predchádzajúcich nasadení do mnohonárodných operácií. Poskytnúť takýmto cvičiacim kvalitný a dostatočne atraktívny výcvik je rozhodne veľká výzva pre celé JFTC vrátane veliteľa.

Koľko cvičení ročne vaše centrum zabezpečuje? Ktoré z tých, čo ste riadili, bolo najväčšie?

Tento rok JFTC zabezpečuje a podporuje 5 cvičení medzinárodných regionálnych veli-

Rozhovor s genmjr. P. Mackom

Nielen pocta, ale predovšetkým výzva

telstiev ISAF, 3 cvičenia operačných výcvikových a mentorských tímov (OMLT) pre vyššie štáby a jednotky afganskej národnej armády (pre brigády a armádne zbory), 4 cvičenia v spolupráci s výcvikovým centrom armády USA v Nemecku (JMRC Hohenfels) pre OMLT na úrovni práporu, najväčšie cvičenie NATO pre skúšanie a testovanie interoperability systémov velenia a riadenia (CWIX 2011), 8 kurzov na výcvik expertov na likvidáciu nástražných výbušných systémov, množstvo konferencií a workshopov vrátane výročnej konferencie C-IED celého NATO a partnerských krajín. JFTC je aj dôležitým miestom pre experimentovanie a testovanie nových simulačných technológií a výcvikových koncepcií. Od veliteľa JFTC sa žiada, aby bol zároveň riadiacim všetkých väčších cvičení, cvičenia vykonávané v spolupráci s USA v Nemecku spravida riadi americký generál alebo plukovník a niektorý z náčelníkov štábov alebo odborov JFTC je jeho zástupcom. Len za niečo vyše dvoch mesiacov čo som vo funkcii, sme realizovali jeden kurz C-IED, už spomínané cvičenie CWIX 2011 riadené priamo ACT, jedno cvičenie OMLT na úrovni práporov, dve cvičenia regionálnych veliteľstiev ISAF a jedno cvičenie OMLT pre vyššie štáby. Tie najväčšie z nich som riadil osobne, najdôležitejšie bolo asi cvičenie regionálneho veliteľstva SEVER (RC North), na ktorom sa zúčastnilo asi 500 osôb zo 14 krajín. Napríklad môj aktuálny pracovný týždeň v pozícii riadiaceho cvičenia sa začal 29. júna a potrvá prakticky nepretržite vrátane sobôt a nediel až do konca júla, lebo posledné dve veľké cvičenia sú vykonávané v krátkom slede.

Čím si generál na takomto poste môže vyslúžiť rešpekt a v akom prípade by hrozilo, že funkcia ním „zamáva“?

Tým, že je odborne akceptovateľný nielen pre veliteľské štruktúry NATO, ale najmä pre cvičiace štáby vedené skúsenými generálmi z najvýznamnejších členských krajín NATO, že má niečo za sebou, t. j. že má s nimi takpovediac „porovnateľný profesijný životopis“. Predchádzajúce veliteľské skúsenosti, prax v medzinárodných štruktúrach a prípadné skúsenosti z operačného nasadenia sú určite výhodou. Ďalej treba preukázať vedomosti z prostredia NATO a inštitucionálnej kultúry medzinárodných štábov, skúsenosti s manažmentom, ale aj schopnosť negociovať a vedieť obhájiť záujmy svojej organizácie. To všetko môže pootvoriť dvere k akceptácii. Pre skutočný rešpekt však okrem toho podľa môjho názoru treba aktívne a priamočiaro komunikovať s vlastným štábov, ale najmä s cvičiacimi, vedieť sa voľiť do ich situácie a potrieb. Stručne povedané: priamočiarosť, otvorenosť, vysoká profesionalita a angažovanosť, záujem o bežného vojaka, prítomnosť veliteľa a aktívna interakcia všade tam, kde sa niečo deje, to je asi recept na postupné získanie prirodzeného rešpektu.

Do akej miery sú na prospech vaše doterajšie skúsenosti z medzinárodného prostredia, respektíve z našich ozbrojených síl?

Ak odrátam hlavné veliteľstvá NATO (ACO a ACT), tak nová veliteľská štruktúra NATO bude mať len 8 veliteľstiev. Byť jedným z ôsmich veliteľov je obrovská pocta a zároveň výzva nielen pre jednotlivca, ale aj pre vysielajúcu krajinu. Bez ohľadu na plánovanú hodnotu ide o pozíciu vyžadujúcu si komplexnú podporu a skúsenosti. Takže stručne môžem povedať, že na tomto poste sa mi (ale aj komukolvek inému) zídu prakticky všetky skúsenosti. Okrem už spomínaných požiadaviek a skúseností z medzinárodných štábov a operácií sa mi určite lepšie vykonáva funkcia aj vďaka skúsenostiam s výstavbou informačných systémov, z logistiky, akvizície, rozpočtovania a vedenia negociácií medzinárodných kontraktov z mojej predchádzajúcej praxe doma v SR. Bez týchto skúseností by sa funkcia síce dala vykonávať, lebo vás podporuje tím expertov, len by vám chýbal akýkoľvek vlastný názor na mnohé veci.

Nie je raritou, keď v jednej organizácii pracujú dvaja súrodenci. Ak sa však v jednom útvere vyskúšajú hneď traja bratia, navyše odborníci v tej istej, adrenalínovej oblasti, to sa už za raritu považovať musí.

Traja bratia pod padákom

/ Jozef ŽIAK

/ foto archív bratov Gáborovcov
5. PŠU - nrtm. Peter SLÁDEK

Výsadkársku odyseu troch bratov Gáborovcov z Varína pri Žiline odštartoval najstarší z nich – v tom čase pätnásťročný Miroslav – dosť netradične. Pri bicyklovaní sa tak nešťastne zranil, že musel byť prevezený do nemocnice. V bezvedomí tam strávil niekoľko dní. Na železničnej stanici, vracajúc sa z nemocnice domov, ho oslovil náborový plagát na parašutistický výcvik. „Povedal som si, že keď som sa nezabil pri páde z bicykla, nestane sa mi nič ani na padáku,“ s úsmevom spomína hlavný inšpektor parašutizmu Slovenského národného aeroklubu Miroslav Gábor.

Svoj prvý zoskok absolvoval na zväzarmovskom letisku v Martine – Tomčanoch. Zakrátko parašutizmu úplne prepadol. Pred nástupom na základnú vojenskú službu mal už na parašutistickom konte viac ako tri stovky zoskokov. „Vojenčiť“ sa však nedostal k výsadkárom, ale k delostrelcom do Jičína. Po návrate do civilu sa vďaka svojmu výkonom dostal do vznikajúceho strediska vrcholového športu zameraného na parašutizmus v Bolkovciach pri Lučenci.

Majstrovské tituly

Postupne sa presadzoval v československej reprezentácii. V roku 1989 získal titul majstra v presnosti pristátia na majstrovstvách ČSSR v brannom parašutistickom viacboji v Krnove. V tom istom roku sa stal v Očovej aj majstrom Slovenska v klasických disciplínach. Keď v roku 1992 vznikol Slovenský národný aeroklub, stal sa jeho inšpektorom. Začiatkom roka 1993 asistoval pri prvých zoskokoch práve založeného výsadkového útvaru, predchodcovi 5. pluku špeciálneho určenia, vtedy 3. špeciálneho oddielu. „Chýbali im skúsení palubní výsadžovníci. Oslovili ma, či by som pomohol. Bral som to ako povinnosť pomôcť pri zrode niečoho nového. Na letisku Dolný Hričov pri Žiline som bol počas historicky prvých zoskokov útvaru v úlohe výsadkového sprievodcu zoskokov z lietadla L-410. Som rád, že zo začínajúceho útvaru sa postupne stal vysoko profesionálny pluk, ktorý je dnes špičkou v slovenských ozbrojených silách. Teší ma, že teraz práve v ňom pôsobia moji dvaja mladší bratia,“ spokojne konštatuje Miroslav Gábor.

Dnes má na svojom konte viac ako 2 500 zoskokov, medzi nimi i skupinový slovenský výškový rekord z 8 300 metrov. Spolupráca s ozbrojenými silami sa prvými zoskokmi neskončila. Keď sa do nich zavádzala nová padáková technika, pomohol i s ďalšími skúsenými expertmi zo Slovenského národného aeroklubu pri príprave kurzov a inštruktorov, neskôr pri kurzoch tandemových zoskokov. Dodnes robia pre vojakov kurzy baličov hlavných i záložných padákov a spolupracujú pri odbornom raste vojenských leteckých záchranárov z leteckých krídel v Prešove, Sliači a Malackách.

Spojiť športové a vojenské skákanie

Mladší brat Dušan absolvoval v pätnástich rokoch svoje prvé zoskoky a v sedemnástich sa stal členom juniorskej parašutistickej reprezentácie – tu sa zrejme začala rodiť bratská parašutistická tradícia. Pri nástupe na vojenčinu k výsadkovému útvaru v Prostějove mal už za sebou vyše 500 zoskokov. Podal si žiadosť o prijatie do služobného pomeru a v roku 1995 začal službu v žilinskom 5. pluku špeciálneho určenia. „Tu sa konečne stala moja záľuba i mojou prácou. Začal som postupne, podľa mojich najlepších skúseností a poznatkov zo športového parašutizmu, presadzovať modernejší pohľad na výsadkovú prípravu, tak aby to nebol len klasický rýchly zoskok

do terénu. Som rád, že sa nám to postupne, s ostatnými ievpákmi (od skratky IVP – inštruktor výsadkovej prípravy, pozn. redakcie), darilo. Vojaci si osvojovali voľné pády, zoskoky s modernými padákmi, tandemové zoskoky. Postupne sme do armády zavádzali progresívnejšie metódy nasadzovania výsadkových jednotiek, rovnaké ako sú bežné v najvyspelejších svetových armádach. Absolvovali sme stovky skúšobných zoskokov s novou padákovou technikou a úzko sme spolupracovali pri zavádzaní bezpečnostných prvkov,“ poznamenáva rotmajster Dušan Gábor. Výsadkovým inštruktorom bol sedem rokov. Dnes sa ako starší pomocník stará o telesnú prípravu príslušníkov pluku a útvarové telovýchovné zariadenia. Z tejto pozície sa roky podieľa na zabezpečení Memoriálu Jozefa Gabčíka, behu na 10,5 km kros, ktorý je významným podujatím Kalendára atletických podujatí.

K ozbrojeným silám ho priťahla láska k parašutizmu. Nelutuje, že sa upísal práve žilinskému útvaru. Dnes má za sebou viac ako 3 500 zoskokov, doplnené češtinou poznačeným slovníkom „bez závad“. Vďaka armáde mal možnosť zoskočiť nielen u nás, ale i v zahraničí, napríklad vo Francúzsku či Rakúsku. Skákal z výšky 200 metrov, ale aj z výšky presahujúcej sedem kilometrov. Výzvou s veľkou zodpovednosťou bola pre Dušana príprava a realizácia tandemového i samostatného zoskoku Františka Kašického, vtedy ministra obrany Slovenskej republiky.

Zdravý rešpekt zostáva

„Strach nemám, ale zdravý rešpekt zostáva i po takom množstve zoskokov. Medzi parašutistami sa hovorí, že keď človek stratí zdravý rešpekt, je čas so skákaním skončiť,“ hovorí Dušan. Postupne absolvoval mnoho odborných kurzov, ktorými si zvyšoval svoju vojenskú odbornú spôsobilosť. Či už to bol kurz zajatia v Lešti, kurz tandem - operátorov, či inštruktora voľných pádov. V žilinskom útvere vychoval mnoho dobrých výsadkárov. S niektorými absolvoval množstvo propagačných zoskokov. Tími sa ozbrojené sily a ich žilinská elita zviditeľňujú na verejnosti. „Niekedy to nie je jednoduché. Aspoň nie tak, ako sa môže zdať divákovi. Naším cieľom sú často štadióny alebo námestia. To je z výšky pomerne malá plocha na pristátie, navyše medzi budovami je často veľká turbulencia, alebo zavádzajú stoličiarne, či sú ponášané rôzne vedenia, káble. Dolu na zemi očakáva dav ľudí hladký priebeh letu a pekné pristátie, neraz máme podvešenú zástavu alebo dymovnice. Napriek všetkým prekážkam sa usilujeme pristáť vo vyhradenom priestore a čo najlepšie prezentovať túto spôsobilosť materského útvaru a ozbrojených síl. Najmä však nesmieme ohroziť divákov,“ približuje Dušan Gábor menej vojenskú časť práce.

Každá armáda má svoje špecifiká

Najmladší brat Radoslav vlastne len pokračoval v tom, čo začali jeho dvaja starší bratia. So zoskokmi začal ako šestnásťročný. Základnú vojenskú službu vykonával najskôr v Lešti, neskôr v Kežmarku. Zakončil ju v žilinskom pluku. Po jedenástich civilných mesiacoch sa vrátil späť k útvaru a stal sa vojenským profesionálom. Neskôr sa stal inštruktorom výsadkovej prípravy. Bol frekvencantom mnohých odborných kurzov a výcviku doma i v zahraničí. „Nevšedné boli zoskoky z výšky 200 metrov z upútaného balóna v Belgicku. Bolo to niečo nové a zaujímavé. Rovnako aj zoskoky a výcvik v USA, vo Francúzsku a v Rakúsku. Americká, francúzska i belgická armáda majú bohaté skúsenosti z využitia výsadkových vojsk v rôznych bojových operáciách v početných regiónoch sveta, podobne i Francúzi a Belgičania z mierových misií pod vlajkou OSN, najmä v Afrike. Je dobré poučiť sa z ich skúseností,“ priznáva nadrotmajster Radoslav Gábor.

Za pozornosť stoja podľa neho zoskoky do vody. V poslednom období ich absolvoval na Domaši, Zemplínskej Širave či v Bátovciach. Má za sebou takmer 3000 zoskokov, no dodnes sa teší na každý ďalší. Nočné zoskoky ho však doslova fascinujú. Oslovil ho už prvý takýto po nástupe do armády na letisku v Bolkovciach.

Krok do tmy a prázdna

„Je to nádherný pocit, keď vyskočím do tmy, do prázdna pod sebou. Všade je neskutočné ticho a tma. Pod sebou vidím len malé, blikajúce body. Určujú miesto a smer pristátia, v tmavej noci sú to len orientačné svetielka. Inak to, pravda, vyzerá, keď skáčeme cez mesačnú noc. Nočné zoskoky mám jednoducho rád,“ prizvukuje Radoslav.

Za roky svojho pôsobenia v žilinskom útvere vychoval na poste inštruktora výsadkovej prípravy množstvo vojakov – vojakov v základnej službe i profesionálov. Hovorí, že ani práca so základákmi nebola zlá. Mnohí z nich mali skutočný talent na skákanie. Jeho rukami prešiel aj Ján Čarnogurský ml., syn niekdajšieho slovenského premiéra.

„Nejako sa však vtedy strácal zmysel práce. Základáci urobili päť až desať zoskokov. Podľa toho, ako boli šikovní. A išli do civilu. Nebolo vidieť výsledky práce s nimi. Keď už mala naša snaha urobiť z nich výsadkárov priniesť ovo-

Na fotografii sú okrem bratov Gáborovcov (Dušan prvý sprava v hornom rade a Rado v dolnom) i súčasný veliteľ 5. pluku špeciálneho určenia plukovník Ľubomír Šebo (tretí zľava, ešte ako kapitán) a veliaci poddôstojník pluku nadrotmajster Martin Boháčik (prvý zľava, ako rotmajster)

cie, odišli a my sme znova začali pracovať s ich nasledovníkmi od nuly. Pri profesionálnom vidíme postupný rast, napredovanie. Je to lepšie, zmysluplné...”

Nadrotmajster Radoslav Gábor má za sebou aj ročnú zahraničnú skúsenosť z pôsobenia v mierovej misii OSN na Golanských výšinách. Bol veliteľom pozície číslo 17. Získal neoceniteľnú skúsenosť z vedenia ľudí, zo žilinského útvaru tam bol vtedy jediný. Podriadených mal z bardejovského prieskumného práporu a levického mechanizovaného práporu.

Čakanie na spoločný zoskok

Nechýbal ani pri výškovom skupinovom zoskoku z lietadla An – 26 s pomocou kyslíkového prístroja z výšky 8 600 metrov na letisku v Kuchyni. Je rád, že sa pred šiestnástimi rokmi rozhodol pre pôsobenie v žilinskom pluku. Ani dnes by svoje rozhodnutie nezmenil. Podľa neho za tých šiestnásť rokov vidieť veľký pokrok, ktorý sa urobil vo výsadkovej príprave, počínajúc vybavením a výstrojom. Viac sa podľa neho dbá na bezpečnosť. Do bežnej praxe v útvere sa postupne dostali tandemové zoskoky. Využívajú sa pri výcviku na včasnú prepravu pasažiera bez paravýcviku vzdušnou cestou, napríklad špecialistu iného druhu vojska na miesto určenia.

Radoslava mrzí, že bratská trojica sa len výnimočne dostane k spoločnému zoskoku. „Naposledy to bolo hádam pred dvoma rokmi. Nejaká to nevychádza. Najstarší brat Miro je síce veľa raz spoločne s nami na letisku, no ako hlavný inšpektor parašutizmu musí akciu zabezpečovať, prípadne skáča preskúšavacie zoskoky s novými parašutistami. Ale hádam sa čoskoro znova stretneme pri bratskom spoločnom zoskoku,“ hovorí najmladší z bratov nadrotmajster Radoslav Gábor. Spolu majú 9000 zoskokov, no je zvláštnosťou, že skutočne v trojici spoločne zoskočili len asi 10 raz. „Prítom celý život spolu prežívame na letisku,“ dopĺňa Radoslav.

Tradícia neskončí...

Manželky Míra aj Rada sú bývalé aktívne parašutistky a v rodinnej tradícii pokračuje aj Dušanova dcéra Zuzana, ktorá v tomto roku začala so športovým parašutizmom. Čas ukáže, kto z Gáborovcov bude ďalší...

Francúzi oceňovali

Minoriadny a splnomocnený veľvyslanec Francúzskej republiky na Slovensku Jean-Marie Bruno 28. júna vo svojej rezidencii v Bratislave odovzdal plk. v. v. PhDr. Vitovi Suchému jedno z najvyšších francúzskych štátnych vyznamenaní „Rytier Národného radu za zásluhy“, ktoré mu udelil prezident Nicolas Sarkozy na návrh štátneho ministra – ministra zahraničných vecí Alaina Juppého. Ocenil tým jeho angažovanosť a prínos v aktivitách v oblasti vojenského partnerstva a spolupráce medzi Francúzskom a Slovenskom. Pri tejto príležitosti veľvyslanec odovzdal vyznamenania aj ďalším príslušníkom nášho rezortu. Striebornú medailu francúzskeho ministra obrany „Za národnú obranu“ z jeho rúk prevzal mjr. v. v. PhDr. Rudolf Kapitáň, pamätnú medailu so štítkom „Ex-Juhoslávia“ plk. Ing. Roman Mikulec a pamätnú medailu so štítkom „Afganistan“ npor. Ing. Ivan Petřík. Na slávnostnom akte sa zúčastnili aj francúzska pridelenkyňa obrany na Slovensku plk. Christine Poussineau, dôstojník pre spoluprácu so Slovenskom pplk. Bruno Charon a rodinní príslušníci, kolegovia a priatelia vyznamenaných. Na fotografii vyznamenaní v spoločnosti veľvyslanca a francúzskych vojenských diplomatov.

/ day

/ foto Didier ROGASIK

Letisko Sliač slúži aj civilistom

/ Danko CAPÁKOVÁ

Minister obrany Ľubomír Galko 16. júna spolu s ministrom dopravy Jánom Figelom po viac ako dvoch rokoch slávnostne otvorili civilnú prevádzku na letisku Sliač. Súčasťou ceremoniálu bolo odovzdanie certifikátu vojakom pre riadenie civilných letov. Minister Galko zároveň ministrom Figelovi odovzdal súhlas s používaním vojenskej časti letiska aj na civilné lety. Na túto sezónu je zmluvne dohodnutých takmer 60 charterových letov. Na Sliači tak môžu pristávať a vzlietať civilné lietadlá všetkých typov. Samozrejme, môže slúžiť aj pre záchranné lety a pre športové letectvo. Otvára sa tým veľa nových možností nielen pre rozvoj letiska, ale aj celého regiónu. Rekonštrukcia vzletovej a pristávacej dráhy vojenskej časti letiska, ktoré tvorí podstatnú časť komplexu, sa začala v máji 2009. Vtedy bola prevádzka civilného letiska prerušená. Letisko postupne v civilnej časti zrekonštruovalo vybavovaciu plochu pre lietadlá, bolo postavené nové parkovisko s oplotením a vybudovali sa inžinierske siete pre výstavbu pripravovaného nového odletového terminálu.

Pút' v nárazníkovej zóne

/ SLOVCON UNFICYP

Kostol zasvätený Agia Marine (Sv. Margite) leží v malebnej doline v nárazníkovej zóne obklopený figovníkmi, olivovníkmi a trstinou. Kostolík sa nachádza vo východnej časti ostrova blízko mesta Dherinie. Počas viac ako 800 ročnej histórie ho navštevovali miestni obyvatelia. Vytvorením nárazníkovej zóny sa niť modlitieb pretrhla. Za túto časť nárazníkovej zóny zodpovedajú príslušníci Sektoru 4 – konkrétne slovenské modré baret. V súčasnosti kostolík navštevujú len príslušníci UNFICYP. V dňoch 16. a 17. júla to však bolo inak. Ako každý rok chrám navštívilo viac než 1 000 veriacich z blízkej Dherinie a okolia. V spomienkach sa vrátili do čias, keď toto pútnické miesto mohli slobodne navštevovať. Organizačne spomienkovú akciu zabezpečili príslušníci Sektoru 4. Zodpovedným profesionálnym prístupom a nanajvýš citlivým a ľudským kontaktom s pútníkmi, prispeli k dôstojnému priebehu púte.

Dobrá predolympijská pozícia

/ Pavol VITKO

/ foto Ján MIŠKOVIČ

Rotmajster Milan Randl je jedným zo športovcov Dukly, ktorý na medzinárodnom poli tvrdo bojuje o postup na nasledujúce letné olympijské hry. Tento majster Európy v dorastencoch do 17 rokov (2003), bronzový v junioroch (2006) a strieborný v mužoch do 23 rokov (2009) je na prahu najlepších džudistických rokov. Svoj talent chce určite využiť. „Milan získal vlani na majstrovstvách Európy v Istanbule výborné 5. miesto a už aj to sa zaratúva do olympijskej kvalifikácie,“ uvádza jeho tréner poručík Marek Matuszek. Prvý júlový víkend skončil na turnaji Svetového pohára piaty. O týždeň nato vo Venezuele zaznamenal životný úspech – v hmotnosti do 90 kilogramov získal zlato. Vynikajúcu formu potvrdil aj na 5. svetových armádnych hrách v brazílskom Riu de Janeiro (15. - 24. júla) keď získal bronzovú medailu. „Tvrdo trénujem dvakrát denne a džudu som verný od svojich ôsmich rokov, takže verím, že sa na olympiádu v Londýne prebojujem,“ plánuje talentovaný športovec. „Matej Randl si trúfa na každého súpera, je mu jedno, či je to majster sveta, alebo olympijský víťaz. Verí si, na tréningoch zaberá naplno, takže už teraz patrí medzi širšiu svetovú elitu. No najväčšie úspechy ho iba čakajú,“ hovorí o 24-ročnom rodákovi z Pezinka tréner Matuszek. „Džudistov Dukly čaká ešte jedna dôležitá udalosť. Spolu s kolegom trénerom porúčikom Jánom Gregorom organizujeme 20. augusta v Banskej Bystrici už 27. ročník Turnaja SNP v džude,“ avizuje por. Matuszek. „Pravidelne k nám prichádzajú všetky okolité krajiny, no mali sme už aj borcov z Talianska či Venezuely,“ hovorí o najprestížnejšom džudistickom podujatí na Slovensku tréner Matuszek. Aj tento rok očakávajú v B. Bystrici približne 130 pretekárov.

Slovensko v roku 1941

/ Jozef ŽIAK

Presne na sedemdesiate výročie napadnutia Sovietskeho zväzu Nemeckom sa 22. júna uskutočnila v Múzeu SNP v Banskej Bystrici medzinárodná vedecká konferencia Slovensko v roku 1941: politika, armáda, spoločnosť. Zorganizoval ju Vojenský historický ústav (VHÚ) Bratislava v spolupráci s banskobystrickým múzeom SNP a Sekciou pre vojenské dejiny Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV. Slovensko sa ako jeden z prvých štátov pripojilo svojimi vojakmi k vojne proti Sovietskemu zväzu. V lete už bolo vo vojnovom ťažení vyše 50 tisíc slovenských vojakov. Plukovník v. v. Jozef Bystrický pripomenul, že vstup Slovenska do vojny priniesol zmeny aj v sociálnom zabezpečení vojakov na fronte a rodín doma. Vstup do vojny priniesol aj zavedenie nového trestného poriadku. Na jeho základe bolo síce zhruba 80 vojakov odsúdených na smrť, ale vykonaný bol iba jeden. Ostatné neboli vykonateľné, lebo vojaci boli na druhej strane barikády (prešli na sovietskú stranu, gen. Viest bol vo Veľkej Británii a po jeho zajatí ho prevzala nemecká strana). Vojenský historik František Cséfalvay sa dotkol zaujímavej témy: bombardovania Košíc „neznámych“ letectvom 26. júna 1941, na základe ktorého sa Maďarsko zapojilo do vojny proti Sovietskemu zväzu. Dodnes sa historici sporia, či to boli sovietske, nemecké či maďarské lietadlá...

Všetky aktuálne informácie o dianí v OS SR nájdete aj na sociálnych sieťach Facebook a Twitter (sociálne siete sú prístupné len mimo rezortnej siete). Na využívanie oboch sietí stačí jednoduchá registrácia. Na Facebooku je to skupina „ozbrojené sily Slovenskej republiky“ na adrese

http://www.facebook.com/home.php?sk=group_221063688443

a na Twitteri je to profil „ozbrojenesilysr“, ktorý nájdete na adrese

<http://twitter.com/ozbrojenesilysr>

Okrem komunikácie s verejnosťou ozbrojené sily zintenzívnili aj komunikáciu s rodinnými príslušníkmi a známymi nasadených vojakov v operácii v Afganistane prostredníctvom sociálnej siete Facebook. Skupina „Podporujeme naše jednotky v Afganistane (Support our troops in Afghanistan)“ združuje hlavne rodiny a známych našich vojakov, ale aj sympatizantov našej práce v operácii ISAF.

/ MUDr. Ivan ŠAVRDA, MVDr. Tomáš MOLČÁNYI

Vlna nákazy E.coli znepokojuje

Vzhľadom na množstvo dostupných informácií šíriacich sa celosvetovými sieťami nezaškodí zhrnúť si niekoľko základných a azda nespochybniteľných skutočností.

Okolo 10. mája 2011 sa v Nemecku začalo šíriť ochorenie prejavujúce sa ťažkými a krvavými hnačkami, ktoré často viedlo k zlyhaniu obličiek (hemolyticko-uremický syndróm HUS) a následne k smrti. Postihnuté osoby boli spočiatku najmä zo severu Nemecka, neskôr sa nákaza šírila ďalej, ale vždy išlo o osoby, ktoré boli v Nemecku a konzumovali potraviny.

Na nákazu shiga toxín produkujúcu Escherichia coli O104: H4 (STEC O104: H4), ktorá je zodpovedná za súčasnú epidémiu, už zomrelo 50 ľudí – 48 v Nemecku a po jednej osobe vo Švédsku a v USA. Nakazených je viac ako 4 100 osôb. Potešujúce je, že dva mesiace od začiatku epidémie počet nových ochorení aj úmrtí rapídne klesá.

Fakty a pochybnosti

Potiaľ overiteľné a laboratórne potvrdené fakty. A teraz k skutočnostiam, ktoré nie sú absolútne, konečné a nespochybniteľné, a preto vyvolávajú nedôveru, pochybnosti, konšpiračné teórie a strach.

Baktériu Escherichia coli objavil nemecký pediater a bakteriológ Theodor Escherich v roku 1885. V súčasnosti je táto gramnegatívna fakultatívne anaeróbná nesporulujúca pohyblivá palička zaradená do čelade Enterobacteriaceae. Okrem iných mikroorganizmov je bežnou súčasťou ľudského a zvieracieho tráviaceho ústrojenstva, svojmu hostiteľovi prináša úžitok produkciou vitamínu K a ochraňuje črevný trakt pred pre množením patogénnych baktérií. Je indikátorom fekálneho znečistenia vody a potravín.

Podľa antigénnej štruktúry sa delí na základe O- somatických, H- flagelárnych a K- kapsulárnych povrchových antigénov. Ich kombináciou vzniká viac ako 240 rôznych sérovarov.

Problém nastáva, keď antigénnymi zmenami získajú vlastnosti, ktoré sú predpokladom ich škodlivého účinku na hostiteľa – zvýšená schopnosť prínavosti na epitel črevnej steny, produkcia tzv. shiga toxínu, rezistencia na antimikrobiálne látky a pod. Nie je

to však novo selektovaný, či dokonca laboratórne „vyrobený“ kmeň. Podobný kmeň E. coli STEC O104:H4 v Nemecku pozorovali pred 10 rokmi u pacienta trpiaceho hemolyticko-uremickým syndrómom (HUS), spôsobeným infekciou STEC, a v roku 2009 v Gruzínsku u dvoch pacientov s hnačkovým ochorením izolovali tiež E. coli O104:H4. Pravdepodobne faktory prenosu boli v týchto prípadoch menej priaznivé, aby sa ochorenie šírilo ďalej a vyvolalo epidémiu.

Pri baktérii Escherichia coli poznáme aj ďalší sérotyp (E. coli O157:H7), ktorý spôsobuje širokú škálu chorôb od miernej nekrvavej hnačky po vážnu krvavú hnačku (hemolytická kolitída), hemolytický uremický syndróm a smrť. K prenosu ochorenia najčastejšie dochádza požitím surového alebo nedostatočne uvareného hovädzieho mäsa, boli však implikované aj iné potraviny. Ďalej môže dôjsť k prenosu z osoby na osobu, ako aj zo zdrojov nepitnej vody.

Sprisahanecké teórie

Preto je zarádzajúce (a poskytuje živnú pôdu pre sprisahanecké teórie), že od začiatku epidémie nie je jednoznačne potvrdený faktor prenosu ochorenia. Od šalátových uhoriek, ktoré dokázali akurát poškodiť španielskych farmárov, cez naklíčené se-

mená rôznych strukovín, až po semená piskavice (dovezené z Egypta), ktoré sú podľa EFSA (Európska agentúra pre bezpečnosť potravín), najpravdepodobnejším článkom nákazy. Európske stredisko na prevenciu a boj s nakažlivými chorobami (ECDC) a inštitúcie verejného zdravotníctva Spolkovej republiky Nemecko (ako aj ďalšie vedecké a výskumné kapacity) v tomto prípade ťahajú za kratší koniec.

Bioterorizmus

Biologické zmesi môžu pozostávať buď z jednej bakteriálnej kultúry alebo môžu byť použité prípadne aj viaceré rôzne druhy mikrobov alebo toxínov. Mimo-riadna epidemiologická situácia vzniká pri výskyte karanténnych nákaz, pri vzniku rýchlo sa šíriacich a život ohrožujúcich nákaz a tiež pri hromadnom výskyte prenosných ochorení, alebo pri použití biologických bojových látok. Na zníženie stupňa postihnutia organizmu biologickými prostriedkami má dôsledné dodržiavanie vyhlásených hygienických, protiepidemických, protizootických opatrení, ktoré štát vyhlási v prípade nutnosti. Zvyčajne urobí vyhlásenie hlavný hygienik SR a usmerní, aké opatrenia je potrebné dodržiavať.

Laboratórna diagnostika enterohemoragickej E. coli (EHEC) sa vykonáva

*Kultiváciou – na vhodných kultivačných pôdach,

*Izoláciou a identifikáciou kmeňa – dôkaz biochemických vlastností,

*Serotypizáciou kmeňa – komerčne vyrábané séra pre skúškovú aglutináciu,

*Molekulárno-biologickými metódami – PCR, DNA sondy, ELISA a pod.

Na definitívne potvrdenie prítomnosti EHEC kmeňa v skúmanej vzorke je nevyhnutný pozitívny výsledok z viacerých diagnostických postupov použitých pri skúmaní jednej vzorky.

Terapia pri potvrdených prípadoch výskytu hemolyticko-uremického syndrómu (HUS) spôsobeného kmeňmi EHEC je len nešpecifická. Podávanie antibiotík je v tomto prípade kontraproduktívne, pretože môžu paradoxne zvýšiť produkciu toxínu baktériami skupiny EHEC. Od roku 2010 sa experimentálne pri liečbe HUS používa Eculizumab (monoklonálna protilátka), schválený v Spojených štátoch aj Európskej únii.

EHEC kmene sa objavujú aj na zoznamoch bioteroristických hrozieb, podľa rozdelenia federálnej agentúry CDC (Centres for Disease Control and Prevention) i EU Health Security Programme, a to v skupine menej nebezpečných agens.

Hrozba bioterorizmu?

Pri otázke či je možné použitím kmeňa EHEC uskutočniť teroristický útok, treba najprv vysvetliť pojem bioterorizmus. Bioterorizmus znamená úmyselné zneužitie biologického agens (baktérie, vírusu, toxínu...) na vyvolanie ochorenia ľudí či zvierat. Jeho cieľom zväčša nie je veľký počet nakazených, ale má spôsobiť strach z možného ďalšieho šírenia a poškodenia zdravia populácie. To sa v tomto prípade podarilo. Použitie tohto kmeňa na teroristický útok nie je vylúčené, no je to veľmi málo pravdepodobné. V súčasnosti existuje mnoho iných kmeňov, ktoré sa na tento účel dajú využiť omnoho efektívnejšie (rýchlejší spôsob šírenia, viac nakazených ľudí...). Na rozdiel od ochorení šíriacich sa predovšetkým vzdušnou cestou (naposledy rozrušok okolo pandémie „prasacej chrípky“), v prípade ochorení vyvolaných E. coli je ich šírenie limitované geograficky a aj časovo; je nepravdepodobné ich celosvetové rozšírenie, a teda ani potreba prijať protiepidemické opatrenia na celosvetovej úrovni pod gesciou Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO).

Výskyt nákaz spôsobených kmeňmi EHEC výrazne znižuje dodržiavanie hygienických zásad – dôkladne umývanie rúk, ale aj umývanie zeleniny a ovocia pred konzumáciou, dokonale tepelné opracovanie všetkých potravín určených na konzumáciu. Jednou z metód ako predchádzať panike je aj informovanosť obyvateľstva. Kompetentné geograficky ako sú Úrad verejného zdravotníctva v Bratislave a všetky Regionálne úrady verejného zdravotníctva, ich Oddelenia mikrobiológie a odbory Epidemiológie monitorujú epidemiologickú situáciu na Slovensku extrémne intenzívne.

Bioterorizmu sa v máji 2005 v Bruseli venovali odborníci z celého sveta. Konferencia „Hrozba bioterorizmu: ako môžu Európa a Spojené štáty spolupracovať,“ sa za účasti expertov z vojenskej oblasti, zdravotníctva a biologických vied, politických lídrov EÚ sústredila na medzinárodné postupy prevencie a vyrovnania sa s následkami možných budúcich bioteroristických útokov. Progresívne návrhy sa objavili v nevyhnutnosti spoločnej prípravy na úrovni lokálnych záchranných, zdravotníckych, vojenských i policajných zložiek. Jedným z predpokladov riešenia krízových situácií je aj efektívne využitie výskumných kapacít priemyslu na boj s biologickými útokmi. Účastníci konferencie zdôraznili, že bioterorizmus nie je hrozbou, ktorú možno eliminovať, ale rizikom, ktoré možno zvládnuť. Treba to však robiť na medzinárodnej úrovni.

Bioterorizmus – cielené využitie ničivého účinku určitých biologických prostriedkov, ako sú baktérie, rickettsie, vírusy alebo bakteriálne toxíny, prípadne rastlinné plesňové pato a ich zámerné šírenie v populácii formou pevných zmesí, tekutých zmesí alebo aerosolov.

Boj s baktériami

/ Ivan MÁČOVSKÝ
Peter MARCHEVKA

Jedným z rozhodujúcich problémov európskej integrácie je, že Európska únia prekročila rámec obyčajného ekonomického nadnárodného zoskupenia a jasne deklarovala svoju ambíciu zastávať pozíciu významného politického a bezpečnostného aktéra na globálnej úrovni.

Európsky parlament rokoval o smernici zameranej na ochranu kritickej infraštruktúry v EÚ proti teroristickým útokom.

Kritická infraštruktúra EÚ a NATO

Okrem tradičných hrozieb, akými boli a sú prírodné katastrofy, nedbalosť, technologické havárie, neoprávnené vniknutie do počítačových systémov alebo trestná činnosť, sa na bezpečnostnej scéne objavila nová hrozba – medzinárodný terorizmus.

Tento fenomén sústreďuje svoje úsilie okrem tradičných cieľov osobitne na infraštruktúru štátov s cieľom spôsobiť masové obete, škody, vyvolať strach a pocit ohrozenia.

V euro-atlantickej oblasti je približne 15 000 000 kilometrov vozoviek, 675 900 km železničných tratí, asi 23 000 letísk alebo letiskových zariadení a okolo 230 nákladných prístavov. V tomto teritóriu je približne 1,4 miliardy telefónnych liniek pevných aj mobilných, a stále sa rozrastajúci počet viac ako pol miliardy užívateľov internetu.

Vývoj celosvetovej bezpečnostnej situácie, zmena charakteru hrozieb a rizík vyvolali potrebu zabezpečiť efektívnu ochranu a obranu tejto infraštruktúry. Po útokoch medzi národného terorizmu v USA, v Španielsku a vo Veľkej Británii, potreba ochrany a obrany infraštruktúry na národnej a medzinárodnej úrovni výrazne narastá.

Preto jednotlivé štáty a postupne aj medzinárodné organizácie začali podmienky na ochranu a obranu infraštruktúry sprisťahovať. Na fungovanie štátu je kritická infraštruktúra strategicky dôležitá a jej strata by mohla viesť k ohrozeniu života ľudí, k nezvratným negatívnym ekonomickým a sociálnym dopadom na spoločnosť a na obyvateľov. Riešenie jej ochrany a obrany nie je mysliteľné bez spolupráce s NATO.

Ochrana infraštruktúry na úrovni EÚ

Politika únie nemá vplyv na osobitý charakter bezpečnostnej a obrannej politiky

členských štátov a rešpektuje záväzky, ktoré vidia v uskutočňovaní svojej obrany v NATO podľa Washingtonskej zmluvy. Sú to otázky, ktoré zahŕňajú humanitárne a záchranné úlohy, misie na udržanie mieru a úlohy bojových síl pri riešení krízových situácií vrátane nastoľovania mieru.

Ochrana kritickej infraštruktúry EÚ (EPCIP) upravujú štyri základné dokumenty. Hagsky program z 5. novembra 2004 určuje, že efektívne riadenie cezhraničných kríz v rámci Európskej únie si vyžaduje nielen posilnenie civilnej ochrany a hlavnej infraštruktúry, ale aj účinné zameranie sa na aspekty verejného poriadku a bezpečnosti v takýchto krízach.

Ďalším kľúčovým dokumentom je Zelená kniha o európskom programe na ochranu najdôležitejšej infraštruktúry, ktorú prijala Európska komisia 17. novembra 2007. V Zelené knihe Komisia predstavila rôzne možnosti na vytvorenie programu a zriadenie Varovnej informačnej siete kritickej infraštruktúry.

Tretím pilierom je Európsky program na ochranu kritickej infraštruktúry. V roku 2005 EÚ konštatovala, že potenciálne ciele pre teroristov pribúdajú. Napríklad úspešný elektronický útok by si vyžiadal málo zranení alebo obetí na životoch, ak vôbec nejaké, mohol by však spôsobiť škody na životne dôležitých infraštruktúrnych službách, napr. na verejnej sieti telefonického spojenia, naopak útok na kontrolné systémy chemických zariadení alebo zariadení kvapalného zemného plynu by mohol spôsobiť oveľa rozsiahlejšie straty na životoch, alebo aj značné materiálne škody, ktoré by mohli mať dlhodobé trvanie.

Medzi najdôležitejšie druhy infraštruktúry patria:

- energetické zariadenia a siete, výroba elektrickej energie,

- rafinérie, výroba pohonných hmôt a plynu, skladovacie zariadenia, prenosové a distribučné systémy,
- komunikačné a informačné technológie, telekomunikácie, televízne a rozhlasové vysielacie systémy, programové a technické prostriedky a internet,
- financie, bankovníctvo,
- zdravotníctvo,
- potravinový priemysel, výrobné prostriedky a distribúcia,
- voda, vodovodné potrubia a siete, kanalizačná sieť, čistiarne, priehrady a vodné nádrže,
- doprava,
- výroba, skladovanie a preprava nebezpečného tovaru,
- štátna správa, kľúčové štátne pracoviská, krízové pracoviská a zariadenia, informačné siete, majetkové hodnoty a pamiatky.

Zámerom programu je poskytnúť pomoc priemyslu a vládam členských štátov Európskej únie prostredníctvom Varovnej informačnej siete najdôležitejšej infraštruktúry (CIWIN). Vytvorenie tejto siete má pomôcť pri výmene informácií o spoločných hrozbách a zraniteľnostiach a adekvátnych opatreniach a stratégiách na zmiernenie rizík, ktoré majú prispieť k ochrane najdôležitejšej infraštruktúry.

Výsledkom celého procesu bola smernica Rady Európy 2008/114/ES o identifikácii a označení európskych kritických infraštruktúr a zhodnotení potreby zlepšiť ich ochranu. Predstavuje prvý krok k identifikácii a označeniu kritickej infraštruktúry, ktorú treba osobitne chrániť. Primárnu a konečnú zodpovednosť za ochranu ECI však nesú členské štáty a vlastníci alebo prevádzkovatelia kritickej infraštruktúry.

Ako to rieši NATO

Po summite NATO v Štrasburgu/Kehli v apríli 2009 lídri Aliancie poverili generálneho tajomníka NATO Andersa Fogha Rasmussena zriadením skupiny odborníkov z rôznych oblastí, aby pripravili pôdu pre novú Strategickú koncepciu NATO.

V analýze a odporúčaní skupiny expertov k novej strategickej koncepcii NATO v časti Ochrana pred nekonvenčnými hrozbami sa konštatuje, že „šanca priameho vojenského útoku na hranice Aliancie je v predvídateľnej budúcnosti malá. V súčasnosti by sa však mohli objaviť menej konvenčné hrozby voči Aliancii z väčšej vzdialenosti, ktoré by mohli predstavovať hrozbu pre bezpečnosť doma. Medzi tieto hrozby patria útoky zbraňami hromadného ničenia, teroristické útoky a aktivity zamerané na poškodenie spoločnosti prostredníctvom kybernetických útokov alebo nezákonného narušenia kriticky dôležitých prepravných trás. Na ochranu pred týmito hrozbami, ktoré možno nedosiahnu úroveň útokov patriacich pod článok 5, musí NATO upraviť svoj prístup k obrane územia Aliancie a zároveň rozšíriť svoje schopnosti zvíťaziť vo vojenských operáciách a všeobecnejších bezpečnostných misiách mimo svojich hraníc.“

V odpovedi na netradičné hrozby sú diskutované predovšetkým reakcie NATO na terorizmus, kybernetickú zraniteľnosť, energetickú bezpečnosť a klimatické zmeny.

NATO pripúšťa, že kybernetické útoky sú rastúcou hrozbou bezpečnosti pre Alianciu a jej členov. Preto okrem iného veľké úsilie sa musí venovať rozširovaniu monitoringu kritickej infraštruktúry NATO a zhodnoteniu a náprave akýchkoľvek nedostatkov, ktoré budú odhalené.

Ochrana kritickej infraštruktúry bola a je kľúčovým zameraním pre plánovanie v NATO, na ktorej sa podieľajú všetky krajiny Euroatlantickej partnerskej rady. Medzinárodná spolupráca uľahčuje odovzdávanie relevantných informácií o potenciálnych zdrojoch hrozieb a ich možných dosahoch, hodnotenie a výmenu skúseností o osvedčených postupoch a nevyhnutných podkladoch pre prácu na ochrane kritickej infraštruktúry.

Plánovanie a obranu kritickej infraštruktúry v chápaní NATO majú na starosti príslušné ústredné orgány štátnej správy na národnej úrovni.

Na plnenie úloh NATO sú zriadené technické plánovacie výbory. Tie zodpovedajú za koordináciu krízového plánovania v oblasti:

- vnútrozemskej pozemnej dopravy,
- námornej lodnej dopravy,
- civilného letectva,
- potravinárstva a poľnohospodárstva,
- priemyselnej výroby a zásobovania,
- pošt a telekomunikácií,
- zdravotníctva,
- civilnej ochrany a
- zásobovania a spracovania ropy.

Kybernetických útokov pribúda. Podľa odborníkov by mohli hackeri vyradiť z prevádzky napríklad zásobovanie plynom, elektrinou alebo vodou.

Kybernetické útoky sú zároveň orientované na veľké obchodné spoločnosti, štátne inštitúcie a dokonca aj na najvyššie štátne orgány, bez ohľadu na vysokú úroveň bezpečnostných opatrení.

Na istanbulsom summite v roku 2004 bol schválený národnými riaditeľmi pre vybrojovanie program obrany proti terorizmu (Defence Against Terrorism – DAT).

Riešenie úloh obrany kritickej infraštruktúry v NATO nie je možné bez účasti ďalších vládnych a mimovládnych organizácií. Do obrany KI sú zapojené Rada Európy, EÚ, OSN so svojimi organizáciami ako UNESCO, UNHCR, UNICEF, či UN-OCHA, ďalej Červený kríž, Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu a WHO.

Čo z toho vyplýva pre Slovensko

V otázke obrany kritickej infraštruktúry má svoje záväzky aj Slovensko. Musí transponovať najmä európsku smernicu tak, aby sa neporušila jej celistvosť pri samotnej transpozícii a vykonávaní v právnom systéme a nedošlo k vytváraniu neistoty. Ako tento proces prebieha na Slovensku, uvedieme nabudúce.

Vojaci na Mariánskej hore

/ Jozef ŽIAK

Prvý júlový víkend sa uskutočnila jubilejná, už 15. Národná púť Ordinariátu Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR. Vyše dve stovky vojenských pútnikov a ich rodín, policajtov, príslušníkov väzenskej a justičnej stráže, ako aj zástupcovia ozbrojených síl z Poľska, Nemecka a Rakúska boli súčasťou najväčšej púte na Slovensku.

Napriek krajne nepriaznivému počasiu si vyše pol milióna veriacich uctilo pontifikálnou svätou omšou na levočskej hore mariánsky sviatok Navštívenia Panny Márie. Pútnikov v uniformách v levočskom Kostole minoritov privítal ordinár OS a OZ SR Mons. František Rábek s generálnym vikárom Vikariátu OS SR plukovníkom Mons. Františkom Počurekom.

Dôležitosť rodinného zázemia

Biskup Rábek v príhovore vyzdvihol úlohu, ktorú zohráva v živote príslušníkov ozbrojených zložiek rodina. Práve jej opora pomáha prekonávať rôzne ťažkosti, ktoré služba v ozbrojených silách, policii a ďalších zložkách prináša. Aj príklady z vojenských misií a operácií v zahraničí ukazujú, že veľakrát ich náročné podmienky (v poslednom období najmä v Afganistane a predtým v Iraku) lepšie znášajú vojaci s pevným rodinným zázemím. Potvrdzujú to aj skúsenosti kaplána martinského mechanizovaného práporu nadporučíka Jána Ostapčuka, ktorý od decembra minulého roka do júna tohto roka pôsobil pri slovenskom kontingente ISAF v Afganistane.

V tomto smere sa ukazuje ako veľmi dôležitá prítomnosť vojenských kňazov v zahraničných misiách a operáciách. Skúsenosti z Nemecka, Rakúska či Poľska poukazujú aj na význam práce s rodinami vojakov, ktorí pôsobia v zahraničí. Pripomenul to aj pridelenec obrany SRN na Slovensku podplukovník gšt. Herbert Schmid. V nemeckej delegácii bol dekan veliteľstva útvaru horských strelcov Siegfried Weber, ktorý v minulom roku pôsobil ako vojenský duchovný kontingentu Bundeswehru KFOR v Kosove a už onedlho odchádza plniť túto úlohu do operácie ISAF v Afganistane. Nemecký vojenský duchovný ocenil nielen nezabudnuteľnú atmosféru púte a množstvo mladých ľudí na nej, ale aj dobrú spoluprácu vojenských ordinariátov oboch armád. Už tradične v Levoči nechýbali naši severní susedia. Príslušníkov poľských ozbrojených síl sprevádzal osobný kaplán poľského prezidenta major Mateusz Hebda. Pred rokom len zhodou okolností nesedel spoločne s bývalým poľským prezidentom v lietadle Tu-154, ktoré havarovalo pri Smolensku... S rakúskymi vojakmi prišiel do Levoče biskupský vikár Mons. Werner Freisteter.

Prišli z celého Slovenska

Na púti ordinariátu bol aj bývalý veliteľ Síl výcviku a podpory OS SR generálmajor v zálohe Ján Kačmár a veliteľ prešovskej mechanizovanej brigády plukovník gšt. Karol Navrátil. Medzi vojenskými pútnikmi boli zástupcovia všetkých zložiek ozbrojených síl. Priviezli ich autobusy, ktoré zbierali pútnikov zo západu a strednej republiky, ďalší prišli svojimi motorovými vozidlami.

Už tradične v Levoči nechýbala desiatnička Tatiana Riljaková s deťmi z ružomerskej základne MOKIS, slobodníčka Anna Blanáriková z rotnej podpory velenia topolčianskej mechanizovanej brigády, rotná Silvia Simová z michalovského mechanizovaného práporu, desiatnička Karin Čuňchorová, poručík Peter Tkáč a desiatnik Peter Vigoda zo zmiešaného leteckého krídla Sliac, rotný Milan Ďurica z martinského výcvikového práporu, poručík Erik Vozár z trebišovského zmiešaného mechanizovaného práporu, či rotný Pavol Janiga z nitrianskej protiletadlovej raketovej brigády. Mariánska hora priťahuje aj poslucháčku AOS v Liptovskom Mikuláši Ivanu Vihodovú, ktorá bola o pár dní neskôr vyradená ako čerstvá poručíčka. Premiéru v Levoči mal veliteľ michalovského mechanizovaného práporu podplukovník Ľubomír Kochanský, ale aj

Výstup na Mariánsku horu

slobodník Marek Hockicko z hlohovského multifunkčného práporu a rotnajster Ján Koščík z prešovskej mechanizovanej brigády.

Všetci prichádzali na Mariánsku horu s prosbami, starostami i túžbami. Ale najmä, ako hovorí desiatnik Peter Marcinek z michalovského mechanizovaného práporu i vojačka Anežka Žemberová z topolčianskej mechanizovanej brigády, aby načerpali nové duševné sily pre svoju ďalšiu prácu vojenského profesionála a utuženie vojenských rodín.

Rotného Ďuricu so synmi nepradilo od účasti ani nepriaznivé počasie

Kým raketa zasiahne cieľ

Súhra umu a rúk, akú by pri štarte a riadení letov raketoplánov mohli zvidieť napríklad aj v NASA ... Takýto dojem som si odniesol z Viničného. Vojaci tamojšieho technického oddielu protiletadlovej raketovej brigády absolvovali tzv. udržiavací výcvik.

/ Miroslav MINÁR

/ foto Jaroslav ŠALÁT

Potrebný je aj preto, že do jednotky prišli noví vojaci, ktorí s takouto spôsobilosťou ešte nemajú skúsenosti," povedal kapitán Kopera pred tým, než sme spoločne sledovali časť výcviku – zaujatie technického postavenia z pochodu a prípravu protiletadlových rakiet na bojové použitie. Zastupujúci veliteľ technického oddielu môže byť hrdý na vojakov, ktorí v tejto jednotke pôsobia viac rokov. Naspamäť ovládajú činnosť pri rozvíňovaní zložitých pracovísk a poznajú na raketách každý káblík. K skúsenejším vojakom patrí aj čatár Peter Dubay, rodák z dedinky Čeladice pri Nitre. „Na prvý pohľad zloženie rakiet z korby Tatrovky je jednoduchá záležitosť. Ale čo i len menšie škrabnutie a dotyk kontajnera s prekážkou môže spôsobiť vážne poškodenie elektroniky a znefunkčnit raketu“.

Nestalo sa, a tak rakety 3M9M3E mohli o malú chvíľu podstúpiť „oživovacu“ kúru. Technické pracovisko, stan so všetkými komponentmi, bolo však potrebné najskôr postaviť. Norma od zaujatia priestoru až do príchodu prvej rakety je 40 minút. To, čo som však vo Viničnom videl, mi doslova vyrazilo dych. Čakal som, že stan, v ktorom boli tri samostatné pracoviská s potrebnou kabelážou, osvetlením, resp. klimatizáciou a ďalším náradím, povezu do priestoru rozmiestnenia minimálne dve nákladné autá. Mýlil som sa. Všetko toto, vrátane zdrojov a pneumatického kladiva, bolo starostlivo uložené v jednom kontajneri. Od povelu k samotnému hláseniu „hotovo“ uplynulo niečo vyše 18 minút. Bol to naozaj úchvatný koncert. Každý vojak vedel, akú časť konštrukcie má chytiť, ukotviť, kde zatlačiť kotviaci kolík, kde a ako rozložiť časť plachty a časť maskovacej siete, ako rozvinúť káble, svetlá... Jednoducho, títo profesionálni vojaci vo Viničnom sú naozaj dobre zohratá partia. Rovnako ako ďalší špecialisti, ktorí oživovali rakety. „Najskôr sa montujú kormidlá, potom krídla, stabilizátory a ďalšie komponenty," spresňuje nasledujúcu časť prípravy rakety nadporučík Marek Lauro. To všetko pri každej rakete robia vojaci družstva kompletizácie, ktorým velí rotný Norbert Ondriš.

Po tejto mechanickej skrášľovacej kúre raketa ide do poľného laboratória. Je síce stále položená na prepravnom vozíku, ale prepojená rôznymi káblami s centrálnym mozgom tohto technického pracoviska. V špeciálnom vozidle, kde sa v uzavretom priestore nachádza množstvo budíkov, snímačov a meračov, činnosť vojakov a správanie rakiet pozoruje poručík Dušan Timko – veliteľ čaty kontroly a plnenia rakiet. „Chalani v stane robia tlakovanie rakety, inštalujú anténu a my v kabíne sledujeme prenos medzi hlavou a autopilotom. V stane potom ešte monitorujú, či stabilizátory reagujú na cieľ, ktorý je imitovaný pred raketou prídavným zariadením.“

Skúšky a funkčnosť rakety dopadli dobre. Ďalšia skupina má potom na starosti montáž pyropatrónov a rakety sa nakoniec nakladajú na prepravné kontajnery. Tie ich prepravujú do odpalovacích zariadení KUB. Technický oddiel protiletadlovej raketovej brigády vo Viničnom sa môže venovať ďalším raketám.

Body nahradí kreditný systém

/ plk. Štefan FARSKÝ

náčelník odboru logistiky

V minulom čísle sme priniesli informácie o obmedzených možnostiach nákupu materiálu na osobné používanie vo výdajných strediskách naturálneho odievania (VSNO). Ide o produkty, ktoré možno kúpiť vo VSNO za výstrojové body. Systém zabezpečuje Regionálne stredisko naturálneho odievania v Nemšovej.

V tomto roku boli stanovené priority výdaja materiálu na osobné používanie z Multi-funkčných zásobovacích základní. Ide o zabezpečenie vystrojenia novo nastupujúcich PrV, zabezpečenie vystrojenia deklarovaných jednotiek, zabezpečenie doplnenia materiáлом pre novo vytvárané regionálne stredisko naturálneho odievania v Nemšovej – zo zásob materiálu obstaraného v roku 2010 a doplnenie materiáлом na základe mimoriadnej požiadavky útvaru. V súvislosti s tým sa v súčasnosti nevýdával materiál na osobné používanie do VSNO útvarov – najmä pre útvary západoslovenského regiónu. Tieto zásoby sú pripravené na preskladnenie do Regionálneho strediska naturálneho odievania (RSNO) Nemšová. Od 1. júla 2011 sú určené na odpredaj za výstrojové body pre profesionálnych vojakov a vojačky.

Výhody zriadenia RSNO

- plynulé a operatívne zásobenie materiáлом na osobné používanie z centrálneho skladu MLF ZZ ihneď po dodaní tovaru od zmluvného dodávateľa,
- rozšírený rozsah zásob materiálu s veľkým sortimentom,
- zabezpečenie opráv a úprav rovnošiat na mieru podľa požiadaviek PrV od 1. 12. 2011,
- zhotovovanie jednotných menoviek pre PrV od 1. 12. 2011,

- nákup určitých druhov materiálu profesionálnymi vojakmi pred odchodom na plnenie úloh mimo územia SR (misie, zahraničné pracoviská),
- možnosť komplexného vystrojovania novoprijatých profesionálnych vojakov,
- možnosť objednávaní materiálu prostredníctvom intranetu OS SR (po zavedení elektronického objednávaní materiálu),
- možnosť mobilného dopĺňovania materiálu (napr. pri vyvedení vo VWP).

Okrem regionálneho strediska bude možné naďalej odpredávať v útvaroch OS SR súčiastky naturálneho odievania iba v obmedzenom rozsahu výstroje vojaka (poľné rovnosaty a doplnky), z dôvodu operatívnych doplnení v prípade strát, poškodení a plnení neokávaných úloh. Túto úlohu v útvaroch a zariadeniach OS SR budú plniť správcovia skladov (skladníci) bežných potrieb.

Nehody v spoločnosti

/ Miloš ARNOLD, oddelenie protokolu KaMO

Každému z nás sa môže stať nehoda v spoločnosti; nikto nie je dokonalý. Je dobré keď sa usilujeme nehodám v spoločnosti predísť, ako ich potom riešiť. Už pri odchode z domu na nejakú aktivitu je dobré sa v zrkadle pozrieť, či je všetko v poriadku, na svojom mieste, ako napríklad čisté topánky, zapnutý zips na nohaviciach alebo sukni, make-up alebo správne upravený účes.

Každá jedna aktivita ukrýva v sebe množstvo nástrah, a preto je dobré sa vyhýbať takým činnostiam, ktoré by nám mohli spôsobiť problémy, ako napríklad konzumácia jedla postojacky, pohybovanie sa s pohárom v ruke po miestnosti atď. Preto si na tanier naložíme len toľko jedla, aby sme s ním mohli v pohode manipulovať a nemohlo sa nám stať, že nám vypadne z taniera alebo nám padne na oblek alebo kostým. Aj s nakladaním omáčok, majonéz alebo dresingov sme opatrní, dávame si pozor, aby nám neskončili na kravate alebo blúzke. Rovnako tak dávame pozor aj na nápoj v ruke, aby sme seba alebo niekoho neobliali. Niektorým z jedál ako napríklad vyprážaným kúskom mäsa alebo aj špízom, ktoré musíme dať mimo ihly, sa radšej vyhneme, aby sme potom nemuseli riešiť, ako toto jedlo konzumovať jednou rukou. Aj preto, keď máme možnosť organizovať nejaké podujatie a dajú nám na starosť výber jedál, berieme všetky tieto veci do úvahy a vyberieme také, ktoré nebudú našim hosťom komplikovať situáciu pri ich konzumácii. Pri príprave dbáme aj na to, aby sa naši hostia cítili pohodlne a mali možnosť po konzumácii kde odložiť tanier alebo prázdny pohár.

A keď sa nám už podarí nejakú nehodu spôsobiť alebo sa to stane nám samým, neupozorňujeme na to v spoločnosti, ale v tichosti dáme do poriadku všetko, čo sme spôsobili iným alebo sebe, či už výzradaním si čistého obrúška alebo odchodom na toaletu, kde sa pokúsime vodou odstrániť všetko, čo nám zašpinilo odev.

V prípade, že nám niečo spadne na zem, neupozorňujeme na to okolie, ale požiadame personál, aby dal všetko do poriadku. Na každej aktivite sme preto pozorní, aby sme sa cítili v pohode nielen na začiatku, ale aj na konci podujatia.

Protokol (66. časť)

Slovník anglicko slovenský

inevitable - nevyhnutný, neodmysliteľný
highness - vznešenosť, úšľachtilosť, výška (niečoho)
frenzy - ošial, šialenstvo
beatitude - blaženosť
inertia - zotrvačnosť, neschopnosť pohybu, nevládnosť
frigate - fregata
baleful - zlovestný
frolic - poskakovať, šantit
hide - skrýša, úkryt
intelligibility - zrozumiteľnosť, ľahká pochopiteľnosť
highlight - upozorniť, vyzdvihnúť, zvýrazniť
booty - korisť, lup, úlovok
hilarious - bujarý, bujný, roztopašný
inestimably - neoceniteľne
beforehand - vopred, dopredu
momentary - chvilový, letmý, prechodný, krátkodobý
bald - plešivý, holý
insular - obmedzený, úzkoprsý
balmy - mierny, jemný
intend - zamýšľať, chcieť, mať v úmysle, mať plán, chystať, vytvoriť
betray - zradiť, prezradiť
outside - nadmerná veľkosť
serenity - pokoj, vyrovnanosť
integral - neoddeliteľný, neodmysliteľný, pevný,
airbed - nafukovací matrac

Bezpečnosť, alebo prečo to je u nás také zložené

/ kpt. Peter GARAJ

V dnešnom, obširnejšom článku sa [zase raz] zameriame na bezpečnosť globálne, a ako príklad si v globále rozeberieme našu rezortnú dátovú sieť (ďalej len RDS) a vysvetlíme si, prečo je oddelená sieť prínosom pre používateľskú bezpečnosť a prečo je, naopak, „neprijemná“ pre používateľský komfort.

Začnime tou najväčšou verejnou sieťou, teda internetom. Internet je každému známy. Dá sa tam všetko nájsť, každý má svoju stránku, svoje fotky, prípadne svoje e-maily. Pre toto je internet veľmi obľúbený. On-line nakupovanie je pohodlné a lacné, elektronická pošta je omnoho praktickejšia ako papierová a pomocou rôznych sociálnych webov môžeme ukázať svojim známym, ako vyzerá naše dieťa po páde z hoidačky. Existuje však jedna vec, ktorá na internete nie je. Dôveryhodnosť. Ak posielame svoj e-mail babke zo Spiša, našu správu si môže prečítať hocikto. A to doslova. A dokonca keď ho pošleme na babkinu adresu, môže sa stať, že skončí niekde inde. A ten niekto nám môže v babkinom mene aj odpovedať a my sa to nedozvieme. Nie je možnosť overiť to, nevidíme, kto sedí na druhej strane a nevieme skontrolovať, či to je babkino pismo ako v prípade papierovej pošty (aj keď to sa dá napodobiť). Jedinou možnosťou ako overiť, či daný e-mail pri-

šiel naozaj od babky, je vytlačiť si ho, doniesť k nej a ukázať, aby ho skontrolovala. Žiadny iný postup nie je dostatočne bezpečný. Žiadny.

Fotografie. Bežne zverejňujeme rodinné fotky. Našťastie sa väčšina z nás bráni úplnému zverejňovaniu, a tak ich ukazujeme len známym. No ako vieme, že naši známi sú naši známi? Možno účet Jožko Mrkvička nie je ten náš známy, ale nejaký iný Jožko Mrkvička, ktorého si pridáme medzi priateľov a on zrazu vidí všetko, čo zdieľame.

Spomenieme ešte phishing. Rozumie sa nám to, keď sa neznáma stránka javí ako známa stránka. To samo osebe nie je nebezpečné. Nebezpečné to je vtedy, keď sa chceme na nám známu stránku prihlásiť. Napríklad internetbanking je výhodným cieľom phishingu. Náš internetbanking bude na adrese ib.mojabanka.sk. Niekoľko by však mohol urobiť adresu ib.mojabakna.sk. To znamená, že každý, kto urobí v adrese preklep, sa dostane na túto „falošnú“ stránku. Ak sa však na tej falošnej adrese nachádza na prvý pohľad rovnaká stránka, používateľ si to nevšimne a zadá svoj login a heslo do tejto nesprávnej stránky. Koniec. Všetky peniaze sú v rukách niekoho iného a vy si to ani nevšimnete.

A takto by sme mohli pokračovať celý deň. Skúsme

sa pozrieť na tento problém identity z druhej strany. Keď sa nikde neprihlasujeme, a cítime sa preto v bezpečí. Nájdeme si napríklad hudbu, ktorá sa nám páči. Nejaký neznámy server nám ponúkne možnosť si ju stiahnuť a my neodoláme a stiahneme ju. Čo sme to stiahli? Určite je to hudba? Ak si to spustím, nezmaže mi všetky informácie v mojom počítači? Alebo nájde moje e-maily a rozpošle ich na ľubovoľné adresy. Alebo uverejní niekde všetky moje fotky z detstva?

Všetko to zhrniem do jedného problému: identita. Málokedy vieme, odkiaľ idú dáta. Ťažko sa overuje, kde sa prihlasujeme. A nikdy nevieme, či sa náhodou „nepozera“ aj niekto ďalší. Preto sa začali vymýšľať rôzne spôsoby ochrany technických zariadení a informácií, ktoré sú nimi spracúvané. Tie jednoduché máme doma. Prípadne na mobilnom zariadení. Tie lepšie majú banky. Ukladá im to zákon (konkrétne § 40 zákona č. 483 z roku 2001, aj keď banky sa skôr opierajú o § 10 zákona č. 428 z roku 2002). No tie najlepšie ochrany majú nadnárodné organizácie, prípadne štátne inštitúcie s osobitným určením.

Domáce a bankové typy ochrán preskočíme a zastavíme sa pri ochrane našej RDS. Naša RDS je úplne oddelená od ostatných sietí vrátane internetu. Brané úplne technicky, aj internet a e-mailová komunikácia sú urobené tak, aby boli funkčné, aj keď sú oddelené od internetu. Výhodou je, že všetko čo v našej sieti máme, je oddelené od zvyšku sveta a nič „zlé“ sa k nám nedostane. Teda, po sieti. Máme ešte diskety, USB kľúče a CD/DVD nosiče. Najmä cez USB kľúče sa dokáže vírus, či iný škodlivý softvér dostať do počítača a škodiť bez toho, aby si to používateľ všimol. Riešením je zablokovanie USB a CD/DVD zariadení, aj keď u nás to

má aj iné dôvody. Takisto je na každej pracovnej stanici inštalovaný balík samostatných ochranných prvkov, ktoré majú za úlohu brániť sieť ako takú. Ak sa vo vašom počítači zistí škodlivý softvér, váš počítač o tom informuje správne miesta a odpojí sa od siete. Preto sa niektoré z našich pracovných staníc javia trochu pomalšie.

Rovnako celá komunikácia von aj dnu je striktné kontrolovaná (hovoríme o e-mailoch aj webových stránkach) a všetko, čo by mohlo byť potenciálne nebezpečné, je odstránené alebo znefunkčnené. To sa týka vykonávateľného kódu aj textových skriptov. Preto sa k nám niekedy nedá dostať to, čo by sme chceli, a preto sa niektoré stránky nezobrazujú správne.

Takže máme oddelenú sieť, ktorá má zabezpečené všetky vstupy. Naozaj všetky? Čo ak si niekto donesie škodlivý počítač z domu a pripojí si ho do našej siete? Nič. Táto ochrana je už dávno nasadená a zabraňuje, aby sa niekto nepozorovane pripojil do našej siete. Či už niekde v budove, alebo niekde v poli.

Ešte si vysvetlíme jednu zaujímavú technológiu, ktorá nám pomáha pri zabezpečení a ochrane RDS. VPN. Virtuálna privátna sieť. VPN je spôsob, ako spojiť dve časti jednej siete bezpečne cez nebezpečné prostredie. Inými slovami, VPN je spôsob, ako cez internet prenášať informácie bez toho, aby to niekto ďalší mohol využiť či zneužiť. VPN používa väčšinou asymetrické šifrovanie, ktoré používa dve heslá. Jedno na zašifrovanie a

jedno na rozšifrovanie. Tieto dve heslá sú matematicky prepojené a nie je možné z jedného zistiť to druhé, ani ich matematicky „nájsť“ v prenášanej informácii. Takže aby sa nepovolaná osoba dostala k informáciám, musela by získať oba kľúče oboch strán. Z praxe však vieme, že je ľahšie preniknúť do siete iným spôsobom, ako pokúšať sa narušiť ochranu VPN.

Takto chránená sieť nám dáva záruku bezpečnosti, dostupnosti a identity. Bezpečnosť znamená, že naše informácie sa nedostanú do nepovolaných rúk. Dostupnosť nám zaručuje, že naša sieť nebude v dôsledku nejakého škodlivého kódu nefunkčná. A identita nám zaručí, že to, čo vidíme, je to, čo niekto chcel, aby sme videli. Nezmenené a úplné.

OBRANA 7-8 / JÚL-AUGUST 2011

Brusel a Konštantínopol

/ pplk. PaedDr. ThDr. Stanislav ŠVERHA, PhD.

dekan AOS Liptovský Mikuláš

Vojak [a vojenský duchovný rovnako] nemá ľahšie a oddychové obdobia. Teda ani toto tzv. prázdninové. Vždy a naplno si plní svoje vážne povinnosti. No, pravdupovediac, usiluje sa o to. Niekedy sa často hovorilo o povinnostiach pri obrane svojej vlasti. Bolo to logické a jasné. Dnes sa nám (teda aspoň mne) akosi nedarí tak priamo vyjadriť z obrany čoho a koho vyplývajú naše povinnosti.

Pokúsím sa to vysvetliť. Najprv by som chcel oceňiť skvelú aktivitu, ktorá sa nie tak dávno konala v Maďarsku (predpokladám, že aj hrdý Slovák môže oceniť pozitíva v susednom, komorne priateľstvom, štáte a nebude označený za zapredanca. Ten istý postoj sa očakáva od susedov smerom k hrdému Slovákov).

Takže. V Maďarsku sa konala kampaň na ochranu života. Jej súčasťou boli aj plagáty s fotografiou niekoľkomesačného dieťaťa v lone matky. Dietatu sa pripisoval tento text: „Dobre, chápem, že nie ste pripravení ma prijať, ale premyslite si to dvakrát a dajte ma adoptívnym službám. Dovoľte mi žiť.“ V Maďarsku, podobne ako v iných európskych krajinách, čakajú na adopciu tisícky manželstiev. Asi 80 percent výdavkov na kampaň tvorili fondy z programu Európskej únie Progress. Akcia však vyvolala u brusselských úradníkov ozajstný hnev. Maďarskej vláde prikázali okamžite ukončiť kampaň. Európska komisia pre spravodlivosť vyhlásila, že projekt je v „rozpore s európskymi hodnotami“.

A tu kdesi je problém. Aké sú vlastne európske hodnoty? Ak medzi ne nepatrí hodnota z maďarských plagátov, ak nám v Bruseli odhlasujú iné alternatívne hodnoty, čím bude vojak motivovaný plniť si svoje povinnosti? Bude to ešte stále láska k vlasti (k EÚ?), k národu, k spravodlivosti a pravde, alebo len pragmatická láska k peniazom? A čo v prípade, keď iné spoločenstvo ponúkne iné hodnoty a viac peňazi?

Dňa 28. mája 1453 sa v Konštantínopole zhromažďilo všetko obyvateľstvo mesta. Na veľkej procesii sa zúčastnil aj sám cisár. Predniesol poslednú reč, v ktorej povzbudzoval svojich spolumojovníkov k statočnosti. Všetkých spojilo veľké spoločné nešťastie. Pred mestom stáli Turci. Pravoslávni a katolícki obyvatelia Konštantínopolu, Gréci, Taliani, Katalánci a ďalší našli k sebe cestu v spoločnom obrade. Bol to jediný raz, keď v závere dejín Byzancie bolo možné hovoriť o zjednotení konštantínopolskej a latinskej cirkvi. Bolo však neskoro. Na druhý deň bolo mesto dobyté a podľa vtedajšieho zvyku tri dni drancované.

Možno je najvyšší čas, aby sa Európania zjednotili na normálnych a skutočných hodnotách. Potrebujú to aj európski vojaci. Od vojakov sa očakávajú veľké, aj absolútne obete. Majú však sväté právo, aby to dialo len v súvislostiach s pravdivými hodnotami a legitímnymi aktivitami.

Bojový stres (3. časť)

/ kpt. Michaela ŠTAMMOVÁ

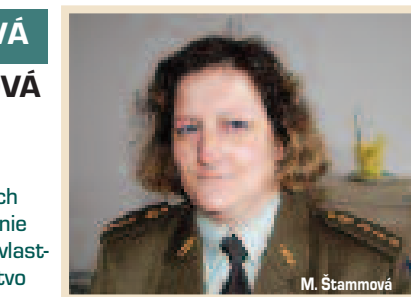
/ foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

- Úvodom krátke zhrnutie predchádzajúcich príspevkov. Bojový stres je dôsledkom takých stresorov ako sú úmrtie alebo vážne zranenie príslušníkov jednotky, intenzívne ohrozenie vlastného života alebo zdravia, prípadne svedectvo utrpenia civilistov.

Môže mať rôzne príznaky, z ktorých niektoré dokáže identifikovať len zasiahnutý vojak, ale niektoré môže postrehnúť aj jeho okolie. Všeobecne možno povedať, že akékoľvek významné zmeny správania sú signálom pre nadriadeného, aby zasiahol.

V predchádzajúcom príspevku sme hovorili o tom, že v takejto situácii je užitočné vytvoriť priestor na obnovenie síl (oddych, stravovanie, pitný režim, hygienu) a pomocou rozhovoru vytvoriť priestor na obnovenie sebadôvery a ventilovanie emócií. Zabezpečiť obnovu síl pravdepodobne nebude pre nadriadeného predstavovať vážnejší problém. Inak to však môže byť v súvislosti so spomínanými rozhovormi. Niekedy predpokladáme, že je vhodné nechať človeka na pokoji, aby sa so svojimi problémami vyrovnal sám, niekedy sa obávame, aby sme sa svojím záujmom zasiahnutého nedotkli. To, že takéto obavy sú zbytočné, snáď pomôže pochopiť nasledujúca skúsenosť asi každého z nás: vždy, keď sme na pracovisku zažívali významné zmeny a ťažkosti, mali sme tendenciu o nich vo zvýšenej miere diskutovať s kolegami. Takéto diskusie nám pomáhali vyrovnáť sa s ťažkosťami aj v prípade, že na faktický stav veci nemali žiadny vplyv.

Pri našej intervencii sa môžeme stretnúť s rôznymi reakciami zasiahnutého, ako napr. po-

pieranie ťažkostí, hnev, prípadne ťažkosti môžu byť pripustené, ale pomoc odmietaná. Takéto reakcie bývajú spôsobené tým, že zasiahnutý sa cíti zaháňbený alebo má pocit, že mu aj tak nikto nemôže porozumieť a pomôcť. Tiež môže pociťovať vinu za to, že nemá pod kontrolou sám seba a nechce, aby na jeho „zlyhanie“ bola upriamená pozornosť.

V takýchto prípadoch je potrebné zdôrazniť, že za vašou intervenciou je len snaha pomôcť včas riešiť ťažkosti, skôr ako sa vymknú z pod kontroly a tiež pred tým, ako by mohli mať negatívny vplyv na pracovný výkon zasiahnutého a tým aj na výkon celej jednotky. Aby ste mu umožnili akceptovať vašu pomoc, musí mať dôveru v to, že váš záujem pomôcť je naozaj úprimný. Takýto pocit dôvery podporíte aktívnym načúvaním.

Čo určite vhodné nie je?

- znižovať význam ťažkostí alebo nebrať ich vážne,
- zveličovať ťažkosti,
- dávať zjednodušujúce rady (stačí, aby si prestal ..., mal by si ...),
- rozširovať zbytočné problémy zasiahnutého a vytvárať z nich zdroj ohovárania,
- ignorovať problémy a dúfať, že prejdú samé od seba.

Vojaci na Branči

/ Jaroslav BALOCKÝ

riaditeľ Úradu EPS
v OS SR

Pod hradom Branč sa piateho júla zišlo niekoľko desiatok tisíc veriacich zo západného Slovenska. Už tradične sa tu konali slávnostné služby Božie pri príležitosti spomienky na vierozvestov, solúnskych bratov Cyrila a Metoda, majstra Jána Husa a protestantských martýrov väznených za čias protireformácie v útrobach hradu. Na tejto slávnosti už tradične nechýbajú ani zástupcovia ozbrojených síl. Sú to najmä členovia Klubu vojenských veteránov Trenčín, Zväzu protifašistických bojovníkov Trenčín a Úradu ekumenickej pastoračnej služby v OS SR. Nechýbali ani príslušníci čestnej stráže OS SR. Slávnostným kazateľom bol biskup Východného dištriktu ECAV na Slovensku Mgr. Slavomír Sabol. Vyzval prítomných aby sa neskrývali iba za nálepku kresťanstva, ale aby svoju kresťanskú vieru aktívne dokazovali.

Riaditeľ Úradu EPS v OS SR Jaroslav Balocký v príhovore hosti vysoko ocenil účasť na slávnosti teraz už 91 - ročného člena Klubu vojenských veteránov Ludovíta Kaliského. Na spiatkovej ceste sa účastníci zastavili na myjavskej fare. Farár Mgr. Samuel Myšiak PhD ich oboznámil so životom a dielom superintendenta Daniela Krmána, ktorý pôsobil na myjavskej fare. Priblížil aj históriu pomníka generála Milana Rastislava Štefánika ktorý stojí pred kostolom.

Závideniahodné spôsobilosti

Rozsah pracovných teplôt: -25°C (98 % vlhkosť vzduchu)
až 30°C (80 % vlhkosť vzduchu),
príp. 40°C (20 % vlhkosť vzduchu)
Obsluha: 6 osôb / 12 hod. prac. zmenu (12 osôb)
Výkon (hodinový): 200 kg chleba
Výkon (denný): 4 800 kg chleba

/ Miroslav MINÁR

- Ničivé búrky, rozvodnené potôčiky a rieky, masívne zosuvy pôdy. To je realita všedných dní na Slovensku v ostatných rokoch. Povodne aj v roku 2011 odrezávali od okolitého sveta niektoré obce a osady. Prvú základnú pomoc poskytujú občanom prevažne ženy.

Ozbrojené sily SR sú pripravené aj na zvládnutie krízovejších situácií. Vedia totiž veľmi rýchlo pripraviť a dodať ľuďom upravenú vodu a čerstvý chrumkavý chleba.

Túto spôsobilosť si pred niekoľkými dňami precvičovali príslušníci multifunkčného práporu Hlohovec.

Výcvikový priestor Tepličky medzi Hlohovcom a Radošinou predstavoval oblasť, ktorá po nedávnej ničivej povodni odrezala od okolitého sveta desiatky ľudí. Sem pomocou súprav PTS-10I prepravili špeciálne kontajnery, ktoré vo svojich útroboch skrývali poľnú pekáreň a úpravňu vody. „Naša poľná pekáreň dokáže po rozvinutí do dvoch hodín upiecť prvých 110 šesťstogramových bochníkov. V nepretržitej dvanásťhodinovej prevádzke je to až 1 500 kusov“, privítal ma v poľnej pekární rotný Marek Vražba, vedúci družstva poľných pekárň.

Slovensko výnimočnú pekáreň zdedilo po rozdelení federálnej armády. Súpravu tvorí štvorica kontajnerov ISO-1C so zabudovaným technologickým zariadením. Ide o sklad múky, prípravňu, samotnú pec a sklad upečeného chleba. K tomu, samozrejme, treba prirátat kontajnery na odpad, pitnú vodu a samostatný energetický blok. Tento systém umožňuje nielen rýchle rozvinutie, ale aj okamžité naloženie pekárne na prepravníky a presun na ďalšie ohrozené miesto. Výnimočnosťou tohto zariadenia je aj to, že technologický priestor je chránený proti zamoreniu rádioaktívnymi a otravnými látkami.

„Pravidelne sme v kontakte s našimi partnermi v NATO. Napríklad Belgičania, ktorí nás pred niekoľkými dňami navštívili, oceňovali túto našu spôsobilosť, ktorá v NATO nemá obdobu“, povedal už pri ochutnávke voňavého chlebaka čerstvý veliteľ hlohovského multifunkčného práporu podplukovník Adrián Melega.

Ďalšou dôležitou komoditou v ohrozených oblastiach je čistá a hygienicky zdravá voda. Studne a zdroje pitnej vody sú po záplavách značne kontaminované, cisterny s pitnou vodou sa do zaplavených lokalít v prvých hodinách nedostanú. Úpravňa vody, ktorú majú v Hlohovci však áno. Ide o zložitú súpravu čerpadiel, hadíc, filtrov, zásobníkov a všeličoho iného. Vyzná sa v tom rotný Marek Miedzga, veliteľ úpravy a distribúcie vody. Spolu sme s ním zašli k zdroju vody. Nuž, skôr by som povedal, že k takej žabacej kaluži, занесе nej zelenými listami. A práve túto „vodu“ čerpadlami prepravili do úpravne. Po základnom prečistení cez vstupný filter sa dostala do zariadenia BASIC 1000, potom prešla cez antracito-silicité filtre, ďalšie potrubia a filtre až po trubice s infračerveným žiarením, ktoré dokonali dielo, keď zničili aj tie posledné mikróby. Voda potom smerovala do zásobníka s obsahom 3 000 litrov. Deciliter takto upravenej vody sa dostal aj do mojich úst. No a prežil som, keďže som sa dostal k napísaniu týchto riadkov. Úpravňa vody dokáže za hodinu upraviť 700 litrov slanej vody, 1000 litrov poloslanej a 1 200 litrov sladkej vody.

A keby ste chceli upiecť 110 bochníkov chrumkavého vojenského chleba, potrebujete na to: 31 kg pšeničnej múky, 13 kg ražnej múky, 900 g kvasníc, 1 kg soli, 17 balíkov rascy celej, 0,66 kg sušeného chlebového kvasu, 0,22 kg stabilizátoru a 25 litrov vody. K tomu, samozrejme, zariadenie poľnej pekárne. O také dve hodiny si môžete zaželať už iba dobrú chuť.

/ Doc. PhDr. Jozef BYSTRICKÝ, CSc.

Vojenský historický ústav

Slovenské národné povstanie bolo súčasťou ozbrojených vystúpení protifašistických síl krajín okupovaných nacistickým Nemeckom alebo s ním spolupracujúcich, ktoré sa začali po dosiahnutí prelomu v priebehu 2. svetovej vojny víťazstvami armád protifašistickej koalície pri Stalingrade, v severnej Afrike a Kursku.

SNP – súčasť európskeho ozbrojeného hnutia odporu

Príčiny ich vzniku spočívali predovšetkým v úsilí pomôcť vlastnými silami k urýchleniu porážky štátov fašistického bloku, k zmiatnutiu kolaborantských režimov a oslobodeniu. Pokusy odpútať sa od nacistického Nemecka a prechod na stranu víťaziacej protifašistickej koalície sa dokonca objavovali aj u časti politických a vojenských špičiek štátov spojenecky s ním zviazaných. Už pred koncom júla 1943 štátny prevrat v Taliansku viedol k pádu Mussoliniho fašistického režimu, k vytvoreniu vlády na čele s maršalom Badogliom, ktorá 3. septembra 1943 uzatvorila prímerie so Spojenými štátmi americkými a Veľkou Britániou, a ku kapitulácii Talianska 8. septembra 1943. 9. septembra vypuklo povstanie v Ríme, nemecké vojská okupovali strednú a severnú časť Talianska a v dňoch 27. – 30. 9. 1943 sa uskutočnilo povstanie v Neapole. 23. septembra 1943 vypuklo protifašistické povstanie na Korzike. V rokoch 1943 – 1944 partizánska oslobodzovacia vojna v Juho-slávii prerástla do vytlačania nemeckých okupačných vojsk z krajiny. O prímerie, respektíve prechod do protifašistickej koalície, sa pokúšali v Maďarsku, Bulharsku i vo Fínsku. V Maďarsku proti takýmto snahám Nemecko zasiahlo dvakrát – okupáciou krajiny v marci 1944 a nastolením režimu F. Szálasiho v októbri 1944, keď admirál Horthy v rozhlasovom prejave oznámil rozhodnutie o vystúpení Maďarska z vojny a vyzval armádu, aby prestala bojovať. Z predstaviteľov Slovenskej republiky jediným, kto sa chcel pokúsiť o prechod medzi štáty protifašistickej koalície, bol minister národnej obrany gen. Ferdinand Čatloš s jeho neuskutočneným plánom vojenského prevratu.

Európske hnutie odporu

K rozsiahlej aktivizácii síl európskeho hnutia odporu, ktorá postupne vyústila do výrazného rozmachu partizánskeho hnutia a vzniku ozbrojených povstaní, došlo v lete 1944 v súvislosti s vylodením vojsk západných Spojencov v Normandii a ich nasledujúcim útokom v severozápadnom Francúzsku, víťazstvom Červenej armády v Bielorusku a na Ukrajine a postupom vojsk západných Spojencov v strednom Taliansku. Vlnu ozbrojených protifašistických povstaní, zdvihajúcu sa od leta 1944, začalo povstanie vo Varšave dňa 1.

augusta. Skončilo sa 2. októbra 1944 vyhlásením prímeria a kapituláciou povstaleckých síl, ktorá vstúpila do platnosti ráno 3. októbra. Dňa 13. augusta 1944 s pomocou talianskych partizánov bola oslobodená Florencia. Od 19. do 25. augusta 1944 prebiehalo povstanie v hlavnom meste Francúzska – v Paríži. 23. augusta vypuklo protifašistické povstanie v Rumunsku, v dôsledku ktorého Rumunsko vystúpilo z vojny po boku nacistického Nemecka a vstúpilo do vojny proti nemu. Do konca septembra 1944 ozbrojené sily francúzskeho hnutia odporu spájaním miestnych povstaní oslobodili alebo uľahčili oslobodenie Marseille, Toulonu, Bordeaux, Lyonu, Nancy, ako aj ďalších oblastí, miest a obcí Francúzska. Do bojov pri oslobodzovaní svojich miest od 3. do 9. septembra 1944 aktívne zasiahli belgickí vlastenci. K ich najvýznamnejším ozbrojeným vystúpeniam patrili povstania v Antverpách, Bruseli a v okolí Lutychu. Dňa 9. septembra vypuklo povstanie v Bulharsku, ktoré vyhlásilo vojnu Nemecku a bulharská armáda od 10. septembra začala bojové akcie proti jeho vojskám. Po Rumunsku a Bulharsku prešlo na stranu protifašistickej koalície aj Fínsko, ktoré 15. septembra 1944 vyhlásilo vojnu Nemecku. Grécki vlastenci 12. októbra oslobodili Atény a Pireus a 30. októbra Solún. Ozbrojené povstania v oblastiach juhoslovanských miest Lublana, Záhreb, Zadar, Sarajevo, Split, Mostar, Skopje a iných vyvrcholili 20. októbra oslobodením Belehradu vojskami Národnooslobodzovacej armády Juho-slávie a Červenej armády. 17. novembra 1944 Národnooslobodzovacia armáda Albánska oslobodila hlavné mesto Tiranu. 19. apríla 1945 talianski vlastenci oslobodili Bolognu, a pred koncom apríla severné Taliansko zasiahla záverečná vlna protifašistických povstaní. Od 24. apríla ich viedli miestni partizáni na pomoc anglo-americkým vojskám v mestách Janov, Miláno, Turín, Benátky a Padova. Hlavné priestory bojovej činnosti sa nachádzali v okolí Verony, Trenta, Brescie, Novary a v horskom pásme pri hraniciach s Rakúskom. Protifašistického povstania v severnom Taliansku sa po boku talianskych antifašistov aktívne zúčastnili aj mnohí príslušníci slovenskej 2. technickej divízie, ktorá sa v tom čase premenovala na 1. československú divíziu v Taliansku. V posledných dňoch 2. svetovej vojny v európskom priestore vojnovej činnosti, od 1. do 9. mája, prebiehalo viacero miestnych ozbrojených povstaní v Čechách a na Morave vrátane hlavného mesta

Prahy (5. – 9. 5. 1945). Súčasťou tejto vlny protifašistických povstaní bolo aj povstanie, ktoré prepuklo 29. augusta 1944 na území formálne samostatného slovenského štátu, spojencov nacistického Nemecka, ktorý sa politicky i vojensky po jeho boku aktívne zúčastňoval na vojne od jej prvého dňa – 1. septembra 1939.

Ozbrojené vystúpenie

Vypuknutie Slovenského národného povstania bolo následnou reakciou povstaleckého vojenského vedenia na vstup nemeckých okupačných jednotiek z územia Protektorátu Čechy a Morava do priestoru Žiliny, kde sa im ako prví na odpor postavili príslušníci tamtojšej vojenskej posádky. Stalo sa tak v situácii, keď línia východného frontu bola v priestore severne od Duklianskeho a Lupkovského priesmyku od slovensko-poľskej hranice vzdialená približne 30 až 40 km a od centra Povstania, Banskej Bystrice, viac ako 200 km. V proklamácii povstaleckého vojenského vedenia, vysielanej rozhlasovou stanicou v Banskej Bystrici 30. augusta 1944, bola podstata tohto ozbrojeného vystúpenia obsiahnutá vo výzve: „Vojaci, postavte sa na odpor nemeckým obsadzovacím vojskám, bojujte tvrdo a neúprosne proti votrelcom... V tomto boji za vlasť a za slobodu národa podporujú nás mohutné a na všetkých frontoch víťaziace spojenecké armády.“ Slovenská národná rada, ktorá na oslobodenom povstaleckom území prevzala zákonodarnú a výkonnú moc, vo svojej deklarácii z 1. septembra 1944 vyhlásila, že „slovenský národ manifestačne pripojuje sa k spojeneckým národom, ktoré svojím bojom a veľkými obetami zabezpečujú slobodný a demokratický život národom celého sveta, a tak i nášmu malému národu. Všetkými silami chceme prispieť k rýchlemu skončeniu tohto zápasu o slobodu.“

Vznikom Slovenského národného povstania sa rozpadla armáda slovenského štátu a formovali sa povstalecké ozbrojené sily, reprezentované 1. československou armádou na Slovensku a partizánmi. Československá exilová vláda v Londýne ich 2. septembra 1944 vyhlásila za súčasť československého vojska, mocnosti protifašistickej koalície im postupne priznali štatút partnera vedúceho vojnu spoločne so spojeneckými vojskami, a na povstalecké územie vyslali svoje misie. Základom povstaleckej 1. čs. armády na Slovensku, hlavnej ozbrojenej sily Povstania, sa stali jednotky slovenskej armády, ktoré prešli na povstaleckú stranu. Nedokončené vojenské prípravy na ozbrojené protifašistické vystúpenie, spolu s ďalšími príčinami, spôsobili zlyhanie viacerých vojenských posádok, najmä na západnom Slovensku. To spolu s rýchlym odzbrojením útvarov a jednotiek slovenskej armády na východnom Slovensku nemeckým vojskom spôsobilo, že na začiatku septembra povstalecké vojenské velenie disponovalo len s 18 000 vojakmi a dôstojníkmi. Ich počet sa zvýšil uskutočnením dvoch mobilizácií. Po prvej z nich, ktorá sa začala 5. septembra, narástol na takmer 47 000. Po druhej mobilizácii z 26. septembra, nastupe nováčikov (9. 10. 1944), prilete 1. čs. stíhacieho leteckého pluku a presune 2. čs. paradesantnej brigády v ZSSR na povstalecké územie, sa počet príslušníkov 1. čs. armády na Slovensku zvýšil na vyše 60 000. Vzhľadom na nedostatok zbraní však vyzbrojené mohli byť približne len tri štvrtiny z nich. Na obrane povstaleckého územia, ktoré na začiatku septembra malo rozlohu vyše 20 000 km² (53 % územia vtedajšej Slovenskej republiky s 1 700 000 obyvateľmi), sa podieľalo aj približne 12 000 partizánov. Ďalších takmer 5 500 partizánov pôsobilo v tyle nemeckých okupačných vojsk.

Tvrdé boje

Napriek nedostatkom vo velení, výzbroji, výcviku vojakov a partizánov či v súčinnosti vojenských a partizánskych jednotiek, ktoré znižovali bojaschopnosť povstaleckých ozbrojených síl, tie pri obrane povstaleckého územia dokázali vzdorovať nemeckým vojskám dva mesiace. Treba zdôrazniť, že to boli schopné v podmienkach úplného obklúčenia, v relatívne hlbokom tyle nemeckých frontových vojsk, aj vďaka odhodlanosti a pracovnému vypätiu obyvateľstva v zázemí povstaleckých frontov. Významnú úlohu pritom zohrala tak tiež vonkajšia pomoc. Jej zabezpečovanie realizovala predovšetkým československá exilová vláda v Londýne a jej vojenské orgány. Na základe ich žiadostí uskutočnila Červená armáda Karpatsko-dukliansku operáciu, ktorá sa stala súčasťou Východokarpatskej operácie vojsk 38. armády 1. ukrajinského frontu a vojsk 4. ukrajinského frontu, prebiehajúcej na fronte širokom približne 400 km od 8. septembra do 28. októbra 1944. Napriek tomu, že Karpatsko-duklianska operácia nespĺňala jej pôvodný zámer, to znamená rýchlo preniknúť na Slovensko a spojiť sa s povstaleckými silami, odpútaním časti nemeckých vojsk nasadených proti Povstaniu pomohla stabilizácii východných oblastí povstaleckého frontu. Nezanedbateľnou podporou pre povstalcov bola zahraničná materiálna pomoc, a to aj napriek tomu, že jej rozsah nemohol zásadným spôsobom odstrániť nedostatky vo výzbroji jednotiek. Sovietske letectvo dopravilo na povstalecké územie vyše 639 ton vojenského materiálu, letectvo Spojených štátov amerických asi 24 ton vojenského materiálu a letectvo Veľkej Británie asi 1 650 kilogramov zdravotníckeho a spojovacieho materiálu. Popri materiálnych dodávkach sovietske letectvo dopravilo na povstalecké územie vyše 2 000 osôb – z toho 1 928 príslušníkov 2. čs. paradesantnej brigády s výzbrojou, zabezpečilo prilet a operačnú činnosť 1. čs. stíhacieho leteckého pluku a do nemocníc Červenej armády odviezlo vyše 700 ranených povstaleckých bojovníkov.

Organizovaný odpor pri obrane zvyšku povstaleckého územia sa skončil po odchode politického vedenia Povstania a velenia 1. čs. armády na Slovensku z Banskej Bystrice na Donovaly, kde v noci na 28. októbra 1944 gen. R. Viest vydal rozkaz o prechode vojen-

ských jednotiek na partizánsky spôsob boja. Dvojmesačné udržanie povstaleckého územia v otvorenom boji s nemeckými okupačnými vojskami, rozsah, dĺžka trvania, vojenský význam a počet účastníkov Povstania vzhľadom na celkový počet obyvateľstva krajiny opodstatnene zaraďujú Slovenské národné povstanie, napriek vojenskej porážke, ktorú utrpelo na konci októbra 1944, k najvýznamnejším ozbrojeným protifašistickým ozbrojeným vystúpeniam európskeho hnutia odporu v rokoch 2. svetovej vojny. Aj preto sa stalo zdrojom nielen našej národnej hrdosti, ale aj štátnych a vojenských tradícií.

Objektívom našich reportérov

Stredoškolská mládež o armáde

/ Karol ČUKAN

Aj napriek tomu, že naše ozbrojené sily sú počtom nevelké a počet nových vojakov regrutovaných v poslednom období do ozbrojených síl je limitovaný, vedenie ministerstva obrany a velenie ozbrojených síl sa pravidelne zaujímajú o to, aké sú regrutačné zdroje pre armádu, či je dostatočne veľký rezervár záujemcov o službu v armáde, z ktorého v prípade potreby môžu naše ozbrojené sily čerpať.

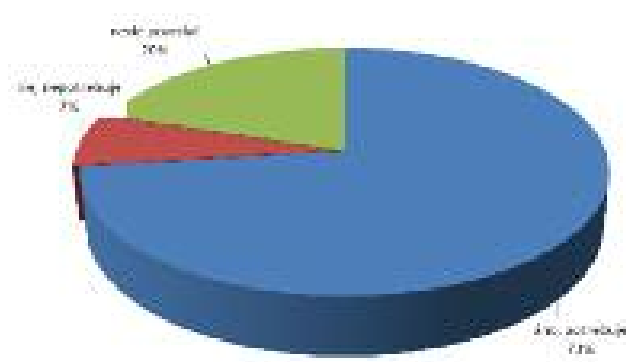
S cieľom získať takúto informáciu, s ambíciou zmapovať záujem mladých o prácu v ozbrojených silách, ale aj s cieľom poznať ich názory na otázky súvisiace so zabezpečením obrany Slovenska, realizovali sociológovia z kancelárie ministra obrany v apríli a máji 2011 sociologický výskum medzi študentmi maturitných ročníkov stredných odborných škôl a gymnázií. Tento výskum sa realizoval aj za pomoci a v úzkej spolupráci s pracovníkmi skupín doplňovania Odboru riadenia štátnej správy MO SR, ktorí navštívili vybrané školy a vykonali dotazníkový výskum v maturitných triedach navštevovaných škôl.

Výskum síce ani zďaleka neobsiahol všetkých tohtoročných maturantov, ale fakt, že boli oslovení študenti štyridsiatich stredných škôl na celom území Slovenska, je príznakom vysokej miery dôveryhodnosti získaných údajov. Prvé zaujímavé zistenia z tohto výskumu sme sa rozhodli priblížiť aj čitateľom Obrany.

Potrebuje Slovensko v súčasnosti armádu? Tak bola položená jedna z úvodných otázok výskumu. Zo spracovaných odpovedí stredoškolákov vyplýva pomerne jednoznačný záver, že mladí ľudia, ak by sme chceli byť presnejší, oslovená skupina mládeže, uznávajú legitimitu existencie armády v podmienkach Slovenskej republiky. Až 74 % z našich respondentov odpovedalo na otázku, či Slovensko potrebuje armádu, kladne. Takých, ktorí by armáde upierali nárok na existenciu a myslia si, že je pre Slovensko nepotrebná, je v tejto skupine mládeže veľmi málo. Podiel tých, ktorí odmietajú existenciu armády, tvorí len 7 % z opýtaných. Ostaní oslovení študenti uviedli neurčitú odpoveď – „neviem“.

Vo výskume sme zisťovali aj to, aké sú z pohľadu mladých argumenty zdôvodňujúce potrebu armády. Z argumentov zdôvodňujúcich existenciu našej armády - Ozbrojených síl SR, sa na prvom mieste ocitla skutočnosť, že ozbrojené sily pomáhajú občanom pri živelných pohromách a ekologických katastrofách, ako druhý argument zdôvodňujúci nevyhnutnosť existencie ozbrojených síl vybrali respondenti výskumu fakt, že „OS SR zaručujú obranu a suverenitu územia SR“ a na tretie miesto zaradili maturanti to, že „naša armáda pomáha brániť mier vo svete“.

Názor stredoškolákov na to, či potrebuje Slovensko armádu

Stredoškoláci sa tiež zaujímali o to, či by sa chceli stať vojakmi. Zisťovali sme, či majú záujem o vojenskú kariéru. Zaujímavosťou je, že väčšina mladých ľudí má záujem o vojenskú kariéru, čo je pozitívny signál pre budúcu armádu.

Študenti stredných škôl nielenže považujú existenciu armády pre Slovensko za potrebnú, ale vysoko si vážia aj povolanie profesionálneho vojaka, až 68 % z oslovených maturantov sa domnieva, že povolanie profesionálneho vojaka je atraktívne.

Výskum priniesol mnoho ďalších zaujímavých poznatkov o názoroch tejto skupiny mládeže, ktorú možno považovať za hlavný regrutačný zdroj pre naše ozbrojené sily. Sú to poznatky, ktoré budeme ďalej analyzovať a ktoré budú, veríme, cenným zdrojom informácií nielen pre čitateľov Obrany, ale aj príslušných odborníkov zaoberajúcich sa personálnym rozvojom našich ozbrojených síl.

Konflikty, ohrozenia a vojenské doktríny

/ Dr. Jaroslav NIŽŇANSKÝ, PhD.

V dňoch 24. – 25. mája 2011 sa v súlade s ustanoveniami Viedenského dokumentu 1999 uskutočnil vo Viedni Seminár OBSE k vojenským doktrínam (OSCE High-Level Seminar on Military Doctrine – HLMD). Viac ako 300 účastníkom – vysokým predstaviteľom generálnych štábov ozbrojených síl, vysoko postaveným štátnym úradníkmi, diplomatom a akademikom z 56 krajín OBSE, 12 partnerských krajín a medzinárodných organizácií – poskytol možnosť prediskutovať zmeny vo vojenských doktrínach a ich vplyv na ozbrojené sily a ich štruktúry v kontexte vzniku nových hrozieb, implikácií nových technológií a meniaceho sa charakteru konfliktov od roku 2006, keď sa konal posledný HLMD (OBSE organizuje tento typ seminára periodicky raz za 5 rokov). Štvorčlennú delegáciu SR viedol genmjr. Ing. Peter Vojtek (veliteľ SvP OS SR). Seminár potvrdil, že vojenský dialóg a transparentnosť nadalej zostávajú kľúčovými faktormi pre spoločné bezpečnostné ciele OBSE, ktoré prostredníctvom výmeny skúseností pomáhajú budovať nielen doktrínalnu, ale aj praktickú interoperabilitu medzi vojenskými a nevojenskými akťermi v rámci OBSE a ktoré treba naďalej posilňovať. Na súčasné a budúce konflikty budú mať vplyv globalizácia, klimatické zmeny (budú jedným z hlavných faktorov zmeny bezpečnostného prostredia a nedajú sa nijako eliminovať), globálna nerovnováha (osobná sloboda a bohatstvo, zdroje, nerastné bohatstvo), nové technológie a výdobytky techniky. Účastníci zdôraznili, že aplikácie technologického pokroku sa výrazne prejavujú vo vojenskej oblasti, pričom najväčší pokrok nedosahujú armády, ale civilné firmy a armáda si ponecháva kľúčové vojenské aplikácie, ktoré sú podstatné pre bezpečnosť a ktorých presun do nesprávnych rúk (ako nešťatní aktéri, teroristi) by mohol byť nebezpečný. Prítom technologická prevaha neznamená, že sa úplne eliminuje určitá nevypočítateľnosť bojovej činnosti. Technológie môžu zlepšiť schopnosti vojakov, ale nemôžu ich nahradiť. Treba byť zároveň pripravení nielen na vysoko, ale aj menej technologicky náročné zbrane (napr. rôzne formy IED v Afganistane).

Rokovalo sa aj o implementácii doktrínálnych a technologických zmien do vojenských štruktúr a o dôsledkoch pre obrannú a bezpečnostnú politiku vrátane opatrení na budovanie dôvery a bezpečnosti. V súčasných konfliktoch plnia vojaci aj úlohy, na ktoré nie sú riadne vycvičení a navyše ich plnia s partnermi, na ktorých nie sú zvyknutí (diplomati, odborníci pre rozvoj, samosprávu, policajti, mimovládne organizácie, civilná populácia v mieste operácie). Problematické je niekedy vzájomná subordínácia civilných a vojenských prvkov v operácii, pretože vojaci majú

prírodnú tendenciu veliť a zároveň preberať zodpovednosť. Navyše protivník nie je ľahko identifikovateľný. Predtým ako začneme proti nemu účinne pôsobiť, musíme zistiť v akej štruktúre operuje, odhaliť jeho komunikačné kanály, logistickú podporu atď. Zároveň však treba plniť úlohy, ktoré majú priniesť civilnej populácii ekonomický rozvoj a dobré vládnutie. To všetko vyžaduje kvalitu, nie kvantitu personálu. Napriek tomu, že NATO na summite v Lisabone schválilo vytvorenie základných prvkov krízového manažmentu, samotná Aliancia týmito spôsobmi nedisponuje a v tejto oblasti sa spolieha najmä na EÚ a jej civilno-vojenské spôsobilosti. Možné scenáre vedenia bojového konfliktu už nie sú zamerané len na teritoriálnu obranu, ale aj na expedičné nasadenie.

V diskusiách opakovane zaznelo, že každý konflikt je o násilí, zabíjaní a umieraní, a preto každý, aj ten súčasný, nevyhnutne potrebuje profesionálov a hrdinov. Spomedzi viacerých možných scenárov budúcich konfliktov sa považuje za najpravdepodobnejší scenár, ktorý bude pokrývať celé spektrum vojenských a nevojenských (civilných) spôsobilostí a bude sa odohrávať v nesmierne komplexnom, fragmentovanom a neprehľadnom bezpečnostnom prostredí. Na tento scenár by mali byť vopred pripravené okrem ozbrojených síl aj príslušné vládne organizácie (MZV) a mimovládne organizácie.

/ Pavol VITKO

/ foto Ivan KELEMĚNT

Vojaci boli posledná nádej

„Vojaci boli naša posledná nádej. Bez nich by sme nemali žiadnu šancu. Veľmi im dakujem,“ povedala nám starostka obce Eva Hanusová po tom, ako 180 vojakov ručne vykopalo šesť odvodňovacích rigolov. Tie odvádzajú vodu z premočeného svahu. Starostka priznala, že situáciu sa pokúsila riešiť aj v rámci obce. Dedina podľa nej na to nemala dosť síl. Prvé trhliny pri najviac ohrozenom dome Nagyovcov sa pritom začali tvoriť už v prvej polovici apríla. Dom je síce postavený na okraji svahu, ale bez problémov v ňom bývali od roku 1992.

Starostka 22. 6. síce vyhlásila v obci mimoriadnu krízovú situáciu, ale pomoc od iných orgánov získať nedokázala. „To, že by mi mohli pomôcť vojaci, som si uvedomila, keď som bola opäť na referáte krízového riadenia Mestskeho úradu v Seredi. Ležal tam časopis OBRANA. V ňom písali, ako vojaci pomohli ľuďom v povodňou postihnutej dedine Píla. Armádu som od toho momentu považovala za našu poslednú šancu... Nesklamala,“ spomenie na kľúčový okamih starostka Hanusová.

„Nikto iný by za tak krátku dobu nedokázal urobiť tak veľa roboty, ako vojaci. Fakt to oceňujem, pretože ďalší zosun mohol nastať kedykoľvek. Ten by mal zrejme za následok

Vojaci zo Serede, Hlohovca a Nitry 25. a 26. júla zasahovali vo Vinohradoch nad Váhom (okr. Galanta), aby pomohli zabrániť ďalšiemu zosuvu pôdy. Ten hrozí zničením rodinných domov a úplným prepadosť časti miestnej komunikácie.

zrútenie domu a o niekoľko desiatok metrov ďalej aj úplný prepád cesty,“ konštatoval RNDr. Pavel Liščák, CSc., zo Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra v Bratislave. Vysvetlil, že ílovito-pieskový svah bol dlhodobou presiaknutý vodou, ktorá z neho neodtekala. Preto sa časť svahu zosunula. „Som dnes prvý deň po dovolenke v službe, bol to teda hneď zásah naostro. Ale som rád, má to zmysel,“ povedal nám slobodník Richard Košecký, ktorý už slúžil aj v Afganistane. Skúsenosti z horúceho, prašného a suchého Afghánistanu má aj vojak Marián Kubovič. Po zásahu vo Vinohradoch bol však aj on celý premočený a zablatený. „Som ženista a ak je potreba naozaj pomôcť, prečo by sme nepomohli?“

„Vojaci vedia čo je naša povinnosť a ak dostaneme rozkaz, ten nepochybné splníme čo najefektívnejšie a čo najskôr,“ konštatoval podplukovník Ľubomír Mrváň, veliteľ spoločných nasadených síl, zároveň veliteľ Ženíjného práporu Sereď (na fotografii s majiteľkou ohrozeného domu H. Nagyovou). Dodal, že požadované práce boli vďaka úsiliu vojakov realizované už dnes. Pôvodne plánovaný zajtrajší výjazd môže byť teda zrušený.

Vít'az vojny ostal bez povýšenia

Mikuláš Spiegel vyrastal vo Veľkých Kapušanoch v rodine Mórica Spiegela, tamojšieho mlynára. „Študoval som na reálnom gymnáziu v Užhorode, ktorý bol pred vojnou súčasťou Československa. No po obsadení vtedajšej Podkarpatskej Rusi a južného Slovenska horthyovským Maďarskom som ako Žid nemohol ďalej študovať na vysokej škole. Bol som znechutený, sklamaný – a preto som odišiel do Palestíny,” spomenie 91-ročný muž. Povie aj to, že vďaka tomuto rozhodnutiu unikol holokaustu. Na rozdiel aj od jeho príbuzných... „V Palestíne som sa dozvedel, že v Sýrii a Libanone sa formujú československé vojenské jednotky. Prihlásil som sa a v roku 1941 ma zaradili ma do výcviku protiletadlových strelcov...”

V 311. bombardovacej peruti

No ani v čs. jednotkách sa nevyhol sklamaniu. „Keď na nástupe našej jednotky ešte v Haife vyhlásili, že dobrovoľníci sa môžu prihlásiť do letectva a odísť bojovať v rámci čs. perutí do

Spolu slúžilo počas 2. svetovej vojny vo Veľkej Británii v 1. čs. obrnenej brigáde 5623 vojakov pôvodom z Československa, 167 z nich padlo v boji. V leteckých jednotkách na území Británie slúžilo 3563 Čechov a Slovákov, z nich 531 zahynulo.

Británie, okamžite som zdvihol ruku. Ústne skúšaj aj psychologické testy som zvládol výborne, zrak som mal bezchybný a zdravie stopercentné. Veril som, že ma vyberú. Veľmi som chcel bojovať proti Nemcom ako pilot...” Nie, nevybrali ho. Dnes už nespokulujeme o tom, že aj do čs. letectva sa židovským chlapcom na pozície pilotov dostávalo len veľmi ťažko. „Vtedy z našej jednotky vybrali len jedného 18-ročného mladíka. No k zabezpečovaciemu personálu potrebovali ľudí, čo vedia dobre matematiku. Vybrali ma do kurzu obslúh vtedy veľmi prísne utajovaných radarov.”

Mikuláša Spiegela vyslali na kurz do Londýna. Pôsobil pri 311. čs. bombardovacej peruti (No. 311 Bombing Squadron), ktorá pôsobila v rámci Britského kráľovského letectva (RAF). „Naši lietali najmä na Wellingtonoch a Liberátoroch a do apríla 1942 lietali nad Nemecko. Potom nás aj pre straty a nedostatok záloh stiahli. Našou úlohou bolo hliadkovať nad Atlantikom a ničiť nemecké lode a ponorky.” Mikuláš Spiegel pritom spomenie aj najväčší úspech perute: potopenie nemeckej lode Alsterufer, ktorá v decembri 1943 privážala pre hitlerovskú ríšu strategické suroviny z Japonska.

/ Pavol VITKO

„Veľmi som chcel bojovať za demokratickú Československú republiku, a preto som relatívne bezpečie v Palestíne vymenil za uniformu československého vojaka,” hovorí Mikuláš Spiegel, dnes Košičan, jeden z posledných štyroch vojnových veteránov z bojov o Veľkú Britániu, ktorí žijú na Slovensku.

Vyrazená rodina, znárodný mlyn

„V koncentračných táboroch mi zahynula mama, otec aj dve sestry,” hovorí so smútkom, ktorý v ňom ostal navždy. Áno – víťaz vojny Mikuláš Spiegel si mohol mier vychutnať len s veľkou trpkosťou, ktorú mu priniesli informácie o osude jeho najbližších. „Vyrazili takmer celú širokú rodinu. Desiatky ľudí. Vrátila sa iba jedna sestra, jeden z otcových bratov a jeden z bratov mojej mamičky...” „No nielen to. Spiegelovský mlyn vo Veľkých Kapušanoch už mal nového pána... „Bolo tragické rokovať o jeho vrátení s ľuďmi, ktorí dúfali, že nás vyrazili všetkých...”

Vojnový veterán Mikuláš Spiegel sa napokon stal mlynárom. No nie nadlho. „Po prevrate v roku 1948 mi náš mlyn znárodnili...” Bol nútený vyučiť sa za elektrikára. V elektrárni Vojany napokon pracoval ako re-vízny technik pre silnoprúd. „Bohužiaľ, vysokú školu sa mi už vyštudovať nepodarilo,” hovorí muž, ktorý

má jednu dcéru a dvoch dospelých vnukov.

„Aj tento rok som v máji spomínal na našu základňu v severoškótskom Taine, ako sme sa tešili z konca vojny. A tiež ako som sa ponáhlal do Londýna, kde som vtedy dvoril jednej krásnej dáme...” povie usmievavý muž. „Dodnes obdivujem Angličanov, ako sa dokázali ubrániť v leteckej bitke o Britániu nemeckej presile – a s akou noblesou sa správali počas celej vojny.”

Hrdosť poručíka

A ešte nič. Po roku 1989 sa konečne dostalo uznania aj príslušníkom západného odboja. Mnohí z nich boli v 90. rokoch aj z nižších hodností povýšení na podplukovníkov či plukovníkov. Zaslúžili si. Veď po roku 1948 nemali v armáde totalitného štátu šancu a väčšina z nich bola perzekvovaná. Mikuláš Spiegel však boje 2. svetovej vojny skončil ako poručík – a poručikom vo výslužbe ostal dodnes. „Ale nie, netrpím dajakým komplexom, ani tým, že na mňa zabudli,” hovorí. No podotkne, že v posledných rokoch vždy rád príde na stretnutie, ktoré na ministerstve obrany organizuje britská ambasáda aj za účasti predstaviteľov nášho rezortu. Jedným dychom však zdôrazní. „Vôbec ma nenapadlo, aby som si vybavoval dajaké povýšovania alebo medaile. Ja som hrdý na to, že som bojoval proti nacizmu a že sme Hitlera porazili. A čo je viac ako takýto pocit?,” dodá skromný muž, jeden z víťazov vojny.

Peripetie

Posádky Bratislava

/ Pavol VITKO

/ foto autor, Ivan KELEMENT

Hudobné nástroje v rámci Vojenskej hudby OS SR boli naposledy čiastočne obmenené naozaj už dávno – v roku 2003. A ak by problém s nimi pretrvával, o päť rokov budú obe vojenské hudby kompletne vybavené iba nevyhovujúcimi nástrojmi. Nuž veru – nielen iba letectvo... Aj toto je drobná ilustrácia, že celý rezort dobieha neinvestovanie v minulosti.

Redislokácia klubu

„Jednou z dôležitých úloh z posledného obdobia bola aj redislokácia Posádkového klubu Bratislava z bývalých Hurbanových kasární do budovy na Dulovom námestí,” uvádza veliteľ Posádky Bratislava plukovník Ján Burda. „Vzhľadom na kapacitne menšie priestory sme museli pozastaviť činnosť niektorých krúžkov. Taktiež sme prišli aj o spoločenské priestory, kde sa konali stretnutia občianskych združení, ako aj rôzne spomienkové stretnutia vojnových veteránov či vojakov v zálohe, spoločenské posedenia pri oslavách rôznych sviatkov a životných alebo inak významných jubileí,” konštatuje plukovník. Väčšina z 13 krúžkov a 19 občianskych združení však budovu na Dulovom námestí využíva aj naďalej. No a ak niektorí nespokojní vyslúženci hovoria, že „pustenie Hurbaniek” bolo predčasné, veliteľ posádky nám ukazuje Konceptiu využitia priestorov v Posádke Bratislava. Schválená bola v júni 2009. Plukovník Burda poznamenáva: „Už vtedy sa s Hurbanovými kasárňami nerátalo. Tak ako pri ich delimitácii na rezort kultúry uviedol minister obrany Ľubomír Galko, rezortu prinášali naozaj už iba vysoké finančné náklady na prevádzku. Hoci je pravda aj to, že strata priestorov výtvarného štúdia, časti ubytovacích priestorov, ale najmä spoločenských priestorov bola pre vojakov a zamestnancov rezortu dosť bolestivá. O to viac, že v zahraničí bývajú posádkové kluby hlavných miest doslova výkladnou skriňou svojich armád.” Hľadajú však riešenie. „Do úvahy prichádza bývalá reštaurácia časť ubytovne Kukurica.”

Šetrenie so vztýčenou hlavou

„Nie, ekonomická situácia momentálne nie je taká, aby naše vojenské hudby z Bratis-

Výmena štyroch lesných rohov a dvoch túb – možno pre niekoho úsmevná, ale pre Veliteľstvo Posádky Bratislava naliehavá potreba.

lavy (VH-OS SR) a zo Sliacha (VH-BB) mohli tak ako kedysi pomýšľať na zahraničné hudobné festivaly,” konštatuje plk. Burda, ktorý velí obom hudobným telesám. Pripustí len, že Sliachania tento rok odohrajú spoločný koncert s hudbou poľských vzdušných síl vo Wroclawe. No a Bratislavčania by mali mať jeden výjazd na festival vojenských hudieb v Olomouci. Taktiež aj Čestná stráž Ozbrojených síl SR má pred sebou v zahraničí jediné vystúpenie na Dňoch Armády ČR v Prahe na Staromestskom námestí v spolu s čestnými strážami hlavných miest stredoeurópskeho regiónu. „Úloha doma je však toľko, že sme radi, ak ich zvládame,” poznamenáva. Veď Čestná stráž OS SR ročne zabezpečuje priemerne dve stovky štátno-protokolárnych akcií, nástupov či pietnych aktov. Navyše narastá aj počet show-programov prezentovaných na verejnosti pri rôznych spoločenských podujatiach. Vojenské hudby hrajú ročne spolu skoro 300 ráz. V tomto počte je aj okolo stovky vojenských pohrebov.

Výmena starých autobusov za také, ktoré zodpovedajú preprave osôb v 21. storočí. Rekonštrukcia zatekajúcich a plesnivejúcich priestorov najmä v kasárňach Vajnory. Vybavenie vhodným nábytkom. Obmena výstroja, výzbroje a ošatenia jednotiek. To všetko a ešte oveľa viac predstavuje balvan, ktorý Veliteľstvo Posádky Bratislava pred sebou tlačí z minulých rokov. Napriek tomu plukovník Burda o svojich výše troch stovkách podriadených hovorí: „Na svojich vojakov a vojačky som hrdý. Nevešajú hlavy a veľmi dobre si uvedomujú, že k ich hlavným povinnostiam patrí dôstojná reprezentácia rezortu obrany, ozbrojených síl a často aj štátu. Zúčastňujeme sa aj na podujatiach pre verejnosť a vieme, že ani ľudia v civilu to nemajú ľahké. Vieme, že pre nich predstavujeme istý symbol štátu aj armády. Tak kto iný by mal mať hlavu hore, ak nie my?”

/ Jozef ŽIAK

Železný muž sa rodí na Lešti

- Vo Výcvikovom priestore Vojenského obvodu Lešt dva júnové dni súťažili všetci odvážlivci, ktorí chceli získať už v poradí siedmom ročníku súťaže titul Železný muž a putovný pohár. Vedúci služobného úradu MO SR JUDr. Peter Plučinský vysoko ohodnotil úsilie všetkých súťažiacich z ozbrojených síl, ministerstva vnútra i zboru väzenskej a justičnej stráže zdoľať nástrahy tejto vo svojej kategórii najnáročnejšej súťaži na Slovensku.

Niektorých ešte krátko pred súťažou postihla osobná dráma. Víťaz predchádzajúcich ročníkov poručík Tomáš Bibík zo seredského ženijného práporu sa pociťovo pripravoval na obhajobu. Zranenie len pár dní pred súťažou mu ju prekázilo. Nakoniec nezostalo nič iné, len smutne pozorovať súťažiacich.

Prekazená obhajoba

„Som z toho smutný. Do prípravy som dal veľa a nakoniec to takto dopadlo,“ smutne konštatuje poručík Bibík, ktorý súťaž vyhral pred rokmi aj ešte ako študent Národnej akadémie obrany Liptovský Mikuláš.

Súťažilo sa bez rozdielu vekových a hmotnostných kategórií. Najstarším účastníkom bol 37-ročný kapitán MUDr. Ladislav Neubert z poľnej nemocnice ROLE-2, ktorý v súčasnosti pôsobí v košickej fakultnej nemocnici. Práve on patril k iniciátorom vzniku tejto súťaže. Až v tomto roku si však vyskúšal jej nástrahy ako pretekár. Spoločne s ďalšími súťažiacimi ho čakalo zdoľanie všetkých nástrah súťaže. Predstavovalo ich spolu 10 súťažných disciplín. Od úvodného zrýchleného presunu na tri kilometre v poľnej uniforme a kanadách so samopalom bez popruhu v ruke (už v tejto prvej disciplíne dominoval neskorší víťaz nadporučík Miloš Seleši), cez tlak na lavičke, kde musel každý čo najviac ráz vytlačiť svoju osobnú váhu, zhyby na hrazde doskočnej nadhmatom. V tejto disciplíne hlavný rozhodca súťaže rotný Peter Toscano z CVAK VP Vlkánová – Hronsek, ktorý ešte v predchádzajúcich ročníkoch patril medzi úspešných pretekárov, prísne dbal, aby pri každom zhybe bola brada súťažiaceho nad žrdou.

Ťahanie Nissana

Mnohým dalo dosť zabráť aj nosenie krosien s váhou 100 kilogramov na vzdialenosť 100 metrov, či ťahanie terénneho vozidla Nissan (spolu s vodičom s hmotnosťou 2 100 kilogramov) na vzdialenosť 30 metrov. „Musia hneď od začiatku zabráť, aby ho dostali do pohybu. Inak nemajú šancu na dobrý čas,“ konštatuje hlavný rozhodca. V tejto disciplíne sa nakoniec ako najlepší ukázal nadstrážmajster Andrej Medveď z prešovského pohotovostného útvaru policajného zboru, ktorý dominoval aj v niektorých ďalších silových disciplínach. Napríklad v nosení závaží či krosien.

V druhý deň súťaže všetkých spočiatku čakal šplh na lane bez prírazu a držanie dvoch bremien v upažených rukách (v každej po 15 kilogramov a poloha ruky nesmie klesnúť pod úroveň pleca). Na prekvapenie mnohých najdlhšie (takmer 54 sekúnd) dokázal udržať v spomínanej polohe ruky vojak druhého stupňa Peter Baník z útvaru Čestnej stráže prezidenta. „Na súťaži som už tretí raz. Poznám svoje silné i slabé miesta. Okrem tejto disciplíny sa mi darí aj na hrazde. Trochu musím popracovať na niektorých ďalších disciplínach, ako je nosenie dvoch bremien, či ťahanie auta. To mi v tomto roku absolútne nevyšlo,“ priznáva vojak Baník.

Práve spomínané nosenie dvoch bremien dalo zabráť aj ďalším. Aj preto, že telo už bolo na druhý deň súťaže dosť unavené. „Je to náročné. V každej ruke majú bremeno s hmotnosťou 60 kilogramov a musia ich preniesť na vzdialenosť 30 metrov. Veľa robí koncentrácia a správna koordinácia pohybov. Tú preukázal najmä nadstrážmajster

Medveď, ktorý túto vzdialenosť prešiel za čas kratší ako desať sekúnd,“ hodnotí disciplínu hlavný rozhodca.

Predposlednou nástrahou bola prekážková dráha CIZMA. Na trati dlhej 400 metrov čakalo všetkých množstvo viac, či menej náročných prekážok. Za normálnych okolností by pre súťažiacich nepredstavovali nejakú vážnejšiu prekážku. Po prekonaní predchádzajúcich disciplín však mnohí museli siahnúť doslova na dno svojich fyzických, no najmä psychických síl. A tak aj pomerne jednoduché prekážky sa odrazu stali oveľa ťažšími...

Mokrý čerešnička

Doslova čerešničkou na torte bola posledná disciplína: plávanie cez vodnú prekážku. Plávalo sa v maskáčoch a v kanadách. Súťažiaci mali záchranné vesty. Museli prekonať vzdialenosť od 50 do 150 metrov. Vždy záviselo od toho, akú priamu trať na vodnej hladine vododromu si vybrali. Štart bol jeden meter pred vodnou prekážkou a cieľ päť metrov za ňou na korune hrádze, kam sa dostali po lane. Aj tu ukázal vzácnu vyrovnanosť v jednotlivých disciplínach neskorší celkovo druhý v poradí rotnajster Tomáš Barborík z nitrianskej protiletadlovej raketovej brigády. Nevýhral síce žiadnu súťaž, ale okrem behu a hrazdy bol vždy v popredí.

„Som na súťaži už po druhý raz. Minulý rok som sa otúkaľ. Zisťoval som, na čo mám a na čo nemám. Do budúcnosti musím popracovať na behu. Som trochu ťažší a čo je výhodou pri silových disciplínach, sa ukazuje ako hendikep práve pri behu. V tomto roku však bola naozaj silná konkurencia, a preto som veľmi rád, že sa mi podarilo obsadiť druhé miesto,“ hodnotí svoju účasť rotný Barborík.

Všetky nástrahy trate zvládol a titul Železný muž na rok 2011 napokon zaslúžene získal nadporučík Miloš Seleši z Ústavu pre výkon väzby v Dubnici nad Váhom (najlepšie si počínal v zrýchlenom presune, plávaní i v šplhu). Na druhom mieste skončil rotný Tomáš Barborík z nitrianskej protiletadlovej raketovej brigády, ktorý vynikal vzácnou vyrovnanosťou vo všetkých disciplínach a na treťom mieste skončil nadstrážmajster Andrej Medveď z prešovského pohotovostného útvaru policajného zboru.

Nikto sa nevzdal

Súťaž Železný muž aj napriek náročnosti, každého, kto sa zúčastnil aspoň jedného jej ročníka, doslova priťahuje ako magnet. Príkladom je aj poručík Peter Ivan z ružomberskej základne MOKIS, ktorý je na Lešti už po tretí raz a nelutuje. Desiatnik Igor Duda z michalovského mechanizovaného práporu v tomto roku dotiahol aj svojho mladšieho kolegu vojaka druhého stupňa Štefana Salmáša. Ako nováčik si rozhodne nepočínal zle. Veď obsadil celkové šieste miesto a v tlaku na lavičke i na hrazde bol dokonca najlepší. „Som z toho trochu prekvapený. Rozhodne som nečakal také dobré umiestnenie. Lebo som poriadne nevedel, do čoho idem. Rozprávania kolegu je jedna vec a realita súťaže vec druhá. Tento premiérový ročník mi jasne ukázal, kde musím pridať, keď chcem v budúcnosti pomýšľať na lepšie umiestnenie. V tomto roku som zlyhal v plávaní,“ hovorí unavený, no spokojný vojak Salmáš.

Riaditeľ Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR brigádny generál Pavol Maslík, ktorý bol veliteľom celej súťaže, vyzdvihol snahu všetkých súťažiacich popasovať sa s nárokmi jednotlivých súťažných disciplín: „V tomto roku dosiahli mnohí veľmi dobré výsledky aj z pohľadu historických tabuliek našej súťaže. Trochu ma však mrzí, že aj vzhľadom na súčasnú ekonomickú situáciu útvarov a zariadení sa zišiel menší počet pretekárov. Dúfam, že už v budúcom roku sa situácia zlepší aj v tejto oblasti a veliteľia pochopia dôležitosť súťaže pre všestranný fyzický a psychický rozvoj svojich podriadených. Putovný pohár zaslúžene ide z vojenského prostredia vďaka nadporučíkovi Selešovi k zboru väzenskej a justičnej stráže.“

Hlavný rozhodca rotný Peter Toscano z CVAK VP Vlkánová – Hronsek ocenil skutočnosť, že súťažiaci zvládli všetky disciplíny bez zranení a nikto neodstúpil.

Ťahanie vozidla

Na ceste k zlatej ére vodného slalomu

/ Peter BUČKA

Po majstrovstvách sveta v ľadovom hokeji čaká Slovensko v septembri ďalšia nemenej významná športová udalosť – Majstrovstvá sveta vo vodnom slalome. Zatiaľ čo v hokeji boli naše očakávania skôr túžbou ako reálnou šancou, vo vodnom slalome je zisk niektorého z cenných kovov podložený objektívnymi možnosťami.

Vodný slalom je v súčasnosti našou výkladnou skriňou, o ktorú sa už niekoľko olympijských cyklov opiera aj slovenská reprezentácia. Rovnaké postavenie má aj KTK Dukla Liptovský Mikuláš v armádnom športe. Od svojho konštituovania v roku 1994 doteraz získalo AŠD vodného slalomu na vrcholných medzinárodných podujatiach (OH, MS, ME) spolu 66 medailí (26 zlatých, 21 strieborných, 19 bronzových). Kľúč k porozumeniu mimoriadnej úspešnosti sa nachádza v zložení všetkých priaznivých komponentov založených na dlhoročnej tradícii, na kvalitnej trénerskej práci s talentovanými pretekármi v Liptovskom Mikuláši, v spojení s podmienkami členstva vo VŠC Dukla v Banskej Bystrici. To, že Liptáci sú športovci v zelenom, vie takmer každý priaznivec slovenského športu. Už menej vie, kedy a ako sa začala táto cesta za úspechom.

Míľniky k úspechom

Celkom prvá zmienka o najmladšom odvetví vodáckych športov je u nás z júna 1935. V časopise „Kano a kajak“ môžeme nájsť informáciu: „V Rakúsku sa propagujú prekážkové preteky na kajaku, ktoré sa nazývajú slalom. Tieto preteky obsahujú zaujímavé momenty a šíria sa rýchlo z Rakúska do cudziny. U nás niečo podobné zorganizovali Nemci z D.P.V. na jeseň minulého roku. Snáď takýto druh pretekov by dokázal prilákať obecnosť, ktoré sa doposiaľ správa k našim vodákam odmietavo.“ Z Rakúska prešiel vodný slalom veľmi rýchlo aj k nám. Spočiatku mal dve disciplíny: gymkhánu a

slalom. Gymkhána bol slalom v stojatej, alebo pomaly tečúcej vode a slalom bol pretek v rýchlo tečúcej vode s vírmi a prúdmi. Krátko pred zánikom Československa sa uskutočnili aj prvé majstrovstvá krajiny vo vodnom slalome. Na činnosť Zväzu kanoistov Československej republiky nadviazal Slovenský zväz kanoistov a kajakárov, ktorý bol založený 4. decembra 1938. Už v roku 1939 sa vodáci a kanoisti dohodli o spojení s Klubom slovenských turistov a lyžiarov, kde tvorili samostatný odbor. Najvýznamnejším centrom vodáckeho športu na Slovensku bola naďalej Bratislava. V meste na Dunaji bol v roku 1924 založený aj prvý vodácky oddiel na Slovensku. Jeho oficiálny názov bol "2. oddiel vodných skautov", ale zakrátko dostal oddiel meno "Dunajčák". Prvým vedúcim klubu bol A. Dutka absolvent Kráľovského vysokého námorného ústavu v Neapole. Po Bratislave boli vodácke kluby založené aj v ďalších mestách Slovenska. Medzi zakladateľmi nechýbali ani nadšenci v uniformách. Napríklad v roku 1927 založil v Žiline vodácku skupinu pod názvom "Kroužek přátel vodní turistiky v Závodí u Žiliny" kapitán Říha, dôstojník 41. p. pl.

Vodácky šport si našiel v období prvej Slovenskej republiky svoje uplatnenie aj v "Oddiele armádných pretekárov" (OAP). Základom novovzniknutého vodáckeho odboru pri OAP sa stali pretekári bratislavských vodáckych klubov vykonávajúci prezenčnú službu. Veliteľom vodáckeho odboru bol ustanovený stotník A. Marek a technickým poradcom J. Kováčik, ktorého poverili vybudovaním lodnice v blízkosti vojenských barakov PSb-NO v Bratislave. Lode sa zhotovovali v leteckých dielňach v Trenčianskych Biskupiciach. V prvej zostave vodáckeho odboru OAP boli: H. Frühwald, G. Herrmann,

Vodácky odbor OAP Kostka, Herrmann, Wacho, Frühwald, Vadura, stot. Marek a stot. Vojtaš (horný rad), Žák, Šebo a Mišura (dolný rad)

G. Nemeth, F. Lörenc, M. Šebo a M. Vadura. Na najvýznamnejšom podujatí sezóny, ktorými boli majstrovstvá Slovenska v dňoch 12.-13. júna 1943 v Piešťanoch, vavriny víťazov získali G. Nemeth v disciplíne kajak jednotlivci a G. Herrmann v disciplíne kanoj jednotlivci.

Reorganizácia armádného športu

V nasledujúcom roku sa medzinárodná situácia natolko zmenila, že zasiahla aj do športového diania na Slovensku. Reorganizácii sa nevyhol ani armádný vrcholový šport. Vodáci boli 22. mája 1944 premiestnení do Karlovej Vsi a následne vyradení zo zostavy OAP. Tak sa skončila prvá a pomerne krátka etapa armádného vodáckeho športu. Napriek spoločenským pomeroch, bola myšlienka existencie OAP natolko prevratná, že si svojho nasledovníka po vojne našla nielen v československej armáde, ale bola úspešná aj v ďalších armádach východného a západného bloku. Naspäť sa vodáci do armádného vrcholového športu vrátili v roku 1951. To už na československej športovej scéne kraľoval Armádný telocvičný klub, založený len krátko po skončení prvých povojnových olympijských hier: Na Slovensku v tomto období vodáci nemali takú výkonnosť ako v českých vodáckych kluboch, a preto pretekári zo Slovenska v tomto počiatočnom období v zostave Armádného telocvičného klubu (ATK) nefigurovali. Jedinou náplastou pre slovenskú kanoistiku mohlo byť to, že na trénerskom poste vodáckeho odboru ATK bol bratislavský rodák L. Vambera. Postupne sa však aj na slovenských vodách vypracovali úspešní pretekári. Už v nasledujúcej organi-

AŠD Vodného slalomu-KTK Dukla Liptovský Mikuláš

začnej štruktúre, ktorou bol Oddiel reprezentantov Ústredného domu armády, boli aj pretekári zo Slovenska. K L. Čepčianskemu sa neskôr pridali L. Kadnár, I. Simonyi a O. Marek. V roku 1957 boli vodáci z Prahy premiestnení do Litoměřic, ale už o tri roky neskôr sa vrátili naspäť do Prahy k Vojenskej telovýchovnej škole Dr. Miroslava Týrša, ktorá sa stala nástupníckou organizáciou Oddielu reprezentantov Ústredného domu armády. Na verejnosti vystupovali v tomto období armádni športovci pod názvom Dukla Praha.

Slalomári na Slovensku

V roku 1960 sa vodáci rozdelili na rýchlostných kanoistov, ktorí zostali v Prahe a vodných slalomárov, ktorí vytvorili samostatné armádné športové družstvo v Bechyni. Najúspešnejším zo slovenských vodných slalomárov štartujúcich vo farbách tohto družstva počas vojenskej služby bol O. Cibák. Práve on bol pri založení predchodcu súčasného KTK Dukla Liptovský Mikuláš – vtedy TJ Sokol Iskra Liptovský Mikuláš.

Kroužek přátel vodní turistiky v Závodí u Žiliny

Aj na Slovensku koncom päťdesiatych a začiatkom šesťdesiatych rokov pôsobilo družstvo vodných slalomárov VTJ Dukla Sered. Napriek tomu, že nemalo štatút armádného športového družstva, dosahovalo kvalitné výsledky. V zostave družstva VTJ Dukla Sered môžeme nájsť mená pretekárov, ktorí získali niekoľko národných titulov. K najúspešnejším patrili Černý, Pospíchal, Sýkora, Valenta, Stach, Kný, Baumruk, Polák a Vyhlied. Na činnosť tohto družstva sa pokúsila nadviazať v roku 1977 založená VTJ Zvolen.

V roku 1970, po reorganizácii armádného vrcholového športu, sa družstvo v Bechyni dostalo do podriadenosti AS Dukla Liberec. Pre vodný slalom v tomto období bol charakteristický pokles výkonnosti. Táto skutočnosť viedla v roku 1973 k premiestneniu vodných slalomárov z Bechyně do Brandýsa nad Labem, kde mali nájsť optimálne podmienky na svoju činnosť. Výkonnosť sa táto zmena výraznejšie neprejavila, a preto sa hľadal ďalší "liek". Tým mala byť zmena v podriadenosti. V roku 1979 prešlo AŠD vodného slalomu pod ASVŠ Dukla Praha. Ani v tomto období sa veľa pretekárov zo Slovenska vo farbách armádného celku nepredstavilo. V štatistikách AŠD vodného slalomu môžeme zo Slovenska zaregistrovať len pretekárov J. Ontka a J. Slúčka. V roku 1985, pri reorganizácii armádného vrcholového športu, bolo AŠD vodného slalomu vyradené zo zostavy armádných športov, čo bolo spôsobené nielen pretrvávajúcou nižšou výkonnosťou, ale najmä skutočnosťou, že vodný slalom prestal byť olympijským športom. Situácia sa zmenila po roku 1992, keď vodný slalom opäť zaradili do programu olympijských hier: Spočiatku boli talentovaní vodáci P. Hric a M. Martikán zaradení v AŠD rôzne ASVŠ Dukla Banská Bystrica, ale už 1. septembra 1994 bolo v Liptovskom Mikuláši vytvorené samostatné AŠD vodného slalomu začlenené do AŠK Dukla Banská Bystrica, ktoré na verejnosti vystupovalo pod skratkou AŠK Dukla KTK Liptovský Mikuláš. Začala sa zlatá éra slovenského vodného slalomu. Výsledky uplynulých rokov, pretavené do desiatok medailí na vrcholných podujatiach, môžu pôsobiť zaväzujúco, ale aj sebavedomo. Verme, že v tomto prípade bude pravdou druhá možnosť.

Po stopách vojny

/ Martin DROBŇÁK

Klub vojenskej histórie
Beskydy

- Prvá svetová vojna zasiahla územie dnešného severovýchodného Slovenska už niekoľko týždňov po jej vypuknutí. Od novembra 1914 do mája 1915 prebiehali na úpätí Karpát krvavé boje. Pri obciach Výrava, Valentovce a Zbudská Belá v dnešnom okrese Medzilaborce sa odohrala jedna z najkrajších bitiek prvej svetovej vojny na našom území.

Vurputnom boji sa tu stretli príslušníci troch armád – rakúsko-uhorskej, ruskej a nemeckej. Pozostatkom bojov je niekoľko vojnových cintorínov, ktoré sa nachádzajú v lesoch medzi spomínanými obcami. Dlhé roky tieto cintoríny chýtrali a postupne už ani miestni obyvatelia nevedeli určiť ich presnú polohu. Od roku 2008 členovia Klubu vojenskej histórie Beskydy postupne lokalizovali jednotlivé vojnové cintoríny a zároveň začali s ich následnou obnovou.

Zachránili cintoríny pred zánikom

Vďaka niekoľkoročnému úsiliu dobrovoľníkov dnes na severovýchode Slovenska začínajú vznikať prvý náučný turistický chodník zameraný na udalosti prvej svetovej vojny. Prvou z aktivít smerujúcich k postupnej rekonštrukcii vojnových cintorínov bol odborný výskum. Bolo treba zhromaždiť a kriticky posúdiť čo najviac archívnych materiálov. Až potom sa mohla začať rekonštrukcia cintorínov. Ako prvý prišiel na rad v novembri 2008 vojnový cintorín v katastrálnom území obce Výrava. V nasledujúcich dvoch rokoch sa vďaka dobrovoľníkom podarilo pred zánikom zachrániť ďalšie vojnové cintoríny pri spomínanej obci. Vyčistila sa plocha cintorínov od náletových drevín a následne sa mohli upraviť väčšie dreviny, ktoré sa tu nachádzali. Umiestnené boli provizórne brezové kríže.

Aj dva vojnové cintoríny nad obcou Valentovce bolo veľmi problematické lokalizovať. Podarilo sa to až v roku 2010. V máji tohto roku dobrovoľníci pred zánikom zachránili jeden z dvojice vojnových cintorínov. Druhý ešte len čaká na svoju záchranu.

Vojnová história – súčasť cestovného ruchu

Myšlienku využiť vojnové cintoríny pre rozvoj cestovného ruchu prezentovali členovia Klubu vojenskej histórie Beskydy už pri začiatku rekonštrukčných prác. Všetky sa nachádzajú v krásnej scenérii karpatských hôr a takmer priamo na miestach krvavých bojov, ktorých pozostatky vo forme zákopových línií sú viditeľné dodnes. Vďaka podpore Karpatskej nadácie sa v tomto roku začalo s budovaním náučného chodníka po vojnových cintorínoch medzi obcami Výrava, Valentovce a Zbudská Belá.

V tomto roku sa do finálnej podoby zrekonštruujú vojnové cintoríny Výrava – kóta 600 a Výrava – Pod Kobylou. Vyznačený bude prístupový turistický chodník z obce Výrava k obom cintorínom. Na trase budú osadené tri informačné panely. V ďalšej fáze v budúcom roku bude nasledovať doznačenie chodníka až do obcí Valentovce a Zbudská Belá. Finálne zrekonštruované budú aj dva vojnové cintoríny nad obcou Valentovce. Zaujímavosťou a veľkým lákadlom pripravovaného chodníka bude rekonštruovaný úsek zákopovej línie z prvej svetovej vojny.

Plány do budúcnosti

Zámerom Klubu vojenskej histórie Beskydy je v tomto priestore postupne rozšíriť náučný turistický chodník. Od slovensko-poľskej hranice až k obci Čabiny by tak bolo prepojených niekoľko vojnových cintorínov, ale aj iné zaujímavosti späté s prvou svetovou vojnou. Obdobne, v spolupráci s miestnou samosprávou pripravujeme prepojiť vojnové cintoríny aj v okrese Bardejov či Snina. Cintoríny sa tak po rokoch stanú opäť dôstojným miestom odpočinku padlých vojakov, ale tiež turistickou zaujímavosťou regiónu.

Vojnový cintorín Zbudská Belá IV po základnom vyčistení

Brigádnicia na vojnovom cintoríne Výrava – Pod Kobylou

Royal Saudi Hawks v Európe

Dlhé desaťročia bola Saudská Arábia vnímaná, okrem toho, že je dôležitá z hľadiska ťažby ropy, ako uzavretý islamský svet. Napriek tomu aj tejto krajine záleží na vlastnej prezentácii a v rámci propagácie ozbrojených síl vytvorila v roku 1998 akrobatickú skupinu známu pod názvom Royal Saudi Hawks. Až na malé výnimky skupina pôsobila výhradne pred domácim saudskoarabským publikom, z tohto dôvodu bolo zaujímavé jej vôbec prvé vystúpenie v Európe, ktoré sa uskutočnilo na leteckej šou Airpower 2011 v rakúskom Zelteve.

Ako uviedol veliteľ skupiny Abdulláh Al Ghamdí, piloti prezentovali to najlepšie, čo majú navrhnuté. Posledná zostava akrobatov, ktorú predvádzajú saudskí piloti dve sezóny, pozostávala celkovo z 23 figúr. Zaujímavým bol určite pomocou dymu vykreslený národný saudský symbol – palma a dva skrížené meče. Len pre zaujímavosť uvedieme, že obrazec sa dostal do Guinnessovej knihy rekordov ako „najrozsiahlejšia kresba vo vzduchu“.

Royal Saudi Hawks sú oficiálnym propagačným tímom saudskoarabského vojenského letectva so sídlom na leteckej základni Tabuk. Využívajú cvičné lietadlá Hawk

z dielne BAE Systems – šesť verzie Mk.65A a tri Mk.65, odeté do zeleno-bielej kamufláže. Prvé verejné vystúpenie absolvovala skupina v počte päť strojov v januári 1999 v hlavnom meste Rijád pri príležitosti 100 rokov založenia saudskoarabského kráľovstva.

Displej piloti sa regrutujú zo skupiny pilotov Hawkov kráľovského letectva, zväčša pôsobia ako inštruktori na tomto type lietadla na základni Tabuk. Skupina pravidelne obmieňa časť svojich členov. „Nový“ pilot Royal Saudi Hawks musí mať nalietaných najmenej 1 000 letových hodín, mať za sebou funkciu minimálne veliteľa roja a mať vysokú motiváciu či predpoklady pre tímovú prácu. Akrobatická skupina má tradične štvormesačný displej sezónu so začiatkom v júni. Po počiatočných skúsenostiach sa podoba skupiny stabilizovala v roku 2002. V súčasnosti Royal Saudi Hawks lietajú v rámci prezentácie v dvoch skupinách – šestici, ktorá demonštruje zlietanosť formácie, a trojici, kde vyniknú individuálne výkony pilotov.

text a foto Roman KMENT

Ozbrojené sily
Slovenskej republikyArmádny magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére
každý štvrtok na
Dvojke po 16,00 h.
a v dvoch reprízach
- ich vysielací čas sledujte
na internete.

Protikorupčná linka na Ministerstve obrany SR zaznamenala doposiaľ spolu so špeciálnou emailovou adresou viac ako 700 podnetov. Všetky opodstatnené z nich šéf rezortu Ľubomír Galko už posunul na prešetrovanie inšpekcie ministra obrany. Zo všetkých prijatých podnetov relevantný bol asi každý tretí. Prílišne rovnaký počet sa navyše týkal podozrení, ktoré nesúviseli s ministerstvom obrany, ale s inými vládnymi rezortmi.

Číslo protikorupčnej linky 0960/960 960 funguje od januára 2011. Na podobné účely zriadilo ministerstvo aj emailovú adresu minister@mod.gov.sk, ku ktorej má prístup iba minister Galko.

SIAF 2011
MEDZINÁRODNÉ LETECKÉ DNI
SLOVAK INTERNATIONAL AIR FEST
SIAF 2011
27. – 28. 08. 2011 :: Letisko Sliač

Účastníci

Hlavný organizátor
Slovenská letecká agentúra, s. r. o.

Ministerstvo obrany SR
- hlavný programový partner

www.siaf.sk